

Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens förslag till anslag m.m. under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Utskottet behandlar även ett stort antal motioner inom socialförsäkringsområdet. Motionerna gäller anslagen eller anslutande frågor men även allmänna principer för socialförsäkringarna.

När det gäller utgiftsområde 10 föreslår regeringen att bostadstillägget ska höjas för personer som uppbär aktivitets- eller sjukersättning. Vidare föreslås att riksdagen ska besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 101 719 miljoner kronor samt att regeringen bemyndigas att under 2010 ingå vissa ekonomiska förpliktelser.

Vad gäller utgiftsområde 11 föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna att nuvarande mål för utgiftsområdet kompletteras med ett mål avseende pensionsadministrationen. Enligt förslaget ska administration och förvaltning av ålderspensionssystemet bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare samt informationsgivningen ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den. Vidare föreslår regeringen att den schablonintäkt som läggs till inkomstslaget kapital för en person som har beviljats uppskov med beskattning av en realisationsvinst vid en försäljning av privatbostad inte ska ingå i den bidragsgrundade inkomsten vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer. Regeringen föreslår även höjt bostadstillägg för personer som är under 65 år och som uppbär efterlevandepension. Slutligen föreslås att riksdagen ska besluta om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt 41 503 miljoner kronor, samt att regeringen bemyndigas att besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret för att täcka den blivande Pensionsmyndighetens behov av viss likviditet.

Inom utgiftsområde 12 föreslår regeringen att den schablonintäkt som läggs till inkomstslaget kapital för en person som har beviljats uppskov med beskattning av en realisationsvinst vid försäljning av privatbostad inte

ska ingå i den bidragsgrundade inkomsten vid beräkning av bostadsbidrag eller återbetalningsskyldighet av underhållsstöd. Vidare föreslås att riksdagen beslutar om fördelning av medel på de olika anslagen, sammanlagt ca 69 913 miljoner kronor.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner.

S-, v- och mp-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

I ärendet finns reservationer från företrädare för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Utskottets överväganden	14
Socialförsäkringarna	14
Allmänna principer för socialförsäkringarna	14
Socialförsäkringarna och Norden	18
Företagares socialförsäkringsskydd	20
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	23
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	23
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	42
1:3 Handikappersättningar	48
1:4 Arbetskadeersättningar m.m.	49
1:5 Ersättning för kroppsskador	52
1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	53
2:1 Försäkringskassan	54
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	60
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	61
Mål för utgiftsområde 11	62
Pensionärernas ekonomiska situation	63
1:1 Garantipension till ålderspension	65
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	67
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	69
1:4 Äldreförsörjningsstöd	71
2:1 Pensionsmyndigheten	73
Pensionsfrågor i övrigt	74
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	78
Familjepolitikens inriktning och mål m.m.	78
1:1 Allmänna barnbidrag	83
1:2 Föräldraförsäkring	87
1:3 Underhållsstöd	102
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	105
1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn	107
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	108
1:7 Pensionsrätt för barnår	110
1:8 Bostadsbidrag	111
Vårnadsbidrag	117
Ändring i lagen om allmän försäkring	119
Reservationer	121
1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (s)	121
2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (v)	121
3. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (mp)	122
4. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (s, v, mp)	123
5. Kulturutövares socialförsäkringsskydd, punkt 5 (mp)	123
6. Sjuklönen, punkt 7 (v)	124
7. Flexibla ersättningsnivåer, punkt 8 (s, v, mp)	124

8. Ersättning vid studier, punkt 9 (mp)	125
9. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 10 (s)	125
10. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 10 (v, mp)	126
11. Rehabilitering, punkt 11 (s)	127
12. Medel för samverkan, punkt 12 (mp)	128
13. Övriga frågor om samverkan, punkt 13 (s, v, mp)	128
14. Arbetsförmåga, punkt 14 (v)	129
15. Politiska uppdrag, punkt 15 (v)	129
16. Arbetssskadeförsäkring, punkt 17 (v)	130
17. Arbetssskadeförsäkring, punkt 17 (mp)	131
18. Försäkringskassans ärendehandläggning, punkt 18 (s, mp)	131
19. Försäkringskassans ärendehandläggning, punkt 18 (v)	132
20. Försäkringsmedicinsk rådgivning, punkt 19 (v)	133
21. Medborgarinsyn, punkt 20 (s, v, mp)	133
22. Pensionärernas ekonomiska situation, punkt 23 (v)	134
23. Pensionärernas ekonomiska situation, punkt 23 (mp)	134
24. Bostadstillägg till pensionärer, punkt 25 (mp)	135
25. Pensionsmyndigheten, punkt 26 (s)	135
26. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 27 (s)	136
27. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 27 (v)	136
28. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 27 (mp)	137
29. Mål för utgiftsområde 12, punkt 28 (s)	138
30. Mål för utgiftsområde 12, punkt 28 (v, mp)	138
31. Grundläggande riktlinjer för familjepolitiken, punkt 29 (s)	139
32. Ekonomiskt stöd till familjer med utsatt situation, punkt 30 (s)	140
33. Ekonomiskt stöd till familjer med utsatt situation, punkt 30 (v)	140
34. Barnfattigdom, punkt 31 (s, v, mp)	141
35. Delat barnbidrag, punkt 33 (s, mp)	142
36. Delat barnbidrag, punkt 33 (v)	142
37. Övrigt om barnbidrag, punkt 34 (s)	143
38. Föräldrapenningförmåner samtidigt, punkt 36 (s, v, mp)	143
39. Jämställdhet, punkt 38 (s)	144
40. Jämställdhet, punkt 38 (v)	144
41. Jämställdhet, punkt 38 (mp)	145
42. Intyg för tillfällig föräldrapenning, punkt 39 (s, v, mp)	145
43. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner, punkt 40 (v)	146
44. Övrigt om föräldrapenning, punkt 41 (mp)	147
45. Underhållsstöd, punkt 42 (v)	147
46. Vårdbidrag, punkt 44 (s)	148
47. Bostadsbidrag, punkt 45 (s)	148
48. Bostadsbidrag, punkt 45 (mp)	149
49. Vårdnadsbidrag, punkt 46 (s, v, mp)	150
Särskilda yttranden	151
1. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (s)	151
2. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (v)	153
3. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (mp)	156
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	159
Propositionen	159

Motion väckt med anledning av proposition 2009/10:44	160
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	160
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag	183
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	185
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	187
Utgiftsområde 11	187
Utgiftsområde 12	190
<i>Bilaga 5</i>	
Utskottets lagförslag	193

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Socialförsäkringar

1. Principer för socialförsäkringarna

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf218, 2009/10:Sf238, 2009/10:Sf239, 2009/10:Sf240, 2009/10:Sf259, 2009/10:Sf322 yrkandena 3–5 och 16, 2009/10:Sf372 yrkande 6, 2009/10:Sf373, 2009/10:Sf394 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:A307 yrkande 24.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (mp)

2. Försäkring för barn och ungdomar

Riksdagen avslår motion 2009/10:Sf345.

3. Socialförsäkringarna och Norden

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf255 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf336, 2009/10:Sf353 och 2009/10:Sf376 yrkandena 1 och 2.

4. Företagares socialförsäkringsskydd

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf202, 2009/10:Sf215, 2009/10:Sf216, 2009/10:Sf281 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf327 yrkande 2, 2009/10:Sf343, 2009/10:Sf354, 2009/10:Sf388 och 2009/10:Sf394 yrkande 22.

Reservation 4 (s, v, mp)

5. Kulturutövares socialförsäkringsskydd

Riksdagen avslår motion 2009/10:Kr308 yrkande 10.

Reservation 5 (mp)

Utgiftsområde 10

6. Mål för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

a) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 dels för ramanslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kr efter 2010, dels för ramanslaget 2:1 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 900 000 kr efter 2010.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2010 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 10 punkterna 1–3 och avslår motionerna 2009/10:Fi299 yrkande 13, 2009/10:Sf321, 2009/10:Sf322 yrkandena 6–9, 12, 14 och 15, 2009/10:Sf327 yrkande 1, 2009/10:Sf372 yrkandena 7, 11 och 17 samt 2009/10:Sf394 yrkandena 9, 16, 17 och 23.

7. Sjuklön

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf322 yrkandena 22 och 23, 2009/10:Sf329 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:Sf402.

Reservation 6 (v)

8. Flexibla ersättningsnivåer

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf203, 2009/10:Sf232 och 2009/10:Sf372 yrkande 9.

Reservation 7 (s, v, mp)

9. Ersättning vid studier

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf369, 2009/10:Sf374, 2009/10:Sf396 och 2009/10:Ub349 yrkande 17.

Reservation 8 (mp)

10. Sjukpenningfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf213, 2009/10:Sf249 yrkande 2, 2009/10:Sf322 yrkandena 10 och 18, 2009/10:Sf387, 2009/10:Sf394 yrkande 15 och 2009/10:Sf406.

Reservation 9 (s)

Reservation 10 (v, mp)

11. Rehabilitering

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf261, 2009/10:Sf360, 2009/10:Sf383, 2009/10:Sf386 och 2009/10:Sf394 yrkandena 3–5 och 8.

Reservation 11 (s)

12. Medel för samverkan

Riksdagen avslår motion 2009/10:Sf372 yrkande 10 i denna del.

Reservation 12 (mp)

13. Övriga frågor om samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf245, 2009/10:Sf266, 2009/10:Sf328, 2009/10:Sf349, 2009/10:Sf356, 2009/10:Sf372 yrkande 10 i denna del och 2009/10:Sf394 yrkande 7.

Reservation 13 (s, v, mp)

14. Arbetsförmåga

Riksdagen avslår motion 2009/10:Sf322 yrkande 11.

Reservation 14 (v)

15. Politiska uppdrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf227, 2009/10:Sf262 och 2009/10:Sf322 yrkande 21.

Reservation 15 (v)

16. Övrigt om sjuk- och aktivitetsersättning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf233 och 2009/10:Sf408.

17. Arbetskadeförsäkring

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf214, 2009/10:Sf299, 2009/10:Sf330 yrkandena 1–3 och 2009/10:Sf398.

Reservation 16 (v)

Reservation 17 (mp)

18. Försäkringskassans ärendehandläggning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf223 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf243, 2009/10:Sf271, 2009/10:Sf291 yrkandena 1–3, 2009/10:Sf314, 2009/10:Sf322 yrkande 19, 2009/10:Sf344 och 2009/10:Sf394 yrkande 20.

Reservation 18 (s, mp)

Reservation 19 (v)

19. Försäkringsmedicinsk rådgivning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf241, 2009/10:Sf260 och 2009/10:Sf322 yrkande 17.

Reservation 20 (v)

20. Medborgarinsyn

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf251, 2009/10:Sf258, 2009/10:Sf322 yrkande 20, 2009/10:Sf381 och 2009/10:Sf394 yrkande 21.

Reservation 21 (s, v, mp)

*Utgiftsområde 11***21. Mål för utgiftsområde 11**

Riksdagen godkänner målet att administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare och att informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 11 punkt 2.

22. Anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

a) Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

b) Bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2010 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 9 000 000 000 kr för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

c) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 11 punkterna 1, 3 och 4 samt avslår motionerna 2009/10:Sf324 och 2009/10:Sf325 yrkandena 10 och 11.

23. Pensionärernas ekonomiska situation

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 43, 2009/10:Sf210, 2009/10:Sf300 och 2009/10:Sf325 yrkande 12.

Reservation 22 (v)

Reservation 23 (mp)

24. Efterlevandepensioner till vuxna

Riksdagen avslår motion 2009/10:Sf272.

25. Bostadstillägg till pensionärer

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C390 yrkande 52 i denna del, 2009/10:Sf267, 2009/10:Sf301 och 2009/10:Sf372 yrkande 18.

Reservation 24 (mp)

26. Pensionsmyndigheten

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf265 och 2009/10:Sf393 yrkande 3.

Reservation 25 (s)

27. Pensionsfrågor i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf6 yrkande 3, 2009/10:Sf206 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf209, 2009/10:Sf325 yrkandena 1–5, 2009/10:Sf331 och 2009/10:Sf393 yrkande 2.

Reservation 26 (s)

Reservation 27 (v)

Reservation 28 (mp)

*Utgiftsområde 12***28. Mål för utgiftsområde 12**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf318 yrkandena 15 och 16 samt 2009/10:Sf392 yrkande 1.

Reservation 29 (s)

Reservation 30 (v, mp)

29. Grundläggande riktlinjer för familjepolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf364 och 2009/10:Sf392 yrkande 2.

Reservation 31 (s)

30. Ekonomiskt stöd till familjer med utsatt situation

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf226, 2009/10:Sf229, 2009/10:Sf305, 2009/10:Sf318 yrkandena 9 och 14, 2009/10:Sf362, 2009/10:Sf384, 2009/10:Sf392 yrkande 9 och 2009/10:Sf400.

Reservation 32 (s)

Reservation 33 (v)

31. Barnfattigdom

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf341, 2009/10:Sf359, 2009/10:Sf395, 2009/10:Sf410 och 2009/10:Sf411.

Reservation 34 (s, v, mp)

32. Anslag under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

a) Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
2. lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2010 anslagen under utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 12 punkterna 1–3 och avslår motionerna 2009/10:C375 yrkande 16, 2009/10:Sf317, 2009/10:Sf318 yrkandena 1 och 6, 2009/10:Sf372 yrkandena 14 och 19 samt 2009/10:Sf392 yrkandena 5, 10 och 14.

33. Delat barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf230, 2009/10:Sf302, 2009/10:Sf311, 2009/10:Sf318 yrkande 10 och 2009/10:Sf392 yrkande 8.

Reservation 35 (s, mp)

Reservation 36 (v)

34. Övrigt om barnbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf283, 2009/10:Sf292, 2009/10:Sf390 och 2009/10:Sf392 yrkande 7.

Reservation 37 (s)

35. Gravitet

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf248 och 2009/10:Sf263 yrkande 2.

36. Föräldrapenningförmåner samtidigt

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf201, 2009/10:Sf318 yrkande 2, 2009/10:Sf363 yrkande 3, 2009/10:Sf392 yrkande 4 och 2009/10:Sf399 yrkande 2.

Reservation 38 (s, v, mp)

37. Kontaktdagar

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf205, 2009/10:Sf212, 2009/10:Sf309, 2009/10:Sf409 och 2009/10:Sf412.

38. Jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 24, 2009/10:Sf256, 2009/10:Sf263 yrkande 1, 2009/10:Sf304 yrkande 3, 2009/10:Sf318 yrkandena 3 och 5 samt 2009/10:Sf399 yrkande 1.

Reservation 39 (s)

Reservation 40 (v)

Reservation 41 (mp)

39. Intyg för tillfällig föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf224, 2009/10:Sf235, 2009/10:Sf318 yrkande 8 och 2009/10:Sf392 yrkande 6.

Reservation 42 (s, v, mp)

40. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf252, 2009/10:Sf315 och 2009/10:Sf318 yrkande 7.

Reservation 43 (v)

41. Övrigt om föräldrapenning

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf204, 2009/10:Sf208, 2009/10:Sf228, 2009/10:Sf268, 2009/10:Sf273, 2009/10:Sf293, 2009/10:Sf296, 2009/10:Sf361, 2009/10:Sf363 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf368, 2009/10:Sf372 yrkandena 12 och 15, 2009/10:Sf399 yrkande 3 och 2009/10:Ub349 yrkande 19.

Reservation 44 (mp)

42. Underhållsstöd

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf244 och 2009/10:Sf318 yrkandena 11–13.

Reservation 45 (v)

43. Adoptionbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf219, 2009/10:Sf279 och 2009/10:Sf295.

44. Vårdbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf222, 2009/10:Sf310 och 2009/10:Sf392 yrkande 12.

Reservation 46 (s)

45. Bostadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:C390 yrkandena 52 i denna del, 53 och 54, 2009/10:Sf231, 2009/10:Sf236, 2009/10:Sf275, 2009/10:Sf280, 2009/10:Sf372 yrkande 13, 2009/10:Sf392 yrkande 13, 2009/10:Kr308 yrkande 11 och 2009/10:Ub349 yrkande 14.

Reservation 47 (s)

Reservation 48 (mp)

46. Vårdnadsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Sf237, 2009/10:Sf313, 2009/10:Sf318 yrkande 4, 2009/10:Sf338 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf351 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf365 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:Sf392 yrkande 3.

Reservation 49 (s, v, mp)

47. Ändring i lagen om allmän försäkring

Riksdagen antar av utskottet i bilaga 5 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (2009:1050) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Stockholm den 26 november 2009

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Gunnar Axén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunnar Axén (m), Veronica Palm (s)¹, Helena Rivière (m), Ronny Olander (s)², Lars-Arne Staxäng (m), Solveig Zander (c), Siw Wittgren-Ahl (s)³, Ulf Nilsson (fp), Kurt Kvarnström (s)⁴, Mats G Nilsson (m), Lars Gustafsson (kd), Mikael Cederbratt (m), Kalle Larsson (v)⁵, Matilda Ernkrans (s)⁶, Gunvor G Ericson (mp)⁷, Stefan Tornberg (c) och Björn Lind (s)⁸.

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkterna 6, 22 och 32.

Utskottets överväganden

Socialförsäkringarna

Allmänna principer för socialförsäkringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om allmänna principer för socialförsäkringarna och om försäkring för barn och ungdomar.

Jämför reservationerna 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Gällande ordning

Centrala delar i det svenska socialförsäkringssystemet är sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och det allmänna pensionssystemet.

I sjukförsäkringen ingår sjukpenning, som beräknas på en sjukpenninggrundande inkomst (SGI) upp till 7,5 prisbasbelopp. Sjukpenning utges med 80 % av SGI:n under 364 dagar inom en ramtid av 450 dagar. Om synnerliga skäl föreligger kan sjukpenning utges på denna nivå även för tid därefter. I annat fall kan, efter ansökan, s.k. förlängd sjukpenning utges med 75 % av underlaget och under längst 550 dagar. Vid beräkning av sjukpenning ska SGI:n multipliceras med talet 0,97. För arbetslösa utges hel sjukpenning med högst 486 kr per kalenderdag.

Den lagstadgade sjuklöneperioden, då sjuklön utges av arbetsgivaren, är två veckor. Sjuklönen utgör 80 % av mistade anställningsförmåner.

Den första dagen är normalt karensdag vid såväl sjukpenning som sjuklön.

Till sjukförsäkringen hör också sjuk- och aktivitetsersättning. Dessa förmåner är inkomstrelaterade (64 % av den genomsnittliga årsinkomsten upp till 7,5 prisbasbelopp under en viss period) men garantiförmåner finns också. Sjukersättning kan fr.o.m. den 1 juli 2008 endast beviljas om arbetsförmågan på grund av sjukdom är stadigvarande nedsatt. Aktivitetsersättningen avser personer i åldern 19–29 år.

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse och tillfällig föräldrapenning. Föräldrapenningen utgör 80 % av SGI:n upp till 10 prisbasbelopp, med en grundnivå och en lägstanivå på 180 kr per dag. Den tillfälliga föräldrapenningen utgör däremot 80 % av SGI:n upp till 7,5 prisbasbelopp. Även vid beräkning av föräldrapenningförmåner multipliceras SGI:n med talet 0,97.

Förmåner från arbetsskadeförsäkringen utges främst i form av livränta som i princip ska täcka inkomstförlusten till följd av en arbetsskada. Livräntan följer till viss del den allmänna löneutvecklingen.

Det allmänna pensionssystemet har reformerats med omfattande övergångsregler. Syftet har varit att skapa ett pensionssystem som är följsamt mot den samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen. Reformen gäller fullt ut för personer födda 1954 eller senare. För denna kategori grundas ålderspensionen på de under livet sammanlagda förvärvsinkomsterna. Pensionsrätten utgör 18,5 % av de inkomster och belopp som grundar pensionsrätt. 16 % tillgodoräknas inom ett fördelningssystem och 2,5 % inom ett premiepensionssystem. Inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp för året är inte pensionsgrundande. Förmånerna i det inkomstgrundade fördelningssystemet anpassas bl.a. till den allmänna löneutvecklingen. I systemet finns även en garantipension.

Socialförsäkringarna finansieras i huvudsak med arbetsgivaravgifter, egenavgifter och allmän pensionsavgift.

Till begreppet socialförsäkring hänförs i många sammanhang andra förmånssystem av socialpolitisk art. Någon definition av begreppet finns inte i den svenska lagstiftningen. I socialförsäkringslagen (1999:799) har en avgränsning skett utifrån ett praktiskt betingat synsätt. Socialförsäkringslagen omfattar således de trygghetssystem som administreras av Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten. Vid årsskiftet tar den nya Pensionsmyndigheten över hanteringen av pensionssystemet. Förmåner från arbetslöshetsförsäkringen omfattas inte av socialförsäkringslagen, bl.a. på grund av att arbetslöshetsförsäkringen till väsentliga delar är frivillig.

Motioner

I motion Sf394 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om vilka principer som bör gälla för sjukförsäkringen. Försäkringen ska vara generell och obligatorisk, solidariskt finansierad och ge alla försäkrade en rimlig inkomsttrygghet. Den bör grundas på inkomstbortfallsprincipen. Ersättningar och ersättningstak måste vara på sådana nivåer att de innebär ett reellt skydd för flertalet försäkrade. I yrkande 2 anges att arbetslinjen i sjukförsäkringen bör förstärkas så att den förebygger ohälsa och ökar drivkrafterna för rehabilitering och snabbare återgång i arbetslivet.

I motion Sf240 anger Margareta Persson m.fl. (s) att socialförsäkringssystemet behöver reformeras med bred politisk förankring. Systemet ska ge trygghet för enskilda i utsatta situationer och bygga på inkomstbortfallsprincipen. Samma motionärer anger i motion Sf239 att den parlamentariska utredningen bör tillsättas samt att ersättningen från sjukförsäkringen bör vara 80 % av faktisk förlorad arbetsinkomst.

Carina Hägg m.fl. (s) begär i motion Sf238 ett tillkännagivande om att den utlovade parlamentariska utredningen bör få i uppdrag att uppmärksamma den ekonomiska situationen för långtidssjukskrivna.

I motion Sf259 av Lars U Granberg och Maria Stenberg (s) begärs ett tillkännagivande om att den framtida socialförsäkringen i form av arbetslöshetsersättning, sjukförsäkring och föräldraförsäkring bör utformas så att den ekonomiska tryggheten för enskilda säkerställs.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 3 ett tillkännagivande om att arbetet med att skapa förbättringar inom socialförsäkringssystemet ska ta sin utgångspunkt i inkomstbortfallsprincipen. Inkomstbortfallsprincipen är solidarisk och måste upprätthållas för att minska intresset för och betydelsen av privata lösningar. Obligatoriska, generella, solidariskt finansierade socialförsäkringar är enligt motionärerna en grundbult i den svenska välfärden. Motionärerna motsätter sig lösningar som bygger på grundtrygghetssystem och välgörenhet. I yrkande 4 påtalas vikten av att motverka ökade inslag av privatiseringar eftersom detta urholkar jämlikheten i de sociala trygghetssystemen. Enligt yrkande 5 ska statens ansvar för trygghetssystemen inte heller lämnas över till arbetsmarknadens parter. I yrkande 16 anges att eventuella överskott i socialförsäkringssystemet ska komma de försäkrade till del och användas till att förbättra försäkringen och förhindra att människor slås ut.

I motion Sf373 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) redovisas ett samlat trygghetssystem vid sjukdom eller arbetslöshet. I detta system slås sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ihop och ersättningsnivåerna blir enhetliga. Vissa villkor kommer dock fortfarande att vara olika vid sjukdom respektive arbetslöshet. Fler ska omfattas av systemet, t.ex. studenter. Systemet ska vara skattefinansierat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir en myndighet, och arbetssättet ska präglas av helhetssyn, effektivitet och individfokus. Försörjningsstödet flyttas från kommunerna till den nya myndigheten. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen ska utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget kan genomföras.

Liknande tillkännagivanden begärs även i motionerna A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 24 och Sf372 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) yrkande 6.

I motion Sf218 av Hans Backman (fp) begärs att en utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag om en reformerad sjukförsäkring och som bör pröva att helt slopa taket i socialförsäkringarna.

I motion Sf345 av Monica Green (s) anges att det allmänna försäkringskyddet för barn inte är tillräckligt. Alla föräldrar har inte heller råd att teckna privata försäkringar och vissa barn har, t.ex. på grund av ett funktionshinder, svårare att få en privat försäkring än andra. En kvarts miljon barn saknar försäkringsskydd utanför skolan, och det finns därför anledning att överväga en allmän olycks- och sjukförsäkring för barn och ungdomar.

Utskottets ställningstagande

Som ett första steg i en översyn av socialförsäkringarna har en särskild utredare haft i uppdrag att göra en genomgripande analys av socialförsäkringarna i ett brett perspektiv.

Socialförsäkringsutredningen har i sitt betänkande Mera försäkring och mera arbete (SOU 2006:86) angivit att utredningsarbetet haft tre utgångspunkter: de försäkrade och deras behov, att försäkringsmässigheten i försäkringen måste stärkas och att allmän och avtalad försäkring tillsammans bestämmer försäkringens värde. Utredningens fokus ligger på sjukförsäkringen, och de andra socialförsäkringarna analyseras i relation till sjukförsäkringen. Enligt utredningen krävs en effektiv arbetslinje och en stabil försäkring med lägre utnyttjande och kortare sjukfall. Grunden för en reform som når dit är, enligt utredningen, en självständig sjukförsäkring, som ska vara en allmän försäkring med enhetliga premier. Staten och arbetsmarknadens parter kommer även i framtiden att vara ägare av försäkringen, men fördelningen av ansvar bör se annorlunda ut än i dag och bygga på vem som är bäst på vad.

I budgetpropositionen för 2010 anger regeringen att en parlamentarisk utredning tillsätts för att formulera principer för ett sammanhållet, balanserat och hållbart socialförsäkringssystem. Utredningen ska ha som utgångspunkt att socialförsäkringssystemet ska ge en god ekonomisk trygghet och samtidigt utformas så att det understöder arbetslinjen. Utredningen ska eftersträva ett brett samarbete med myndigheter och organisationer.

Enligt utskottets mening bör riksdagen inte uttala sig om den närmare inriktningen på den kommande parlamentariska översynen. Utskottet avstyrker därför motionerna Sf394 yrkandena 1 och 2, Sf240, Sf239, Sf238, Sf259, Sf322 yrkandena 3–5 och 16, Sf373, A307 yrkande 24, Sf372 yrkade 6 och Sf218.

Utskottet finner inte skäl att föreslå en allmän olycksfalls- och sjukförsäkring för barn och ungdom. Utskottet vill, liksom vid behandlingen av en liknande motion senast i betänkande 2008/09:SfU1, hänvisa till den i försäkringsavtalslagen (2005:104) lagfästa rätten att teckna personförsäkring hos försäkringsbolag (11 kap. 1 §). Försäkring får vägras endast om särskilda skäl föreligger, och en vägran kan prövas av domstol. I försäkringsavtalet får undantag göras för sådana sjukdomar och kroppsfel som den försäkrade hade när avtalet ingicks, s.k. symtomklausuler, endast om det grundar sig på upplysningar om den försäkrade som bolaget har inhämtat eller om undantaget behövs på grund av försäkringens art eller någon annan särskild omständighet (12 kap. 5 §).

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf345.

Socialförsäkringarna och Norden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om socialförsäkringarna och Norden.

Motioner

Ulf Nilsson m.fl. (fp) anser i motion Sf255 att regeringen bör presentera en handlingsplan för att underlätta integrationen i de nordiska ländernas gränsregioner. I motionen redovisas bl.a. problemet att ett danskt företag kan behöva betala svenska arbetsgivaravgifter för en anställd som är bosatt i Sverige och som tillfälligt tar ett extrajobb här i landet. Problemet med arbetsgivaravgifterna tas även upp i motion Sf336 av Olof Lavesson (m).

I motion Sf353 av Marie Weibull Kornias (m) begärs en översyn av gränsproblematiken för pendlare i Öresundsregionen.

I motion Sf376 av Ann Arleklo (s) anges att problematiken kring olika regelverk och lagar för dem som är s.k. gränsgångare bör ses över. Översynen bör också gälla de problem med socialförsäkring som uppstår när man flyttar tillbaka till sitt hemland.

Utskottets ställningstagande

Att undanröja gränshinder inom Norden är en högt prioriterad uppgift i det nordiska samarbetet, och enligt utskottet är det viktigt att detta arbete fortsätter. Problemen är dock inte alltid begränsade till de nordiska länderna utan gäller också i förhållande till det övriga EU/EES-området. För att den som utnyttjar den fria rörligheten inom EU inte ska missgynnas när det gäller rätten till social trygghet finns regler som samordnar de nationella socialförsäkringssystemen. De närmare bestämmelserna finns för närvarande i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. Förordningen tillämpas även i förhållande till andra EES-länder och Schweiz. I förordningen finns bestämmelser bl.a. om likabehandling av EU-medborgare, bestämmande av tillämplig lagstiftning, sammanläggning av kvalifikationstider, export av förmåner och proportionell beräkning av pensioner.

En grundläggande princip är att den för vilken förordningen gäller ska omfattas av lagstiftningen i bara en stat, i regel arbetslandets lagstiftning. Det ankommer dock på den nationella lagstiftningen att ange de närmare villkoren för att tillhöra det landets system för social trygghet och förutsättningarna för att få förmåner. Den nationella lagstiftningen får dock inte avvika från gemenskrätsliga principer och regler. En ny förordning, förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, bygger på samma grundprinciper och kommer att ersätta nuvarande förordning. Enligt den nya förordningen kommer dock en person som är

bosatt i Sverige och har olika arbetsgivare i Danmark och Sverige att omfattas av den danska försäkringen om arbetet i Sverige inte överstiger en väsentlig del av personens arbete.

Ett särskilt gränshindersforum har sedan 2008 till uppgift att driva på arbetet med att undanröja gränshinder i Norden. Gränshindersforumet ska utarbeta konkreta lösningsförslag i dialog med länderna och årligen rapportera till statsministrarna om arbetets fortskridande. Vidare har en nordisk socialförsäkringsportal med information om respektive lands socialförsäkringssystem och koordineringen dem emellan öppnats i juni 2008. Portalen riktar sig till personer som flyttar till, tar arbete eller börjar studera i ett annat nordiskt land, och till deras familjemedlemmar som flyttar med eller bor kvar.

När det gäller Öresundsregionen har en gemensam arbetsgrupp för de svenska och danska regeringskanslierna inrättats för att granska gränshinder i regionen. Arbetsgruppen har i december 2007 lämnat en första rapport, Öresundsregionen – två länder, en arbetsmarknad.

I rapporten anges bl.a. att Danmark och Sverige har valt olika lösningar på likartade problem och att det kan vara problematiskt att förändra delar av ett lands regelverk utan att det potentiellt får konsekvenser för andra delar av samhället eftersom regelverket är en del av en helhet. Att länderna är medlemmar i EU innebär också begränsningar i möjligheterna att skapa särregler som enbart gäller i Öresundsregionen. Mot denna bakgrund finns det ett stort antal s.k. gränshinder som det inte är möjligt eller önskvärt att eliminera inom ramen för arbetet i arbetsgruppen.

Finansieringen av socialförsäkringen skiljer sig mellan Sverige och Danmark. I Danmark är socialförsäkringen framför allt finansierad via skatter och till viss del via avgifter som arbetstagaren betalar medan den i Sverige framför allt är finansierad via arbetsgivaravgifter. Detta har inneburit att danska arbetsgivare inte har velat anställa personer som tillhör det svenska socialförsäkringssystemet. Danmark har därför numera gjort det möjligt för en anställd och arbetsgivare att träffa avtal om att den anställda själv ska erlägga socialavgifter i Sverige och göra avdrag för detta vid deklaration i Danmark.

Dessutom kan nämnas att en nordisk arbetsgrupp i augusti 2009 har lagt fram förslag till en ny nordisk konvention om social trygghet.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen anger att den ökade rörligheten i Norden ställer stora krav på att de nordiska länderna gemensamt fortsatt arbetar aktivt för att lösa gränsöverskridande problem och vidtar åtgärder för att undvika nya gränshinder med hänsyn tagen till de regler som gäller inom det europeiska samarbetet.

Med det anförda får motionerna Sf255, Sf336, Sf353 och Sf376 anses i huvudsak tillgodosedda och avstyrks.

Företagares socialförsäkringsskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om företagares socialförsäkringsskydd och om kulturutövares trygghetssystem.

Jämför reservationerna 4 (s, v, mp) och 5 (mp).

Gällande ordning

För en person som driver näringsverksamhet i form av ett aktiebolag beräknas SGI:n på den lön som tas ut från bolaget (SGI på grund av inkomst av anställning). Personen likställs således med en anställd. Det innebär också att när han eller hon blir sjuk är bolaget skyldigt att betala sjuklön enligt lagen (1991:1047) om sjuklön. Socialavgifter betalas på lönesumman i form av arbetsgivaravgifter.

När det gäller personer som driver näringsverksamhet som fysisk person eller i form av bl.a. handelsbolag, s.k. egenföretagare, räknas SGI:n med utgångspunkt i den taxerade nettoinkomsten, dock högst motsvarande skälig lön för liknande arbete som anställd (SGI på grund av inkomst av annat förvärvsarbete). Under uppbyggnadsskedet kan SGI:n sättas högre än den skatterättsliga nettointäkten, dock även här högst vad som motsvarar skälig lön för liknande arbete som anställd. Rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen gäller inte sådan egenföretagare, utan företagaren får sjukpenning från Försäkringskassan även för de första 14 dagarna. Vidare gäller att socialavgifter betalas i form av egenavgifter och i huvudsak på den taxerade nettoinkomsten.

En egenföretagare kan välja 3 eller 30 dagars karenstid i sjukförsäkringen.

För egenföretagare kalenderdagsberäknas den tillfälliga föräldrapenningen (80 % av SGI:n delat med 365) men utbetalas endast för arbetsdagar.

Motioner

I motion Sf394 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 22 anges att övergången från anställning till företagande bör underlättas genom att nyblivna entreprenörer ska få ta med sig mer trygghet från den föregående anställningen.

Berit Andnor m.fl. (s) begär i motion Sf343 att småföretagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda vid t.ex. sjukdom och föräldraskap.

I motion Sf327 av Marie Engström m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om företagares sociala trygghet. Motionärerna anser att företagare inte ska ha sämre försäkring än anställda. Om företagaren blir sjuk innebär det dock också ett avbrott i verksamheten som leder till minskade intäkter. Samtidigt kan företagaren gå miste om framtida uppdrag.

I motion Sf202 av Katarina Brännström (m) begärs förbättrade villkor för företagare i socialförsäkringssystemen.

I motion Sf354 av Anti Avsan (m) lämnas förslag om företagares trygghetssystem. Bland annat föreslås att företagare mot avgift ska kunna försäkra sig för en grundsjukpenning och grundpension. Vidare föreslås att ett högkostnadsskydd införs för sjuklön samt att tillfällig föräldrapenning ska kunna utges vid köp av tjänst.

Hans Rothenberg och Maria Plass (m) begär i motion Sf388 en översyn av hur människor som är egenanställda kan inkluderas i de olika försäkringssystemen. Med egenanställda avses personer som är anställda i ett s.k. egenanställningsföretag som administrerar skatter, fakturering m.m. De egenanställda får då helt ägna sig åt sin affärsidé.

Kerstin Lundgren och Per Lodenius (c) anser i motion Sf281 att en företagare bör få tillgång till de sociala trygghetssystemen i samma omfattning som en anställd. Vidare ska ett företag under de fem första åren betala en successivt ökande andel av sociala avgifter och bolagsskatt.

Karin Pilsäter m.fl. (fp) anger i motion Sf215 att de dagliga villkoren för ägaren till ett litet aktiebolag inte skiljer sig från de i en enskild firma, särskilt under uppbyggnadsskedet. Även aktiva fåmansbolagsägare och aktiva ägare i ekonomiska föreningar bör därför få registrera sig som företagare i sjuk- och föräldraförsäkringen samt a-kassan. Samma motionärer begär i motion Sf216 att en företagare ska få möjlighet att använda tillfällig föräldrapenning för betalning av hushållsnära tjänster vid vård av sjukt barn.

I motion Kr308 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 10 anges att många kulturutövare glider fram och tillbaka över gränsen mellan anställning och företagande. De riskerar därmed att bli utan ersättning från t.ex. a-kassan. Det finns ännu ingen tillfredsställande lösning när det gäller t.ex. pension, ersättning vid sjukdom och vid föräldraledighet. Motionärerna vill därför att regeringen ska återkomma med förslag till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetarnas situation.

Utskottets ställningstagande

Utredningen Trygghetssystemen för företagare, som har haft i uppdrag att se över företagarnas försäkringsvillkor i trygghetssystemen, har redovisat sina förslag i betänkande SOU 2008:89 med samma namn. En viktig utgångspunkt har därvid varit att det ska skapas en ökad balans i villkoren för och behandlingen av företagare och anställda i trygghetssystemen. Betänkandet har remissbehandlats.

I budgetpropositionen anges att regeringen har för avsikt att föreslå ett antal åtgärder som ska ge större tydlighet, förutsägbarhet och valfrihet för företagarna på socialförsäkringens område. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med dessa förslag under våren 2010, och de bör träda i kraft senast den 1 juli 2010. Följande förslag aviseras:

Jämförelseinkomst: Begränsningen av SGI för egenföretagare till högst motsvarande ”skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning” avskaffas.

Karenstid: Företagare med inkomst av annat förvärsarbete ges möjlighet att välja 14, 30, 60 eller 90 dagars karenstid. Karenstiden ändras till de första sju dagarna i en sjukperiod för företagare med inkomst av annat förvärsarbete.

SGI under uppbyggnadsskede: Alla försäkrade med inkomst av annat förvärsarbete under de två första åren omfattas av reglerna om uppbyggnadsskede. Efter dessa två år kan en individuell bedömning göras.

Sjuklönekostnader: Ett generellt högkostnadsskydd införs som omfattar alla arbetsgivare. Det generella högkostnadsskyddet ger arbetsgivarna möjlighet att av Försäkringskassan få ersättning för sjuklönekostnader som överstiger två och en halv gånger den genomsnittliga sjuklönekostnaden för samtliga arbetsgivare, med hänsyn taget till antalet anställda.

Tillfällig föräldrapenning: För flertalet anställda beräknas tillfällig föräldrapenning genom att årsinkomsten delas med 260 medan den för egenföretagare alltid delas med 365. Regeringen avser att föreslå att egenföretagares årsarbetstid vid uttag av tillfällig föräldrapenning ska delas med 260 och utges i högst fem dagar under en sjudagarsperiod.

Enligt utskottets mening bör regeringens förslag avvaktas. Utskottet, som noterar att utredningen även har lagt fram förslag som gäller andra frågor som tas upp i motionerna, avstyrker med det anförda motionerna Sf394 yrkande 22, Sf343, Sf327 yrkande 2, Sf202, Sf354, Sf388, Sf281, Sf215 och Sf216.

När det gäller socialförsäkringsskyddet för kulturutövare vill utskottet hänvisa till att en särskild utredare har haft i uppdrag att kartlägga hur gällande trygghetssystem inom bl.a. socialförsäkringsområdet förhåller sig till konstnärlig verksamhet. I betänkandet Konstnärerna och trygghetssystemen (SOU 2003:21) anges att merparten av de problem konstnärer möter i de olika trygghetssystemen ligger i tillämpningen och mera sällan i lagar och förordningar. Orsaken till problemen har att göra med en brist på samsyn och samordning av konstnärernas ärenden i de olika systemen. Bland annat därför borde stat och myndigheter på området överväga en mer samlad hantering av konstnärernas ärenden. Vidare anges att inkomstskillnaderna mellan konstnärer och konstnärskategorier är betydande, men för stora grupper av konstnärligt yrkesverksamma är inkomsterna låga. Det innebär att deras inkomstbortfall i händelse av sjukdom m.m. också är lågt – dvs. ersättningsnivåerna är låga. Detta grundproblem går i det stora hela inte att lösa i socialförsäkringssystemen, så länge inkomstbortfallsprincipen ligger fast. Utredaren konstaterar att alltför låga inkomster är ett kulturpolitiskt problem.

Utskottet noterar vidare att Konstnärsnämnden fr.o.m. 2005 har i uppdrag att öka kunskapen om trygghetssystemets utformning och tillämpning samt möjliggöra en stöd- och rådgivningsfunktion för konstnärer i frågor

som rör de generella trygghetssystemen. I Internetportalen Konstnärsguiden, som öppnades i juni 2008, finns information för konstnärer om trygghetssystemen och skattesystemen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Kr308 yrkande 10.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning, aktivitets- och sjukersättning inklusive bostadstillägg till personer med sådan ersättning, handikappersättning, ersättning vid arbets- och kroppsskador samt bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården. Utgiftsområdet innefattar även Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet i betänkande 2009/10:FiU1, och i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 10 till ca 101 719 miljoner kronor för 2010 (rskr. 2009/10:42).

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 miljoner kronor efter 2010.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om sjuklön, flexibla ersättningsnivåer, ersättning vid studier, sjukpenningfrågor i övrigt, rehabilitering samt samverkan och finansiell samordning.

Jämför reservationerna 6 (v), 7 (s, v, mp), 8 (mp), 9 (s), 10 (v, mp), 11 (s), 12 (mp) och 13 (s, v, mp).

Gällande ordning

Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att få tills vidare för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en SGI som uppgår till minst 24 % av prisbasbeloppet. Vid beräkning av SGI bortses från inkom-

ter som överstiger 7,5 prisbasbelopp. Under perioden den 1 juli–31 december 2006 gällde gränsen 10 prisbasbelopp. Från och med den 1 januari 2008 gäller att SGI ska multipliceras med talet 0,97 vid beräkning av dagsättning, t.ex. sjukpenning.

Enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) har arbetstagare under de första 14 dagarna av ett sjukfall rätt till sjuklön från arbetsgivaren. För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna behåller den anställde 80 % av lönen och andra anställningsförmåner.

Antalet karensdagar är begränsat till tio under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). För en arbetstagare som lider av sjukdom som kan antas medföra ett större antal sjukperioder med sjuklön under en tolv månadersperiod kan Försäkringskassan besluta om s.k. särskilt högriskskydd. Då betalas sjuklön ut för första dagen, och arbetsgivaren får ersättning från sjukförsäkringen. Vidare gäller ett särskilt högriskskydd för den som har en sjukdom som medför risk för en eller flera längre sjukperioder under en tolv månadersperiod. Även i dessa fall får arbetsgivaren ersättning från sjukförsäkringen. Däremot betalas inte sjuklön ut för karensdag.

Efter sjuklöneperioden betalas sjukpenning ut enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Från den 1 juli 2008 gäller att vid bedömningen av om arbetsförmågan är nedsatt ska det beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den anställde. Från dag 91 i sjukperioden ska det även beaktas om den försäkrade kan försörja sig efter en omplacering till annat arbete hos arbetsgivaren. Från dag 181 ska det dessutom, om det inte finns särskilda skäl mot det, beaktas om den försäkrade har sådan förmåga att han eller hon kan försörja sig själv genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden i övrigt, eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Om det finns särskilda skäl ska prövningen mot hela arbetsmarknaden kunna skjutas upp, dock inte längre än t.o.m. dag 365 i sjukperioden. För en sjukperiod som inleddes före den 1 juli 2008 gällde äldre bestämmelser t.o.m. december 2008.

Sjukpenning med 80 % av SGI ska endast betalas ut under 364 dagar inom en ramtid av 450 dagar, om inte synnerliga skäl föreligger. Därefter ska en försäkrad efter skriftlig ansökan kunna erhålla s.k. förlängd sjukpenning motsvarande 75 % av SGI. Förlängd sjukpenning ska kunna betalas ut under 550 dagar.

Om den sjukskrivne är arbetslös kan hel sjukpenning betalas ut med högst 486 kr per dag.

För den som inte omfattas av SjLL, t.ex. egenföretagare och uppdragstagare, betalas sjukpenning enligt AFL från sjukperiodens början, dock inte för den första dagen i sjukperioden (karensdag).

Arbetsgivaren har inom ramen för sin verksamhet ansvar för de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering. Däremot är arbetsgivaren sedan den 1 juli 2007 inte längre skyldig att göra en rehabiliteringsutredning. I stället är det arbetsgivaren som ska lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas. Arbetsgivaren ska även i övrigt medverka till detta. Från och med den 1 januari 2009 gäller att Försäkringskassan ska kunna begära att en försäkrad lämnar ett utlåtande av sin arbetsgivare till Försäkringskassan med uppgift om de möjligheter som finns på arbetsplatsen att ta till vara hans eller hennes arbetsförmåga, t.ex. genom omplacering hos arbetsgivaren eller anpassning av arbetsplatsen.

Försäkringskassan har sedan 1992 års rehabiliteringsreform ett ansvar för att samordna samhällets resurser för att återge en sjukskriven person arbetsförmågan och förutsättningarna för att förvärvsarbeta. Försäkringskassan har således ett generellt ansvar för att den försäkrades rehabiliteringsbehov klarläggs och att de åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering. Rehabiliteringsersättning betalas under vissa förutsättningar ut när en försäkrad, vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel, deltar i en arbetslivsriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som motsvarar 80 % av SGI, och ett särskilt bidrag.

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska genom samverkan underlätta övergången från ersättning via sjukförsäkringen till aktivt arbetssökande och nytt arbete. För detta har myndigheterna, på regeringens uppdrag, upprättat en nationell handlingsplan för stöd till den enskildes återgång i arbete. Handlingsplanen innehåller fokus på effektiv matchning till arbete samtidigt som människor ska få det stöd de behöver. Regeringen har pekat ut arbetet med den nationella handlingsplanen som ett viktigt verktyg i samband med införandet av den s.k. rehabiliteringskedjan den 1 juli 2008. Målgruppen för rehabiliteringsinsatser via denna s.k. handlingsplanssamverkan är arbetslösa med ersättning från sjukförsäkringen och sjukskrivna anställda som bedöms behöva byta anställning på grund av ohälsa.

Från och med den 1 januari 2004 gäller lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Finansiell samordning kan ske frivilligt mellan Försäkringskassan, ett landsting, Arbetsförmedlingen och en eller flera kommuner. Därigenom ska en effektiv resursanvändning underlättas. Den finansiella samordningen ska bedrivas genom ett fristående samordningsförbund, vari de samverkande parterna är representerade. Målgruppen för den finansiella samordningen utgörs av människor som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera av de samverkande parterna för att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete.

Från 2008 infördes möjlighet till finansiell samordning mellan enbart sjukförsäkringen och hälso- och sjukvården. I denna samverkansform ska Försäkringskassan tillsammans med landstingen verka för att förbättra behandling och rehabilitering så att den enskildes arbetsförmåga kan återställas.

Av sjukpenninganslaget disponerar Försäkringskassan högst 5 % för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. anvisar ett ramanslag på ca 21 602 miljoner kronor. Vidare föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 miljoner kronor efter 2010.

Regeringen konstaterar att nedgången i sjukfrånvaron är stabil. I kombination med de regelförändringar som regeringen har genomfört kommer nedgången att fortsätta. Av Försäkringskassans uppföljning framgår att sjukfall som har påbörjats efter att sjukförsäkringsreformen trädde i kraft har visat en högre sannolikhet för avslut än äldre sjukfall. Det framgår också att utflödet av de äldre sjukfallen har ökat påtagligt när dessa har nått 365 dagar och därigenom blivit föremål för de nya sjukskrivningsreglerna. Eftersom förlängd sjukpenning endast betalas ut maximalt 550 dagar beräknas att sammantaget cirka 22 000 personer med sådan ersättning lämnar sjukförsäkringen 2010 till följd av att deras ersättningsdagar tar slut. Detta medför att kostnaderna inklusive statlig ålderspensionsavgift beräknas minska med drygt 2 100 miljoner kronor jämfört med om dagbegränsningen inte hade funnits.

Under 2008 har en omfattande reformering av sjukförsäkringen gjorts för att öka sysselsättningen och minska de höga ohälsotalen. Huvudinriktningen för regeringens reformerade sjukförsäkring har varit att sjukförsäkringen måste ge drivkrafter för att ta till vara individens arbetsförmåga, förbättra stödet för individen och erbjuda fler vägar tillbaka till arbete. Fokus ska ligga på tidiga och aktiva insatser så att den sjukskrivne får ökad möjlighet att komma tillbaka i arbete.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att motverka långvarig sjukfrånvaro. Bland dessa åtgärder kan nämnas rehabiliteringskedjan med fasta tidsgränser för prövning av arbetsförmågan, begränsning av tiden under vilken en person kan få sjukpenning, beviljande av sjukersättning endast om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt, rehabiliteringsgarantin för bättre tillgång till medicinsk rehabilitering och sjukvårdsmiljarden. Regeringen har även vidtagit åtgärder för att underlätta återgång i arbete efter långvarig sjukfrånvaro, såsom möjlighet för personer med sjukersättning att pröva sin arbetsförmåga utan att förlora sin rätt till sjukersättning, en för-

söksverksamhet där privata och sociala företag hjälper långtidssjukskrivna tillbaka i arbete, minska trösklarna in på arbetsmarknaden för människor med funktionsnedsättning eller långvarig sjukfrånvaro.

Under 2010 väntas ca 54 000 personer lämna sjukförsäkringen till följd av att dagarna med sjukpenning eller tidsbegränsad sjukersättning tar slut. För denna grupp har regeringen vidtagit en rad åtgärder med fokus på rehabilitering hos Arbetsförmedlingen i kombination med förändringar i arbetslöshetsförsäkringen för att stödja gruppen att återgå till arbete samtidigt som de ska känna sig trygga med sin försörjning.

Regeringen har vidare avsatt i storleksordningen 600 miljoner kronor till företagshälsovårdsutveckling och 1 miljard kronor till rehabiliteringsgarantin.

Det högsta antalet dagar för vilka närståendepenning sammanlagt kan betalas ut höjs vid årsskiftet från 60 till 100 dagar (prop. 2008/09:194, bet. 2009/10:SfU4, rskr. 2009/10:16).

Motioner med anslagseffekt 2010

Socialdemokraterna

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf394 yrkandena 16–17 och 23 i denna del, att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 3 030 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att sjukpenningen ska utgöra 80 % av SGI under hela sjukperioden och att den bortre tidsgränsen för rätt till sjukpenning ska avskaffas. Vidare ska taket i sjukpenningen höjas stegvis till 10 prisbasbelopp (8 prisbasbelopp 2010, 8,5 prisbasbelopp 2011 och 9 prisbasbelopp 2012). I motionens yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att sammanlagt 1 miljard kronor bör satsas på rehabiliteringsinsatser för att få sjukskrivna och personer med sjuk- eller aktivitetsersättning tillbaka i arbete under 2010–2012. Den enskilde måste redan från början få tillgång till de rehabiliteringsinsatser som krävs och ett individuellt anpassat stöd. Huvudinriktningen på denna satsning ska vara arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser nära individen. Två tredjedelar av dessa resurser ska avsättas till Försäkringskassan för rehabilitering av sjukskrivna. En tredjedel ska gå till Arbetsförmedlingen för rehabilitering av dem som tidigare haft tidsbegränsad sjuk- eller aktivitetsersättning. Vidare anser motionärerna att erfarenheterna från den finansiella samordningen bör tas till vara och utvecklas och att det finns behov av att utveckla fler individuellt anpassade vägar till arbetslivet för personer med komplexa behov av insatser.

Vänsterpartiet

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf321 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 5 250 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna avvisar de fasta tidsgränserna som fr.o.m. den 1 juli 2008 har införts i sjukpenningen. De anser vidare att taket i sjukförsäk-

ringen ska höjas till 10 prisbasbelopp och att SGI inte ska multipliceras med faktorn 0,97 vid beräkning av dagersättningar, t.ex. sjukpenning. Sjukpenningens ersättningsnivå efter ett års sjukpenning ska återställas från 75 till 80 % av SGI. Vidare anser motionärerna att taket i sjukpenningen för arbetslösa bör höjas.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 6 att regeringen återkommer med förslag om höjning av taket i sjukförsäkringen till 10 prisbasbelopp. I motionens yrkande 7 begärs att regeringen återkommer med förslag om en ändrad beräkningsgrund för SGI så att SGI inte ska multipliceras med faktorn 0,97 vid beräkning av dagersättningar, t.ex. sjukpenning. Vidare begärs i yrkande 8 ett tillkännagivande om att avskaffa de fasta tidsgränserna i sjukförsäkringen. Dessutom begärs i motionens yrkande 9 ett tillkännagivande om att ersättningsnivån efter 12 månader med sjukpenning måste höjas till 80 %.

I motion Fi299 yrkande 13 begär Lars Ohly m.fl. (v) att regeringen lägger fram lagförslag om särskilda regler för sjukpenning under de första 14 dagarna för anställda i företag med upp till tio anställda.

I motion Sf327 av Marie Engström m.fl. (v) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om borttagande av sjuklönekostnader i mindre företag. Motionärerna anser att företag med upp till tio anställda inte ska betala sjuklön och att en avtrappning av sjuklöneansvaret ska ske för företag med 10–15 anställda.

Miljöpartiet de gröna

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf372 yrkande 17 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 anvisar 2 503 miljoner kronor mer än regeringen gör. Motionärerna anser att den borte gränsen i sjukpenning respektive rehabiliteringspenning avskaffas. Vidare framhåller motionärerna att regeln om nedsättning av ersättningsnivån i sjukpenningen efter ett år slopas. De som är sjuka ska vara berättigade till en sjukpenning som ligger på 80 % av SGI under hela sjukperioden. Dessa förändringar av reglerna för sjukpenning framställs i yrkande 7. Dessutom vill motionärerna avskaffa den regel som innebär att Försäkringskassan ska pröva en persons arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden efter det att han eller hon varit sjuk i 180 dagar. Vidare anser motionärerna att det ska vara möjligt att uppbära tre fjärdedels närståendepenning. Yrkande om det sistnämnda framställs i motionens yrkande 11.

Motioner utan anslagseffekt 2010

Sjuklön

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 22 att regeringen återkommer med förslag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön avseende ett förstärkt högriskskydd för långtidssjukskrivna som undantas från sjuklöneperioden i ett år vid återgång i arbete hos samma eller ny arbetsgivare.

På så sätt vill motionärerna öka viljan hos arbetsgivare att anställa långtids-sjukskrivna. Vidare begär motionärerna i yrkande 23 ett tillkännagivande om att avskaffa karensdagen. Motionärerna framhåller att karensdagen medför att många går till jobbet fast de är sjuka, vilket troligen ökar ohälsan för individen i ett senare skede.

Andreas Norlén (m) begär i motion Sf329 yrkande 1 ett tillkännagivande om en översyn av finansieringen av kostnaderna för sjukskrivningsdagarna 2–14. Motionären framhåller att i mindre företag är varje anställd en nyckelperson och att de därför är mer sårbara när en anställd drabbas av långvarig ohälsa. Motionären anser att det svenska regelverket på många områden är anpassat efter större företags behov och att det därför finns goda skäl att se över finansieringen av sjuklönekostnaderna. Vidare begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om omvandling av karensdagen i sjukförsäkringen till åtta karenstimmar.

Mikael Oscarsson m.fl. (kd) begär i motion Sf402 ett tillkännagivande om minskat sjuklöneansvar för de tio först anställda i ett företag. Motionären anser att en halvering av sjuklöneperioden från 14 till 7 dagar kan öka särskilt de mindre företagens benägenhet att anställa.

Flexibla ersättningsnivåer

I motionerna Sf372 yrkande 9 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp), Sf232 av Hans Hoff (s) samt Sf203 av Magdalena Andersson (m) begärs tillkännagivanden om flexibla nivåer inom sjukpenningen.

Ersättning vid studier m.m.

I motion Sf374 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (s) begärs ett tillkännagivande om att överväga att öka möjligheterna att ta sig ur sjukskrivning med hjälp av studier. Partiella studier och sjukskrivning på deltid ger förutsättningar för en heltidssjukskriven person att våga ta steget från sjukskrivning till ett nytt arbete.

Eva Sonidsson och Agneta Lundberg (s) begär i motion Sf396 ett tillkännagivande om sjukpenning under studietiden. Motionärerna anser att regelverket för sjukpenning under studietiden bör ses över så att det ger ekonomisk trygghet vid sjukdom eller i andra liknande situationer. Fler vuxna människor skulle därmed våga satsa på utbildning.

Lage Rahm m.fl. (mp) begär i motion Ub349 yrkande 17 ett tillkännagivande om att det är studier som ska vara SGI-skyddade, inte studiemedeltagande. Motionärerna anser att regeln om att den studerande förlorar sin SIG, om han eller hon studerar utan att löpande ha studiemedel, bör ändras. Motionärerna menar att heltidsstudier ska utgöra SGI-skyddad tid oavsett i vilken utsträckning den studerande tar ut studiemedel.

I motion Sf369 begär Patrik Forslund (m) ett tillkännagivande om att se över systemet kring SGI så att lagstiftningen ändras så att det blir möjligt att studera utan studiemedel och samtidigt behålla sin SGI från tidigare inkomster.

Sjukpenningfrågor i övrigt

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf394 yrkande 15 ett tillkännagivande om kvinnors ohälsa. Motionärerna framhåller att diffusa diagnoser är överrepresenterade hos kvinnor och att mer kunskap om ohälsans orsaker behövs.

I motion Sf387 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att bedömningskriterierna för arbetsförmåga i sjukförsäkringen bör ändras så att de även omfattar arbetsförmåga som kan uppstå på grund av graviditet.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 10 ett tillkännagivande om att avskaffa den diagnosbaserade sjukpenningen. I motionen anförs att sjukförsäkringen ska täcka inkomstbortfall för nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom. Vidare framhålls att lagen inte ska peka ut vissa diagnoser som ska berättiga till högre sjukpenning än andra.

Tina Acketoft (fp) tar i motion Sf213 upp rätten till sjukpenning vid operativa ingrepp. Att stat och arbetsgivare, i samband med ”populära” skönhetsoperationer får stå för kostnader för sjukpenning och eventuella kostnader för vikarie kan, enligt motionären, knappast anses som en rättvis kostnadsfördelning efter ett icke-medicinskt ingrepp.

I motion Sf406 av Rosita Runegrund (kd) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att för anhöriga till äldre personer som är sjuka och som är i behov av stöd vid ett läkarbesök eller liknande införa ett begränsat antal lediga dagar med ersättning.

I motion Sf322 yrkande 18 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att sjukgymnaster ska kunna ges rätt att sjukskriva för t.ex. ryggbesvär och andra likartade rörelsesmärter. Motionärerna anser att sjukgymnasterna har en viktig roll för att förebygga långtidssjukskrivning och rehabilitera personer med rörelsebesvär. Sjukgymnasterna har också en stor kännedom om patientens hinder och möjligheter. Patienten och sjukgymnasten har en regelbunden kontakt och läkarnas bedömningar görs oftast tillsammans med sjukgymnasten.

Ett liknande yrkande finns i motion Sf249 yrkande 2 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd).

Rehabilitering

I motion Sf394 av Veronica Palm m.fl. (s) begärs ett antal tillkännagivanden om rehabilitering. I yrkande 3 framhåller motionärerna vikten av riktiga rehabiliteringsåtgärder för återgång i arbete. Den enskilde måste redan från början få tillgång till de rehabiliteringsinsatser som krävs och ett individuellt anpassat stöd. I motionens yrkande 4 anförs vidare att avstämningsmöte ska äga rum i ett tidigt skede. I motionens yrkande 5 påpekar motionärerna vikten av att även arbetsgivaren bör vara skyldig att delta i avstämningsmötet. Arbetsgivaren bör dessutom som huvudregel lämna in en rapport om vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras på arbetsplatsen. Motionärerna refererar till olika utredningar som visar att ju

tidigare och närmare individerna och arbetsplatserna åtgärderna sätts in, desto större är chansen för människor att komma tillbaka. Människan ska sättas i centrum. Med nuvarande regler har den enskilde ålagts allt ansvar. I motionens yrkande 8 begär motionärerna ett tillkännagivande om medel för köp av rehabiliteringstjänster.

Lars U Granberg och Maria Stenberg (s) i motion Sf261 och Marie Nordén (s) i motion Sf360 begär tillkännagivanden om ett större arbetsgivaransvar för rehabilitering. Motionärerna anser bl.a. att rehabiliteringskedjan i nuläget innebär att arbetsgivarna frigörs från sitt rehabiliteringsansvar som i stället har förflyttats över på individen. Motionärerna menar att arbetsgivarna bör utkrävas ett större arbetsgivaransvar, vilket också är av stor vikt för att skapa drivkrafter för arbetsgivare för att minimera arbetsmiljöskador.

I motion Sf383 av Inger Jarl Beck (s) begärs ett tillkännagivande om tydligt rehabiliteringsansvar. Motionären framhåller att arbetsgivarens ansvar för individens rehabilitering bör förtydligas. Företagshälsovården och omställningsförsäkringen bör även gälla vid sjukdom. Vidare måste arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar skärpas så att det blir tydligare vilka rehabiliteringsåtgärder som är skäligen att kräva.

Rose-Marie Carlsson (s) begär i motion Sf386 ett tillkännagivande om en översyn av ansvaret för rehabilitering för att kunna utveckla ett system som ger en garanterad rätt till rehabilitering. Rehabiliteringsprocessen kännetecknas ofta av oklarheter om vem som ska betala för rehabiliteringen. Det finns inte heller sanktioner mot arbetsgivare som inte uppfyller sitt rehabiliteringsansvar och inga incitament för en arbetsgivare att anstränga sig för rehabilitering av den sjukskrivne efter de två inledande sjuklöneveckorna.

Samverkan och finansiell samordning

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf394 yrkande 7 ett tillkännagivande om att ta till vara och vidareutveckla de erfarenheter som finns om finansiell samordning. Motionärerna stryker under att rehabilitering, utbildning, arbetsträning och andra insatser bör utformas utifrån individens behov och inte utifrån myndighetsgränser eller stuprörstänkande. Personer med komplexa behov eller nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionshinder eller sjukdom ska ha rätt till stöd för att kunna jobba och bidra utifrån sina förutsättningar.

Phia Andersson m.fl. (s) begär i motion Sf266 ett tillkännagivande om krav på samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i alla beslut som berör en enskild persons försörjning. Motionärerna anser att myndigheterna inte får ta några beslut om indragna förmåner innan det är beslutat vem som tar hand om personen i nästa steg. Vidare bör socialförsäkringslagstiftningen tydliggöras så att inte någon tillåts hamna mellan myndigheters stolar.

I motion Sf245 av Catharina Bråkenhielm och Birgitta Eriksson (s) begärs ett tillkännagivande om att frågan hur myndigheter på bästa sätt kan samverka behöver ses över, bl.a. för att inte skapa onödig belastning på socialförsäkringssystemet som helhet.

Lars U Granberg och Karin Åström (s) begär i motion Sf356 ett tillkännagivande om behovet av tydligare samverkan mellan de myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen. Motionärerna framhåller vikten av samverkan för att stödja de mest utsatta grupperna och för att förhindra att människor hamnar mellan stolarna. Obefintlig eller liten samverkan riskerar att skapa onödig belastning i socialförsäkringssystemet. Motionärerna anser att en besparing hos en myndighet kan skapa kostnader för en annan myndighet.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf372 yrkande 10 ett tillkännagivande om samordning och samverkan. Motionärerna anser att det är bra att statliga medel används mer flexibelt. Fler aktörer ger en bättre bild av den som har komplexa behov. Motionärerna utgår från att en större procentsats av de statliga medlen ska kunna användas flexibelt och ge utrymme för nya samverkansprojekt.

I motion Sf328 av Anne Marie Brodén (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av ökad samverkan i fråga om patienter och omsorgstagare. Motionären anser att samverkan bör inriktas på rehabilitering av sjukskrivna där det går att uppnå konkreta och snara resultat med fler människor tillbaka i arbete. Olika stimulansåtgärder bör därför genomföras för att fler ska starta samverkansprojekt och införa finansiell samordning.

I motion Sf349 av Helena Bargholtz (fp) begärs ett tillkännagivande om att en enda myndighet bör ha ansvaret för synskadades rehabilitering, hjälpmedel och anpassning av arbetsplatsen.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av största vikt att skapa drivkrafter för att ta till vara individens arbetsförmåga, förbättra stödet för individen och erbjuda fler vägar tillbaka till arbete, framför allt för individens eget välbefinnandes skull men även för att kunna behålla välfärden.

Sjukfrånvaron och kostnaderna har under en följd av år varit ett stort bekymmer. Sjukskrivningarna har dock stadigt minskat sedan uppgången bröts under 2003. Ohälsotalet visar det genomsnittliga antalet dagar med sjuk- eller aktivitetsersättning, sjukpenning och rehabiliteringspenning som utbetalats per person i befolkningen i åldern 16–64 år. I juni 2009 var ohälsotalet 34,3 dagar. Minskningen under det senaste året har varit mellan 6 och 7 %. Den senaste tidens minskning förklaras både av en minskande volym av sjuk- eller aktivitetsersättningar och minskande sjukfallsvolym

där sjukfallsdelen bidragit mest till minskningen. Utskottet noterar att Försäkringskassans mål är att ohälsotoalet ska ligga under 33,5 dagar som genomsnitt för riket i slutet av 2009.

I propositionen anges att den gynnsamma utvecklingen bedöms hänga samman med flera olika åtgärder som sammantaget skapat den goda effekten. Fokuset på effektivisering av sjukskrivningsprocessen och de insatser som detta medfört, bl.a. tydligare krav på försäkringsadministrationen, verk samma informationskampanjer och förbättrad utbildning av läkare, bl.a. med anledning av de försäkringsmedicinska riktlinjerna, har sannolikt varit verksamt. När det gäller det försäkringsmedicinska beslutsstödet gör Socialstyrelsen och Försäkringskassan i sin första lägesrapport bedömningen att introduktionen av beslutsstödet har gett en tillfredsställande bas att utgå från i myndigheternas fortsatta engagemang. Mycket arbete återstår dock innan stödet används och fungerar som det är tänkt. Vidare kommer de regelförändringar i form av en rehabiliteringskedja som trädde i kraft i juli 2008 att ytterligare bidra till denna utveckling.

Av propositionen framgår dock att det fortfarande finns brister som måste rättas till. Således finns brister i beslutsunderlagen för bedömning av rätten till sjukpenning samt i ärendehandläggningen. Utskottet har nyligen föreslagit ett tillkännagivande (2009/10:RRS4, bet. 2009/10:SfU7) om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av Försäkringskassans hantering av underlag inför beslut om sjukpenning med anledning av Riksrevisiönens granskning i frågan. Vidare har den regionala spridningen av ohälsotoalet inte minskat, och det har inte heller gjorts framsteg beträffande kvinnors ohälsa.

Utskottet anser att det är viktigt att regeringen noggrant följer om de ändringar i handlägningsrutinerna samt den fortsatta reformeringen och utvecklingen av Försäkringskassan medför att bristerna åtgärdas.

Utskottet noterar regeringens arbete med att vidareutveckla företagshälsovården i syfte att kunna bidra till en låg och stabil sjukfrånvaro, särskilt i de tidiga faserna av sjukskrivningsprocessen. Under 2008 har regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting undertecknat en överenskommelse om en vidareutvecklad företagshälsovård. Vidareutvecklingen har dock inte skett i den takt som regeringen inledningsvis hoppades. Därför överväger regeringen nu vilka justeringar som bör vidtas för att vidareutveckla företagshälsovården. Sammanlagt har regeringen för 2010 avsatt 600 miljoner kronor till företagshälsovårdsutveckling och 1 miljard kronor till rehabiliteringsgarantin.

Inom ramen för arbetsmarknadspolitiken föreslår regeringen för perioden 2010–2012 en utgiftsökning på 4,7 miljarder kronor för att hjälpa personer som lämnar sjukförsäkringen och går ut i arbetslivet. Utgiftsökningen avser anslaget 1:3 Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska program och insatser samt anslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsförslaget om att avsätta ytterligare medel till arbetslivsriktad rehabilitering.

Inkomsttaket i sjukförsäkringen är fastställt till 7,5 prisbasbelopp. Under tiden den 1 juli–31 december 2006 var taket höjt till 10 prisbasbelopp. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2007 ansåg utskottet bl.a. att det var mycket angeläget att stimulera människor med ersättning från sjukförsäkringen att återgå till arbete. Att stärka den enskildes ekonomiska drivkrafter att arbeta kunde enligt utskottet vara ett verksamt medel. Utskottet tillstyrkte därför regeringens förslag om att återgå till ett inkomsttak på 7,5 prisbasbelopp (bet. 2006/07:SfU1, rskr. 2006/07:75). Det föreligger inga skäl för utskottet att nu ändra uppfattning.

Sjukpenning för arbetslösa får högst motsvara det högsta beloppet inom arbetslöshetsförsäkringen. Någon höjning av dagersättningen inom arbetslöshetsförsäkringen är inte aktuell, och utskottet kan därför inte förorda en höjd sjukpenningnivå för arbetslösa.

Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU1 ställt sig bakom förslag om att SGI ska multipliceras med talet 0,97 vid beräkning av dagersättningar för att motsvara löneutvecklingen för försäkrade i ett framtida system för beräkning av SGI som utgår från historiska inkomster. Det föreligger inga skäl för utskottet att nu ändra uppfattning.

Sedan halvårsskiftet 2008 gäller nya regler för att få ersättning från sjukförsäkringen. Detta gäller både för sjukpenning och för sjukersättning. Syftet med förändringarna är att försäkrade med förmåner inom sjukförsäkringen fortare ska kunna återvända till arbetslivet och att antalet personer som hamnar i permanent utanförskap ska minska. Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU12 ställt sig bakom förslagen, bl.a. om en reformerad sjukskrivningsprocess, och har nu inte anledning att ändra sitt ställningstagande.

En viktig del i rehabiliteringen är samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet (Finsam), och högst 5 % av anslaget för sjukpenning får användas i detta syfte. Statskontoret, som har regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera Finsam, konstaterar att det finns ett brett stöd för lagstiftningen. Antalet samordningsförbund har ökat kontinuerligt vilket, enligt Statskontoret, indikerar att denna samverkansform inte hindras av faktorer i lagstiftningen. I Statskontorets slutrapport Effekter av Finsam? (2008:16) konstaterar man att effekterna av verksamheten inte kunnat klarläggas. Deltagarnas förvärvsfrekvens har ökat efter Finsaminsatserna, men det har inte gått att klarlägga i vilken utsträckning som ökningen av förvärvsfrekvensen berott på Finsaminsatserna. Statskontoret betonar att dessa insatser bör förbehållas de grupper som inte kan få sina rehabiliteringsbehov tillgodosedda på annat sätt och att det därför finns anledning att överväga om målgruppen för Finsam bör avgränsas i högre grad än för närvarande.

Vad gäller frågan om att ta bort sjuklönekostnaderna för de mindre företagen har riksdagen gjort ett tillkännagivande om att en utvärdering av sjuklönesystemets effekter för småföretagare borde komma till stånd under 2006 (bet. 2005/06:SfU1, rskr. 90). Enligt vad som utskottet erfarit tidi-

gare kommer frågan att utredas inom ramen för den parlamentariska utredning om socialförsäkringen som regeringen avser att tillsätta (bet. 2007/08:SfU1).

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag dels till medelansvisning till anslaget, dels till bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf394 yrkandena 9, 16–17 och 23, Sf321 i denna del, Sf322 yrkandena 6–9, Fi299 yrkande 13, Sf327 yrkande 1 samt Sf372 yrkandena 7, 11 och 17.

Sjuklön

Vad gäller frågan om minskat sjuklöneansvar för mindre företag kommer sjuklönesystemets effekter för småföretagare att utredas inom ramen för den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen. Regeringen har dessutom aviserat sin avsikt att under våren 2010 återkomma med förslag till generell högkostnadsskydd som omfattar alla arbetsgivare. Några förändringar i övrigt i sjuklönesystemet vill utskottet inte ta initiativ till. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf329 yrkande 1, Sf402 och Sf322 yrkande 22.

Beträffande antalet karensdagar vill utskottet framhålla att det är viktigt att det ingår ett visst mått av självrisk i sjukförsäkringen och att systemet med en karensdag kombinerat med olika högriskskydd, bl.a. vid upprepade sjukfall, utgör en rimlig avvägning. Genom det allmänna högriskskyddet är antalet karensdagar begränsat till tio under en tolv månadersperiod. Beträffande karensdagen som sådan utgår utskottet från att frågan kommer att behandlas i den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf322 yrkande 23 och Sf329 yrkande 2.

Flexibla ersättningsnivåer

Sjukförsäkringsutredningen lämnade i sitt slutbetänkande (SOU 2000:121) ett förslag (s. 169–170) om att partiell ersättning ska kunna betalas ut efter en individuell prövning, dock med lägst 20 %. Förslaget får emellertid konsekvenser för en rad andra system, och en förutsättning för genomförandet är enligt utredningen att de berörda systemens villkor harmoniseras i samband med att utredningens förslag genomförs. Utskottet uttalade senast i betänkande 2008/09:SfU1 att utskottet ser positivt på en ökad flexibilitet av ersättningsnivåerna men har förståelse för frågans komplexitet. Införande av flexibla ersättningsnivåer innebär att långtgående förändringar måste göras även i andra ersättningssystem, och en sådan förändring kan enligt utskottet inte ske utan ett omfattande underlag. Utskottet utgick dock från att regeringen skulle överväga frågan.

Utskottet noterar att fr.o.m. den 1 januari 2009 gäller särskilda regler för personer som har beviljats rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt regler som gällde före den 1 juli 2008. De särskilda reglerna innebär bl.a. att vid återgång i arbete ska sjukersättningen minskas med hänsyn till en s.k. reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning.

Utskottet, som förutsätter att frågan om flexibla ersättningsnivåer i övrigt kommer att behandlas av den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen, avstyrker motionerna Sf372 yrkande 9, Sf232 och Sf203.

Ersättning vid studier

Beträffande frågan om att sjukskrivna personer ska kunna studera vill utskottet framhålla att sjukförsäkringen kan stödja omställning m.m. genom rehabiliteringspenningen. Den kan bl.a. betalas ut vid yrkesinriktade studier. Sedan 2007 gäller att den som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning även kan få ha förmånen vilande vid studier. Utskottet noterar även att fr.o.m. den 1 januari 2009 har den som har beviljats icke tidsbegränsad sjukersättning enligt regler som gällde före den 1 juli 2008 möjlighet att studera med bibehållen sjukersättning, dvs. att denna inte kommer att omprövas. Frågan om omställning till nytt arbete för den som är sjukskriven diskuteras i Socialförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2006:86 s. 104). Utskottet förutsätter att frågan kommer att behandlas i den parlamentariska utredningen om socialförsäkringen.

En studerande som är helt oförmögen att studera kan få behålla sitt studiemedel under sjukdom trots att han eller hon inte studerar. Om sjukperioden varar mer än 30 dagar kan studieskulden för sjukperioden därefter avskrivas.

När det gäller frågan om SGI-skyddad tid noterar utskottet att Studiesocialkommittén har överlämnat sitt slutbetänkande Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt (SOU 2009:28). I betänkandet föreslås bl.a. att studerande som har studerat utan studiemedel under sammanlagt högst 4,5 månader bör kunna omfattas av SGI-skydd, om det kan visas att de har bedrivit aktiva studier på minst halvtid på en utbildning som ger rätt till studiemedel. Enligt kommittén är förslaget en medelväg. Mot att ge skydd till alla som studerar står att omfattningen på SGI-skyddet då ökar ytterligare, både när det gäller antalet skyddade personer och hur länge varje person är skyddad. Skyddstiderna skulle öka ytterligare och kopplingen mellan arbete och utbetald sjukpenning skulle bli ännu svagare. Systemets försäkringsmässighet skulle minska. Utskottet föreslår att regeringens beredningar av frågan avvaktas.

Med det anförda avstyrks motionerna Sf374, Sf396, Ub349 yrkande 17 och Sf369.

Sjukpenningfrågor i övrigt

Utskottet har tidigare anfört att det är nödvändigt med en ökad fokusering på förhållandet att ohälsan är större bland kvinnor än bland män. Bristen på kunskap om orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet är inte acceptabel. I sitt yttrande 2005/06:SfU1y framhöll utskottet att det förhållandet att kvinnor är nästan dubbelt så mycket sjukskrivna som män är så anmärkningsvärt och indikerar så allvarliga missförhållanden, att det är nödvändigt att utreda orsakerna till detta och vilka åtgärder som kan vidtas för att påverka förhållandet. I budgetpropositionen har regeringen föreslagit några åtgärder för att bidra till att belysa de grundläggande orsakerna till kvinnors ohälsa. Bland annat har regeringen beviljat Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) respektive Karolinska Institutet medel för forskningsprojekt om kvinnors ohälsa och sjukfrånvaro. Dessutom har regeringen satsat 25 miljoner kronor på rehabiliteringsåtgärder för kvinnor inom ramen för samordningsförbundens verksamhet. Målet är även att det ska utgöra grunden för ytterligare åtgärder för att minska kvinnors sjukfrånvaro. Motion Sf394 yrkande 15 får med det anförda anses i varje fall delvis tillgodosedd och avstyrks.

En normal graviditet kan inte betecknas som sjukdom. Det är ett kroppstillstånd som hör ihop med den normala livsprocessen. Men en kvinna har rätt till sjukpenning om hon är eller blir sjuk under graviditeten och sjukdomen sätter ned arbetsförmågan med minst en fjärdedel. Det gäller oberoende av om sjukdomen beror på graviditeten eller om den inte har något samband med denna. Dessutom har Arbetsförmågeutredningen (SOU 2009:89) behandlat frågan och föreslår bl.a. att en graviditetspenning ska kunna betalas ut under 30 dagar i slutet av graviditeten. Regeringen bereder nu frågan. Vidare har Riksrevisionens styrelse i en redogörelse angående socialförsäkringsförmåner till gravida (2006/07:RRS21) bl.a. framhållit vikten av att klargöra orsakerna till de regionala skillnaderna i uttaget av sådana förmåner som gravida kan komma i fråga för, dvs. sjukpenning, havandeskapspenning och föräldrapenning. Utskottet, som utgått från att regeringen och Försäkringskassan beaktar slutsatserna av granskningen, föreslog att riksdagen skulle lägga redogörelsen till handlingarna, vilket också blev riksdagens beslut (rskr. 2006/07:120). Med det anförda avstyrks motion Sf387.

Från och med den 1 juli 2008 gäller att sjukpenning kan betalas ut i 364 dagar. Om den nedsatta arbetsförmågan kvarstår efter ett år betalas förlängd sjukpenning under ytterligare 550 dagar. Regeringen föreslog i proposition 2007/08:136 att särskilda skäl ska beaktas för att en prövning mot hela arbetsmarknaden fr.o.m. dag 181 ska kunna skjutas upp. Regeringen menade vidare att särskilda skäl endast beaktas vid tydliga diagnoser. Vid mer diffusa diagnoser menade regeringen att det torde vara svårt att ha en välgrundad uppfattning om att en viss terapi har önskad effekt eller vilket läkningsförlopp som kan förväntas. Vidare föreslog regeringen

att om synnerliga skäl föreligger betalas sjukpenning ut i obegränsat antal dagar. Synnerliga skäl bör då endast gälla personer som är arbetsoförmögna på grund av mycket allvarliga sjukdomar, t.ex. vissa tumörsjukdomar och neurologiska sjukdomar såsom ALS, eller om den försäkrade väntar på transplantation av ett vitalt organ. Enligt regeringen är det inte rimligt att tidsbegränsa ersättningen för en person som lider av en allvarlig sjukdom i de fall en tidsgräns med all sannolikhet saknar betydelse för att åstadkomma återgång i arbete. I betänkande 2007/08:SfU12 ställde sig utskottet bakom regeringens förslag om att särskilt skydda dem med mycket allvarliga sjukdomar och att skjuta upp prövning mot hela arbetsmarknaden om särskilda skäl finns och där ett villkor är tydlig diagnos. Det föreligger inga skäl för utskottet att nu ändra uppfattning. Därmed avstyrks motion Sf322 yrkande 10.

Utskottet vill tillägga att regeringen i proposition 2009/10:45 Kompletterande förändringar i sjukförsäkringen, m.m. i samband med förstärkta insatser för återgång i arbete har lämnat förslag bl.a. om att personer som förbrukat sina dagar med sjukpenning eller månader med sjukersättning ska kunna få ytterligare dagar med förlängd sjukpenning. Detta ska enligt förslaget gälla den som vårdas på sjukhus eller under motsvarande förhållanden, den som riskerar en allvarlig försämring av sjukdomstillståndet vid t.ex. deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller den som på visst sätt inte kan tillgodogöra sig information. Förslaget tar sikte på de personer som inte längre har kvar några dagar med sjukpenning eller månader med sjukersättning men som ändå inte kommer att kunna ta del av Arbetsförmedlingens insatser. Utskottet behandlar detta förslag i betänkande 2009/10:SfU10.

När det gäller frågan om rätten till sjukpenning vid operativa ingrepp har sjukdomsbegreppet analyserats av Arbetsförmågeutredningen (SOU 2009:89). Utredningens förslag är att rätten till ersättning i form av sjuklön och sjukpenning vid plastikkirurgiska operationer endast ska omfatta rekonstruktiv kirurgi orsakad av medfödda deformiteter, utvecklingsrubbingar, trauma, infektion eller sjukdom. Utskottet anser att regeringens beredning av frågan bör avvaktas. Därmed avstyrks motion Sf213.

Riksdagen har nyligen beslutat att utöka högsta antalet dagar för närståendepenning från 60 till 100 dagar. Närståendepenning betalas ut till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en svårt sjuk närstående person. Utskottet finner inte skäl att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf406.

Utskottet har tidigare uttalat att sjukgymnaster kan fylla en viktig funktion inom sjukskrivningsprocessen och att en försöksverksamhet bör genomföras med avseende på denna yrkesgrupp. Riksdagen bör dock inte göra något uttalande i frågan, och utskottet avstyrker motionerna Sf322 yrkande 18 och Sf249 yrkande 2.

Rehabilitering

Det är känt att rehabiliteringen av personer med ersättning från sjukförsäkringen har fungerat dåligt, vilket bl.a. framgår av Socialförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2006:86 s. 104). Detta innebär belastningar på den enskilde i form av utanförskap och på sjukförsäkringen i form av kostnader. I betänkandet anges bl.a. att alldeles för många upplever sig ha hamnat mellan stolarna och att de inte fått det stöd de förväntat sig. Uppdragen till de inblandade aktörerna är både otydliga och ologiska. I synnerhet för mindre arbetsgivare och för Försäkringskassan är det oftast omöjligt att leva upp till de förväntningar som finns. Otydligheten leder också till att samverkan och samordning förvandlas till förhandlingar om vem som ska betala för vad.

Det har krävts kraftfulla åtgärder för att förnya, stärka och utveckla rehabiliteringsverksamheten. Utskottet noterar att en stor del av regeringens satsningar, t.ex. införandet av en reformerad sjukskrivningsprocess, just har syftat till att motverka alltför långa sjukskrivningar och få till stånd tidiga och aktiva insatser. Regeringen har även avsatt i storleksordning 1,6 miljarder kronor till företagshälsovården och rehabiliteringsgarantin 2010 för utbyggnad av företagshälsovården och för att genom rehabiliteringsgarantin stärka den enskildes ställning i sjukskrivningsprocessen. Detta är åtgärder som verkar i samma riktning. Företagshälsovården kan bl.a. bistå arbetsgivare och anställda med insatser som behövs för att underlätta återgång i arbete. Utskottet har ställt sig bakom dessa satsningar på att stärka rehabiliteringsverksamheten. Minskningen av medlen för köp av rehabiliteringstjänster har utskottet sett som viktig, eftersom den syftar till att tydliggöra att ansvaret för genomförande av rehabiliteringsåtgärder inte åvilar Försäkringskassan.

Som framhållits ovan förnyar, stärker och utvecklar regeringen rehabiliteringen, vilket är av stor vikt. Det finns inte skäl att nu föreslå riksdagen att ta ställning till olika rehabiliteringsfrågor. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf394 yrkande 3 och 8.

Enligt arbetsmiljölagen (AML) ska arbetsförhållandena anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende. Arbetsgivaren ska också se till att det verksamheten finns en på lämpligt sätt organiserad arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet för att de uppgifter som enligt AML och AFL vilar på arbetsgivaren ska kunna fullgöras.

I proposition 1996/97:63 uttalades att arbetsgivaren skulle ha förstahandsansvaret för att uppmärksamma och utreda behov av arbetslivsinriktad rehabilitering, se till att vissa åtgärder kommer till stånd och finansiera dem (prop. 1996/97:63 s. 37). Från och med den 1 juli 2007 har dock arbetsgivarens förstahandsansvar för att klarlägga rehabiliteringsbehovet ersatts av en skyldighet för arbetsgivaren att efter samråd med den försäkrade till Försäkringskassan lämna de uppgifter som behövs för att klar-

lägga rehabiliteringsbehovet. Det är sedan Försäkringskassan som i samråd med den försäkrade snarast ska se till att dennes behov av rehabilitering klarläggs.

Däremot ska arbetsgivaren även fortsättningsvis och i samma utsträckning som tidigare svara för de åtgärder inom sin verksamhet som behövs för en effektiv rehabilitering. Det är viktigt att arbetsgivaren så snart som möjligt genomför sådana åtgärder som kan behövas på arbetsplatsen.

Vad gäller en arbetsgivares ansvar för rehabiliteringsutredningar konstaterar utskottet att kravet på att arbetsgivaren ska genomföra sådana utredningar således har avskaffats (prop. 2006/07:59, bet. 2006/07:SfU9, rskr. 2006/07:158). Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla detta ställningstagande. Utskottet noterar även att fr.o.m. den 1 januari 2009 ska Försäkringskassan kunna begära att en försäkrad lämnar ett utlåtande av sin arbetsgivare till Försäkringskassan med uppgift om de möjligheter som finns på arbetsplatsen att ta till vara hans eller hennes arbetsförmåga, t.ex. genom omplacering hos arbetsgivaren eller anpassning av arbetsplatsen.

Utskottet är inte berett att föreslå en utvidgning i övrigt av arbetsgivarens rehabiliteringsansvar.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf261, Sf360, Sf383 och Sf386.

Beträffande frågor om avstämningsmöten har utskottet i nyssnämnda betänkande ställt sig bakom regeringens förslag om avskaffande av tidsfrister för bl.a. avstämningsmöten. Utskottet, som noterar att arbetsgivaren kan delta i avstämningsmötet, har inte skäl att ändra inställning i dessa frågor eller att föreslå riksdagen regeländringar i övrigt när det gäller avstämningsmöten. Därmed avstyrker utskottet motion Sf394 yrkandena 4 och 5.

Samverkan och finansiell samordning

För att få fler personer att återgå i arbete bedrivs rehabiliteringsinsatser i samverkan mellan Försäkringskassan och andra aktörer inom rehabiliteringsområdet. Om den försäkrade är arbetslös eller har anställning men inte bedöms kunna gå tillbaka till sin arbetsgivare, ska Försäkringskassan enligt den nationella handlingsplanen för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan alltid erbjuda ett överlämnandemöte med Arbetsförmedlingen. Om personen inte är aktuell för ersättning vare sig från Försäkringskassan eller med anledning av arbetslöshet ska Försäkringskassan upplysa individen om kommunens försörjningsansvar.

Att en person ”hamnar mellan stolarna” och då inte får vare sig arbetslöshetsersättning eller ersättning från sjukförsäkringen kan naturligtvis inte helt undvikas. Genom det utökade samarbetet mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen finns goda förutsättningar för att minimera antalet människor som hamnar i den nämnda situationen.

Enligt propositionen är den enskilt största målgruppen för samverkan arbetslösa sjukskrivna, och dessa insatser bedrivs främst inom ramen för den nationella handlingsplanen för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Denna verksamhet omfattar även personer med sjuk- eller aktivitetsersättning och sjukskrivna anställda som behöver byta anställning på grund av ohälsa.

Fem procent av anslaget för sjukpenning får användas för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Av propositionen framgår att tillgängliga medel har förbrukats 2008. Under 2009 beräknas de totala kostnaderna uppgå till ca 1 030 miljoner kronor, vilket innebär att de tillgängliga medlen kommer att förbrukas i sin helhet. Samma förhållande bedöms gälla även för 2010.

Regeringen har gjort bedömningen att samverkan inom ramen för handlingsplanssamverkan är viktig. Därför avser regeringen att i Försäkringskassans regleringsbrev för 2010 ange en prioriteringsordning för vad dessa medel får finansiera. Med anledning av de reformer av sjukförsäkringen som genomförts under 2008 anser regeringen att samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samt finansiell samordning mellan sjukförsäkring och hälso- och sjukvård bör prioriteras. Vidare ska Försäkringskassan också avsätta medel för försöksverksamheten med alternativa insatser för långtidssjukskrivna och finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. Regeringen kommer även att pröva huruvida medlen på sikt ska utgöra en del av myndighetens ordinarie verksamhet.

Enligt utskottets bedömning kommer den reformerade sjukskrivningsprocessen och ändrade regler för sjukersättning att medföra en ökad samverkan mellan Försäkringskassan och olika aktörer, framför allt Arbetsförmedlingen. Medlen för samverkan är begränsade och utnyttjas fullt ut. Möjligheterna att i framtiden utöka medlen får bedömas inom ramen för den fortsatta budgetprocessen. Vidare anser utskottet att det är viktigt att samverkan kring rehabilitering sker genom att ta till vara och vidareutveckla de erfarenheter som erhållits hittills.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Sf394 yrkande 7, Sf266, Sf245, Sf356, Sf372 yrkande 10 och Sf328.

Vidare finner utskottet inte skäl att föreslå någon särskild hanteringsordning för synskadade. Därmed avstyrks motion Sf349.

1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om höjt bostadstillägg för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. Vidare bifaller riksdagen regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. bedömning av arbetsförmågan och politiska uppdraget.

Jämför reservationerna 14 (v) och 15 (v).

Gällande ordning

Ett reformerat ersättningsystem trädde i kraft den 1 januari 2003 och innebär att förtidspension och sjukbidrag har ersatts av sjuk- och aktivitetsersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15, rskr. 2000/01:257). Förmånerna betalas ut till personer som drabbats av långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan. Reglerna innebär att försäkrade som är under 30 år kan få aktivitetsersättning, dock tidigast fr.o.m. den 1 juli det år de fyller 19 år. Ersättningen kan beviljas för längst tre år i taget. Försäkringskassan är skyldig att erbjuda den som beviljats aktivitetsersättning möjlighet att delta i aktiviteter. Sjukersättning kan betalas ut till personer i åldern 30–64 år. Både sjuk- och aktivitetsersättning betalas ut dels i form av en inkomstrelaterad ersättning, dels i form av garantiersättning för den som har haft inga eller låga förvärvsinkomster. Förmånerna kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Till den som har sin arbetsförmåga helt eller i det närmaste helt nedsatt betalas hel förmån ut. Med uttrycket i det närmaste helt nedsatt avses att arbetsförmågan inte får överstiga en åttondel av ett heltidsarbete.

Reglerna för sjukersättning har ändrats från den 1 juli 2008 och innebär bl.a. att sjukersättning endast kan beviljas om arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt. Detta innebär att det inte längre är möjligt att nybevilja tidsbegränsad sjukersättning. För personer som hade rätt till en tidsbegränsad sjukersättning vid utgången av juni 2008 kan ytterligare perioder med tidsbegränsad sjukersättning om sammantaget högst 18 månader beviljas, dock längst t.o.m. december 2012. Vidare ska den försäkrades ålder, boställningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet och andra liknande omständigheter inte längre beaktas vid bedömning av arbetsförmågans nedsättning. Denna ändring gäller både aktivitets- och sjukersättning.

Hel inkomstrelaterad sjukersättning uppgår till 64 % av antagandeinkomsten, dvs. genomsnittet av de tre högsta prisindexerade bruttoårsinkomster som den försäkrade haft under en viss ramtid.

Den inkomstrelaterade ersättningen räknas upp med prisbasbeloppet. Garantnivån i sjukersättningen uppgår till 2,40 prisbasbelopp.

Från och med den 1 januari 2009 gäller särskilda regler för personer som har rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008 (prop. 2007/08:124, bet. 2008/09:SfU4, rskr. 2008/09:23). De innebär bl.a. att rätten till sjukersättning inte ska omprövas, vilket även gäller för den som återgår i arbete. Vid återgång i arbete ska sjukersättningen i stället minskas med hänsyn till en s.k. reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning.

Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning kan få bostadstillägg med en nivå som är lägre än för personer med ålderspension. Bostadstillägget till den med sjuk- eller aktivitetsersättning utgör 91 % av den del av bostadskostnaden per månad som inte överstiger 4 500 kr för den som är ensamstående och 2 250 kr för den som är sammanboende. I vissa fall kan särskilt bostadstillägg beviljas.

Från och med den 1 januari 2008 gäller att vid beräkning av bostadstillägg ska 50 % av arbetsinkomsten i stället för 80 % tas med i den reduceringsinkomst som minskar bostadstillägget. Detta förväntas stimulera personer med bostadstillägg till arbete samtidigt som bostadstillägget förbättras (prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU20, rskr. 2006/07:220).

Propositionen

I propositionen anges att antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning uppgick till 510 000 i juli 2009. Jämfört med samma månad ett år tidigare har antalet minskat med ca 6 %. Av denna grupp är ca 60 % kvinnor och ca 40 % män. Minskningen är ett resultat av det låga nybeviljandet av sjuk- och aktivitetsersättning samt att fler har lämnat sjukersättningen. Denna minskning väntas fortsätta de kommande åren. Möjligheten att nybevilja tidsbegränsad sjukersättning har slopats fr.o.m. juli 2008 och de befintliga ersättningarna fasas successivt ut. Detta sker genom att de personer som vid ikraftträdandet uppbar en tidsbegränsad sjukersättning endast kan beviljas ytterligare perioder med tidsbegränsad sjukersättning i maximalt 18 månader. Dessa övergångsregler innebär att den tidsbegränsade sjukersättningen är helt avskaffad efter december 2012. Huvudsakligen till följd av detta beräknas utgifterna på anslaget minska med 3,3 miljarder kronor 2010. Motsvarande belopp för 2011 och 2012 är 6,6 respektive 7,3 miljarder kronor. Utgifterna påverkas vidare i minskande riktning av ett minskat inflöde från långtidssjukskrivning samt ett ökat antal personer som lämnar både den stadigvarande och tidsbegränsade sjukersättningen för ålderspensionering. Ytterligare en bidragande faktor till nedgången i utgifterna är att prisbasbeloppet för 2010 sänks från 42 800 till 42 400 kr.

I propositionen konstaterar regeringen att bland personer med sjuk- eller aktivitetsersättning finns det grupper med mycket små marginaler på grund av höga bostadskostnader. Regeringen föreslår därför att bostadstillägget ska höjas för personer som inte har fyllt 65 år. Enligt förslaget höjs ersätt-

ningsgraden från 91 % till 93 %. Vidare höjs gränsen för högsta bostadskostnad för bostadstillägg från 4 500 kr till 5 000 kr för en försäkrad som inte har fyllt 65 år och är ogift samt från 2 250 kr till 2 500 kr om den försäkrade är gift. Vidare höjs, vid beräkning av särskilt bostadstillägg, gränsen för högsta bostadskostnad från 5 700 kr till 6 200 kr för den första gruppen och från 2 850 kronor till 3 100 kr för den andra gruppen. Ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2010.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på drygt 65 962 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2010

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf321 i denna del att riksdagen till anslaget 1:2 anvisar 840 miljoner kronor mer än regeringen gör. Motionärerna anser att den tidsbegränsade sjukersättningen ska återinföras och att ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen och i bostadstillägget ska höjas.

I motion Sf322 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 12 i denna del ett tillkännagivande om att återinföra den tidsbegränsade sjukersättningen. I motionens yrkande 14 i denna del begärs förslag om höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen. Motionärerna förordar en stegvis höjning till 67 % år 2012. Vidare begärs i motionens yrkande 15 i denna del ett förslag om höjning av bostadstillägget till 95 % av bostadskostnaden 2010.

Motioner utan anslagseffekt 2010

Bedömning av arbetsförmågan

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 11 ett tillkännagivande om att Försäkringskassan måste få ta individuella hänsyn vid bedömning av arbetsförmågan.

Politiska m.fl. uppdrag

I motion Sf227 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om att förutsättningarna för personer med sjukersättning att ta politiska uppdrag bör förbättras. Motionären anser att de begränsningar som finns i dag behöver åtgärdas, dels för de enskilda personernas välbefinnandes och utvecklings skull, dels för att de politiska organisationerna ska ha möjlighet att ha förtroendevalda som är representativa för hela samhället.

I motion Sf262 av Lars U Granberg och Maria Stenberg (s) begärs ett tillkännagivande om sjukersättning för frivilligarbete. Motionärerna framhåller vikten av att hitta former för hur den ideella verksamheten ska organiseras så att den inte äventyrar reguljära arbetstillfällen eller ansvarsförhållanden. Det är vidare viktigt att inte hindra de sjuka från att göra insatser som stärker dem samtidigt som de hjälper andra.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 21 ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn med syfte att ändra lagen om allmän försäkring så att personer med sjukpenning eller sjuk- eller aktivitetsersättning kan engagera sig ideellt utan att det inkräktar på deras rätt till ersättning från sjukförsäkringen. Motionärerna framhåller att vissa människor inte vågar engagera sig i t.ex. en ideell förening eller ett politiskt parti, vilket måste betraktas som en allvarlig inskränkning av demokratin. Eftersom rättsläget är oklart och reglerna tillämpas godtyckligt i landet bör frågan regleras i lag.

Övriga motioner

I motion Sf408 av Alf Eriksson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om översyn av eventuella marginaleffekter som kan uppstå för förtidspensionärer som provar på att arbeta och samtidigt uppbär bostadstillägg eller bostadsbidrag.

Laila Bjurling (s) begär i motion Sf233 ett tillkännagivande om vilka begrepp som ska användas i socialförsäkringssystemet. Motionären anser att när begrepp som försörjningsstöd och sjukersättning används i olika sammanhang följs de alltid av en förklaring med referens till de gamla begreppen socialbidrag respektive förtidspension. Motionären anser att begrepp ska begripas och inte behöva förklaras varje gång de används och att det därför behövs en översyn av vilka begrepp som ska användas.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.

Andelen personer med sjuk- eller aktivitetsersättning i Sverige är näst intill dubbelt så stor som för genomsnittet i OECD. År 2005 hade 557 000 personer sjuk- eller aktivitetsersättning, vilket är det största antalet hittills. Den minskning som sedan har skett har huvudsakligen berott på att antalet nybeviljade ersättningar minskat men även på att utflödet har ökat. I oktober 2009 uppgick antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning till 500 800 personer, en minskning med ca 6 % jämfört med samma tid föregående år. Enligt regeringens proposition beräknas cirka 32 000 personer lämna sjukförsäkringen under 2010. Under 2011 och 2012 beräknas cirka 19 000 respektive cirka 2 000 lämna sjukförsäkringen.

Det är enligt utskottet mycket positivt att antalet personer med sjukersättning fortsätter att sjunka. Utskottet noterar att minskningen av antalet sjukersättningar till stor del antas bero på de nya regelverk som regeringen initierade 2008.

Däremot är det oroande att antalet personer med aktivitetsersättning väntas öka, vilket har skett sedan 1997. Ökningen får stora konsekvenser inte bara för sjukförsäkringens utgifter utan också för de unga personer som under lång tid, eller för alltid, hamnar i utanförskap. Det är därför viktigt att åtgärder vidtas för att unga människor ska återfå arbetsförmågan och

träda in på arbetsmarknaden. Utskottet noterar dock att utredningen om en översyn av aktivitetsersättningen har lämnat sitt slutbetänkande Brist på brådska (SOU 2008:102) och att regeringen för närvarande bereder frågan. Utredningen har framfört att unga med aktivitetsersättning har stort behov av stöd för att kunna lämna ersättningen och övergå till arbetsmarknaden. Utredningen föreslår bl.a. att aktivitetsersättningen för förlängd studiegång avskaffas och att de ungdomar som på grund av en funktionsnedsättning behöver förlängd tid för grundläggande studier i stället ska kunna få ersättning från studiestödssystemet.

Vad gäller den tidsbegränsade sjukersättningen har utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 2007/08:SfU12 ställt sig bakom regeringens förslag om de nya striktare regler för rätten till sjukersättning som har införts från juli 2008. Utskottet har inte anledning att nu ändra ståndpunkt.

Beträffande ekonomiska förbättringar för dem som har sjuk- eller aktivitetsersättning anser utskottet att ambitionen i första hand bör vara att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna och då lämpligen genom en höjning av bostadstillägget. I budgetpropositionen har regeringen föreslagit en höjning av bostadskostnadsgränsen och ersättningsgraden för bostadstillägg för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. Utskottet välkomnar förslaget.

Vad gäller anslagsyrkandet i Sf321 finner utskottet att motionärerna föreslagit att anslaget tillförs ytterligare 800 miljoner kronor för att finansiera en höjd ersättningsnivå och 40 miljoner kronor för höjt bostadstillägg. Motionärernas yrkande att återinföra den tidsbegränsade sjukersättningen motsvaras däremot inte av någon anslagsökning, detta till skillnad mot regeringen som anger att anslaget för 2010 beräknas minska med 3,3 miljarder kronor, huvudsakligen till följd av den slopade tidsbegränsade sjukersättningen.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:2 och tillstyrker förslaget. Därmed avstyrks motionerna Sf321 i denna del samt Sf322 yrkandena 12, 14 och 15 i denna del.

Bedömning av arbetsförmågan

Utskottet har i betänkande 2007/08:SfU12 angivit att utskottet ser positivt på att regeringen presenterat bl.a. ett förslag till en rehabiliteringskedja med bestämda tidsgränser för bedömning av arbetsförmågan. Regeringen ansåg (prop. 2007/08:136) att det är av stor betydelse att sjukförsäkringen renodlas så att ersättning från sjukförsäkringen endast betalas ut när arbetsförmågan är nedsatt av medicinska orsaker. Vid bedömning av arbetsförmågans nedsättning ska därför inte längre den försäkrades ålder, bosättningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet och andra liknande omständigheter beaktas.

I sammanhanget noterar utskottet att Arbetsförmågeutredningen i sitt slutbetänkande, Gränslandet mellan sjukdom och arbete (SOU 2009:89), föreslår tre begrepp i stället för enbart arbetsförmåga:

- Arbetsförmåga för dem som har ett arbete fram till dag 180.
- Medicinska förutsättningar för arbete för dem som, i allmänhet efter 180 dagar, ska bedömas mot den reguljära arbetsmarknaden.
- Försörjningsförmåga för dem som ansöker om förlängd sjukpenning efter 365 dagar eller som ansöker om sjukersättning. På yngre bör ställas högre krav på omställning än på äldre och på den som har hög utbildning och bred arbetslivserfarenhet bör ställas högre krav än på den som inte har det.

Utredningen föreslår även att Försäkringskassan utvecklar ett särskilt bedömningsinstrument som ska användas när individens förmåga att försörja sig på den reguljära arbetsmarknaden ska bedömas.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf322 yrkande 11.

Politiska m.fl. uppdrag

Som redovisats ovan har riksdagen beslutat att särskilda regler ska gälla fr.o.m. den 1 januari 2009 för personer som har rätt till en icke tidsbegränsad hel eller partiell sjukersättning enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008. De särskilda reglerna innebär att rätten till sjukersättning inte kommer att omprövas. En person kan t.ex. arbeta ideellt eller studera efter sin förmåga utan att rätten till sjukersättning ifrågasätts. Under förutsättning att bestämmelserna om ansökningsförfarande efterföljs kan en person som omfattas av de särskilda reglerna även förvärvsarbeta utan att rätten till sjukersättning ifrågasätts. I sådant fall ska sjukersättningen räknas om enligt reglerna för steglös avräkning. Ansökan ska också lämnas av den person som arbetar ideellt om han eller hon får ersättning från detta arbete som är pensionsgrundande.

För de personer med hel aktivitetsersättning eller hel sjukersättning som inte omfattas av de ovan beskrivna särskilda reglerna och reglerna för steglös avräkning finns möjligheten att arbeta ideellt inom ramen för den s.k. åttondelen, dvs. i genomsnitt fem timmar per vecka.

Regeringsrätten har uttalat att det visserligen inte kan uteslutas att även personer med partiell sjukersättning kan utföra sysslor på fritiden med bibehållen sjukersättning, men utrymmet för detta är mycket begränsat (RÅ ref. 2006:17).

Utskottet anser det viktigt att även sjuka och funktionshindrade personer ges möjlighet att, om inte medicinska skäl talar mot det, delta i samhällslivet och därigenom ha sociala kontakter. Utskottet anser därför att regeringen bör följa rättstillämpningen för dem som har partiell sjuk- eller aktivitetsersättning och inte omfattas av de särskilda reglerna eller som har sjukpenning, och återkomma till riksdagen med ett förslag om det visar sig att tillämpningen medför önskade effekter.

Med det anförda får motionerna Sf227, Sf262 samt Sf322 yrkande 21 anses i varje fall delvis tillgodosedda. Motionerna avstyrks därmed.

Övriga motioner

Utskottet anser att det är viktigt att förbättra den ekonomiska situationen för de personer med sjuk- eller aktivitetsersättning som har små marginaler på grund av höga bostadskostnader och att samtidigt bidra till en ökning av incitamenten att arbeta. I detta syfte har regeringen under våren 2007 bl.a. föreslagit en förändring för att minska arbetsinkomstens påverkan på bostadstillägget. Förslaget som antogs av riksdagen innebar att vid beräkning av bostadstillägg ska 50 % av arbetsinkomsten i stället för 80 % tas med i den reduceringsinkomst som minskar bostadstillägget. Med det anförda avstyrks motion Sf408.

När det gäller frågan om vilka begrepp som ska användas i socialförsäkringssystemet anser utskottet att de begrepp som gäller i dag har utformats i syfte att göra innebörden enkel och tydlig för medborgarna. Genom de nya begreppen såsom sjukersättning i stället för förtidspension eller försörjningsstöd i stället för socialbidrag tydliggörs utformningen av de nya reglerna för beräkning av ersättning till personer som är i behov de nämnda förmånerna. Med det anförda avstyrks motion Sf233.

1:3 Handikappersättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Handikappersättningar.

Gällande ordning

Enligt de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 2003 betalas handikappersättning ut tidigast fr.o.m. juli månad det år den försäkrade fyller 19 år. För rätt till handikappersättning krävs att den försäkrade före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i en sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver tidskrävande hjälp av någon annan eller behöver hjälp av någon annan för att förvärvsarbeta eller har betydande merutgifter på grund av sitt handikapp.

Handikappersättning betalas ut med ett belopp som per år motsvarar 69 %, 53 % eller 36 % av prisbasbeloppet, alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek.

Propositionen

I propositionen anges att för innevarande budgetår beräknas utgifterna till ca 1 245 miljoner kronor, att jämföra med 1 192 miljoner kronor för 2008. Antalet handikappersättningar uppgick i december 2008 till 61 400 stycken. Motsvarande månad 2012 beräknas antalet ha ökat till 61 950.

Antalet handikappersättningar på 69 % av prisbasbeloppet förväntas fortsätta att minska under perioden, medan antalet på 53 och 36 % förväntas öka.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:3 Handikappersättningar anvisar ett ramanslag på 1 236 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. låg beviljandefrekvens och likformighet i beslutsunderlag.

Jämför reservationerna 16 (v) och 17 (mp).

Gällande ordning

Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) omfattar skador till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till och från arbetet räknas som olycksfall i arbetet, om färden föranleddes av och stod i nära samband med arbetet.

Reglerna för ersättning enligt LAF genomgick omfattande förändringar under 1993. Den 1 januari 1993 höjdes beviskravet vid prövning av en arbetsskada, och den 1 juli samma år slopades rätten till arbetsskadesjukpenning för den som är försäkrad enligt AFL. Under 2002 skedde flera ändringar i arbetsskadeförsäkringen, bl.a. i syfte att få en mer rättvis och jämställd försäkring. Beviskravet sänktes för skador som inträffar den 1 juli 2002 eller senare. Numera gäller att en skada anses ha uppkommit av ett olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet om övervägande skäl talar för det.

För den som ådragit sig en arbetsskada lämnas i regel ersättning endast i form av arbetsskadelivränta. Livränta betalas ut om nedsättningen av arbetsförmågan är varaktig eller kan antas bestå under minst ett år. Ersättningen ska i princip utgöra skillnaden mellan den inkomst som den försäkrade haft som oskadad och den inkomst som han eller hon trots skadan kan beräknas få. Livräntan ersätter en årlig inkomstförlust upp till 7,5 prisbasbelopp. Den som fått sin skada godkänd som arbetsskada har rätt till kompensation för det inkomstbortfall som systemet med karensdag medför.

Propositionen

I propositionen anges att utgifterna inom arbetsskadeförsäkringen de senaste åren har reducerats betydligt, främst som en följd av nedgången av sjukfrånvaron i stort och att färre personer överförts från sjukpenning till sjukersättning. Ansökningarna om arbetsskadelivränta har därigenom minskat. Den mer försäkringsmässiga handläggningen på Försäkringskassan har sannolikt också inneburit att beviljandefrekvensen i livränteärenden har sjunkit. Enligt regeringen kommer anslagsbelastningen att minska även de kommande åren.

I propositionen anges att regeringens mål för Försäkringskassan att senast vid utgången av 2008 ska 75 % av dem som ansökt om arbetsskadelivränta få beslut inom 120 dagar från ansökningsdagen inte nåddes. Vid utgången av 2008 fick 64 % beslut inom 120 dagar. Regeringen anser att det inte är tillfredsställande att detta mål inte har uppnåtts. Regeringen bedömer emellertid att det bör vara möjligt att nå målet eftersom antalet ansökningar om livränta har minskat betydligt de senaste åren. Regeringen anser även att handläggningstiderna för bl.a. arbetsskadelivräntor förbättrades under 2008 jämfört med 2007.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:4 Arbetsskadeersättningar m.m. anvisar ett ramanslag på 4 638 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2010

LiseLotte Olsson m.fl (v) begär i motion Sf214 ett tillkännagivande om en reformering av arbetsskadeförsäkringen. Motionärerna anser att tillämpningen av arbetsskadeförsäkringen fortfarande upplevs som alltför restriktivt trots reformeringen 2002. Allt färre ärenden prövas och utbetalningar från arbetsskadeförsäkringen minskar med åren. Motionärerna anser därför att en översyn bör göras med syftet att kvinnor och män ska få en rättssäker prövning och att den som fått en arbetsskada godkänd ska hållas helt skadeslös.

I motion Sf330 av Gunvor G Ericson (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att låta utreda orsakerna bakom den tydliga minskningen av antalet arbetsskadeanmälningar. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om stickskador hos vårdpersonal. Motionären menar att stickskador som t.ex. kan leda till hepatit C är svåra att få godtagna som arbetsskador. I motionens yrkande 3 begär motionären ett tillkännagivande om könsperspektiv och behov av utbildning av personal som arbetar med arbetsskadeärenden. Motionären framhåller att en rättssäker tillämpning av arbetsskadeförsäkringen måste garanteras.

Margareta Cederfelt (m) begär i motion Sf398 ett tillkännagivande om utvärdering av Försäkringskassans beslut om arbetsskador utifrån likabehandling avseende bostadsort och kön. Motionären menar att variabler såsom kön och bostadsort påverkar möjligheten att få en arbetsrelaterad

sjukdom godkänd som underlag för livränta. Motionären anser vidare att beslutens neutralitet i förhållande till dessa faktorer behöver följas upp och åtgärder vidtas i de fall då stora skillnader föreligger.

I motion Sf299 av Christer Winbäck (fp) begärs ett tillkännagivande om behovet av ett förtydligande kring rätten till livränta för dem som drabbats av kränkande särbehandling. Motionären anser att det tydligt bör framgå av 2 kap. 1 § lagen om arbetsskadeförsäkring att om den försäkrade har utsatts för kränkande särbehandling ska undantagen inte vara tillämpliga. En klar gräns bör finnas mellan kränkande särbehandling som måste vara styrkt genom bevisregeln om övervägande skäl och en vanlig konflikt eller meningsskiljaktighet.

Utskottets ställningstagande

Den striktare bevisregel som infördes 1993 bidrog till en påtaglig minskning av antalet personer som beviljades arbetsskadelivränta, bland både kvinnor och män. Minskningen var dock större bland kvinnor. Bland annat av det skälet mildrades bevisregeln.

En statistikstudie som Försäkringskassan genomförde i januari 2008 indikerar att införandet av 2002 års bevisregel tycks ha fått avsedd verkan, såtillvida att möjligheterna för kvinnor att få livränta beviljad för arbetsjukdomar har ökat. Fortfarande tycks dock en del av skillnaderna mellan kvinnor och män kvarstå. Skillnaderna är inte lika stora om man även tar hänsyn till andra faktorer, såsom att kvinnor dominerar inom vissa branscher och yrken. Kvar finns dock en inte obetydlig skillnad som inte kan förklaras på detta sätt. En del av denna kan bero på att Försäkringskassan inte i alla delar handlägger ansökningar från kvinnor och män på samma sätt. Studien visar också att kvinnor och män födda utanför Norden och EU-15 har betydligt mindre chans än övriga att beviljas livränta. Det gäller både vid arbetssjukdom och vid olycksfall. Lägst beviljandefrekvens har kvinnor. Försäkringskassan vidtog olika åtgärder för att öka kvaliteten och likformigheten i beslutsunderlag och beslut. Bland annat hölls vidareutbildning för försäkringsmedicinska rådgivare (tidigare benämnda försäkringsläkare) som yttrar sig i arbetsskadeärenden.

Utskottet har flera gånger, senast i betänkande 2008/09:SfU1, strukit under vikten av åtgärder för att komma till rätta med olikheterna i beviljandefrekvens mellan kvinnor och män. Utskottet har beklagat att det ännu inte har gått att komma till rätta med detta problem men förutsatt att åtgärder kommer att vidtas när väl orsakerna härtill har analyserats, under förutsättning att skillnaderna framstår som osakliga. Utskottet vidhåller sin inställning och menar att ytterligare åtgärder måste vidtas i syfte att åstadkomma en bättre likformighet.

Arbetsskadeförsäkringen omfattar smitta i två avseenden. Det första är om den försäkrade har smittats när han eller hon varit sysselsatt i ett laboratorium där man arbetar med det aktuella smittämnet. Det andra är om

personen har ådragit sig sjukdomen bl.a. i arbete vid sjukvårdsinrättning och den finns angiven i 5 § 2 förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd eller i bilagan till förordningen. Hepatit C är en sådan smittsam sjukdom som finns angiven i bilagan. Utskottet förutsätter att Försäkringskassan tillämpar försäkringen på ett korrekt sätt.

Arbetskadebegreppet omfattar inte skador av psykisk eller psykosomatisk natur som är följd av företagsnedläggelse, bristande uppskattning av den försäkrades arbetsinsatser, vantrivsel med arbetsuppgifter eller arbetskamrater eller därmed jämförliga förhållanden. Från och med den 1 juli 2002 görs inte längre undantag för arbetstvist i rättslig mening. I enlighet med rättspraxis kan sjukdomar av psykisk och psykosomatisk natur betraktas som arbetsskada när de uppkommit till följd av trakasserier och mobbing. Utskottet finner inte skäl att föreslå någon ändring av dessa regler.

Utskottet har inte något att invända mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 1:4 och tillstyrker därmed förslaget. Vidare avstyrker utskottet motionerna Sf214, Sf330 yrkandena 1–3, Sf398 och Sf299.

1:5 Ersättning för kroppsskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:5 Ersättning för kroppsskador.

Propositionen

Regeringen bedömer att kostnaderna för ersättning för kroppsskador kommer att bli något lägre de kommande åren.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 anvisar ett raman-slag på ca 49 miljoner kronor till anslaget 1:5 Ersättning för kroppsskador.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård. Därmed avslår riksdagen en motion om annan medelsanvisning.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera en omförhandlad överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om åtgärder under 2009 för att minska sjukfrånvaron i arbetslivet i linje med den överenskommelse som riksdagen godkände i januari 2006.

För att stimulera landstingen till att ge sjukskrivningsfrågorna högre prioritet i hälso- och sjukvården och utveckla sjukskrivningsprocessen införde staten för åren 2006–2008 ekonomiska incitament, den s.k. sjukvårdsmiljarden. Regeringen anser att det är angeläget att det finns ekonomiska incitament som stimulerar hälso- och sjukvården att aktivt medverka till att utveckla sjukskrivningsprocessen. Regeringen anser att erfarenheterna från sjukvårdsmiljarden har varit positiva och avser att fortsätta med att ytterligare effektivisera sjukskrivningsprocessen för att upprätthålla de goda resultat som hittills har uppnåtts. Mot den bakgrunden har regeringen målsättningen att under 2009 sluta en ny överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Förutsättningarna regleras genom denna överenskommelse. Landstingen får del av medlen i direkt förhållande till hur mycket antalet sjukpenningdagar minskar i respektive län i förhållande till föregående år.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 anvisar ett raman-slag på 1 000 miljoner kronor till anslaget 1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård.

Motion med anslagseffekt 2010

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf321 i denna del att man av principiella skäl inte bör anvisa något medel till anslaget 1:6. Motionärerna anser att det är behov som ska styra sjukvårdens arbete, inte ett system som håller de sjuka borta från sjukvården och försvårar människors möjligheter att återhämta sig och tillfriskna. Motionärerna framhåller att resurser ska gå till kommuner och landsting så att de inte behöver varsla anställda utan i stället kan anställa mer personal där behoven är som störst.

Utskottets ställningstagande

I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att det finns ekonomiska incitament som stimulerar hälso- och sjukvården att utveckla sjukskrivningsprocessen. Utskottet ställer sig bakom regeringens målsättning att sluta en ny överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Beträffande de närmare avtalsvillkoren är det regeringens uppgift att tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting utforma dessa.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion Sf321 i denna del.

2:1 Försäkringskassan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:1 Försäkringskassan. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:1 ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8,9 miljoner kronor efter 2010.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om ärendehandläggning m.m., de försäkringsmedicinska rådgivarnas roll och arbete samt medborgarinsyn.

Jämför reservationerna 18 (s, mp), 19 (v), 20 (v) och 21 (s, v, mp).

Gällande ordning

Den 1 januari 2005 inrättades den nya statliga myndigheten Försäkringskassan. Myndigheten är central förvaltningsmyndighet för socialförsäkringen och ansvarar för handläggning och utbetalning av ersättningar och bidrag från socialförsäkringen. Försäkringskassan ansvarar för kunskapsuppbyggnad och ska verka för enhetlighet vid rättstillämpningen. Vidare ska kassan samverka med andra myndigheter i syfte att uppnå en effektiv användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet och, genom att samordna rehabilitering, verka för att försäkrade ges förutsättningar att tillvarata sin förmåga att arbeta och försörja sig själva genom förvärvsarbete. Försäkringskassan har också ansvar för att allmänheten får en god information om bl.a. rättigheter och skyldigheter.

Propositionen

Av propositionen framgår att Försäkringskassan har genomgått en omfattande organisationsförändring under 2007 och 2008. Förändringen har varit nödvändig och i dag finns grunden för att myndigheten ska kunna åstadkomma resultat som lever upp till kraven på en socialförsäkringsadministration som är rättssäker och effektiv och håller hög kvalitet.

Försäkringskassans nya organisation innebär att volymmässigt stora och enklare förmåner som kräver begränsade kundkontakter handläggs i nationella försäkringscenter, medan mer komplicerade förmåner som kräver mer omfattande kundkontakter handläggs i lokala försäkringscenter. Därutöver finns lokalkontor för ärenden av mer generell karaktär samt gemensamma service- och samverkanskontor med Arbetsförmedlingen och Skatteverket. I den nya organisationen har också Försäkringskassans telefonkundtjänst, kundcenter och självbetjäningstjänster en central roll.

Samtidigt har omorganisationen inneburit en stor ansträngning för myndighetens medarbetare och en påfrestning för medborgarna. För Försäkringskassan återstår det en hel del arbete för att den nya organisationens fulla potential ska kunna tas till vara. Ett viktigt arbete är att åtgärda brister i den interna styrningen och kontrollen på Försäkringskassan. Bristerna föreligger både i handläggningen och i kontrollverksamheten samt i styrningen av viss IT-utveckling.

En förändring som väntar Försäkringskassan är den nya Pensionsmyndigheten som ska inrättas den 1 januari 2010. Administrationen av delar av ålderspensionen samt administrationen av pensionsrelaterade förmåner kommer då att flyttas från Försäkringskassan till Pensionsmyndigheten.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 anvisar ett ramlanslag på ca 7 181 miljoner kronor till anslaget 2:1 Försäkringskassan.

För att stödja forskningsbehov av betydelse för socialförsäkringsadministrationen föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 8,9 miljoner kronor efter 2010.

Motion med anslagseffekt 2010

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf321 i denna del att riksdagen till anslaget 2:1 anvisar 250 miljoner kronor mer än regeringen gör i syfte att värna rättssäkerheten och kvaliteten på handläggningen. Medlen bör främst gå till ökad personaltäthet och kontakt med försäkrade.

Motioner utan anslagseffekt 2010

Ärendehandläggning m.m.

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf394 yrkande 20 ett tillkännagivande om Försäkringskassans handläggning. I motionen anförts att förtroendet för Försäkringskassan är viktigt för förtroendet för försäkringen.

Försäkringskassan måste fungera så att utbetalningarna görs i tid och personalen ges förutsättningar att klara sitt uppdrag. Vidare måste samarbetet mellan behandlande läkare, handläggande tjänsteman, den försäkrade och försäkringsläkaren fungera så att misstroende inte uppstår.

I motion Sf223 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden dels om att förbättra hanteringen vid utbetalningar av ersättningar från försäkringssystemen, dels om att utveckla kommunikationen och servicen till de berörda. Motionären anför att det kan vara krångligt och ta lång tid att få ersättning och även svårt att få kontakt med en handläggare.

I motion Sf243 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (s) begärs ett tillkännagivande om hantering av återkrav på pensioner. Då Statens pensionsverk (SPV) inte längre betalar ut några socialförsäkringsförmåner måste SPV återkräva för mycket utbetald tjänstepension direkt av förmåntagaren om t.ex. arbetsskadelivränta, som ska minska tjänstepensionen, beviljas senare. För att förenkla för myndigheterna och den enskilde bör Försäkringskassan från sin utbetalning kunna dra av det belopp som SPV betalat ut för mycket.

Phia Andersson och Sinikka Bohlin (s) begär i motion Sf314 ett tillkännagivande om en översyn av Försäkringskassans betalningstider. Motionärerna menar att en stor del av klagomålen på Försäkringskassan, som enligt Riksdagens ombudsmän (JO) ökat med 75 %, handlar om sena utbetalningar. Motionärerna framhåller att det inte är godtagbart att enskilda individer ska drabbas av myndighetens sätt att hantera betalningarna.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 19 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag på införande av garanti om beslut eller ersättning inom 30 dagar från Försäkringskassan. Dröjsmålsränta bör betalas ut efter en månads försening och skadestånd efter två månaders försening.

I motion Sf271 av Lars Tysklind (fp) begärs ett tillkännagivande om ett initiativtagande för att förenkla pensionsutbetalningar där intjänandet har skett i ett annat EU-land. Motionären anser att nuvarande system är krångligt och oförutsägbart samt förutsätter att man behärskar det andra landets språk. Kostnaderna för bankernas hantering i samband med utbetalningen faller på den enskilde.

I motion Sf344 av Monica Green (s) begärs ett tillkännagivande om bilstöd till handikappade. Motionären anser att det är angeläget att vidta åtgärder så att myndighetsutövningen sköts på ett för medborgarna bra och effektivt sätt. På så sätt kan den sökande känna trygghet i att ansökan blir behandlad så snabbt, korrekt och effektivt som man har rätt att kräva. Handläggningen har blivit sämre efter det att den har centraliserats. Ytterligare en svårighet i sammanhanget är grundregeln om att det ska ha gått minst nio år (tidigare sju år) från det förra beslutet om rätt till bilstöd.

Gunnel Wallin och Birgitta Sellén (c) begär i motion Sf291 yrkande 1 ett tillkännagivande om att myndighetsbrev (t.ex. från Försäkringskassan) bör få en mer vänlig ton och ha ett språk som inte ytterligare stressar medborgare som är sjuka och som kämpar för att komma igen. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om förenkling av Försäkringskassans hantering av sjukskrivningar i förhållande till läkarnas intyg. I motionens yrkande 3 framhåller motionärerna vidare vikten av att inrätta en möjlighet att välja ett privat försäkringsbolag i stället för att vara försäkrad hos Försäkringskassan i syfte att öka valfriheten och skapa konkurrens så att Försäkringskassan blir mer serviceinriktad gentemot sina försäkringstagare.

De försäkringsmedicinska rådgivarnas roll och arbete

Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (s) i motion Sf241 samt Lars U Granberg och Maria Stenberg (s) i motion Sf260 begär ett tillkännagivande om försäkringsläkarnas roll och arbete. Motionärerna anser att det finns anledning att se över deras funktion i socialförsäkringen liksom tillsynen över dem. Motionärerna anser att förtroendet bör stärkas genom att man utvärderar vilken kompetensnivå försäkringsläkarna har när de bedömer eventuella utlåtanden från olika specialister inom hälso- och sjukvården.

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf322 yrkande 17 ett tillkännagivande om att systemet med försäkringsmedicinska rådgivare bör avskaffas. Motionärerna framhåller att det är ett problem att de försäkringsmedicinska rådgivarna, utan att träffa patienter, skriver medicinska utlåtanden som i efterhand används för att avslå ansökningar om sjukpenning eller sjukersättning. Det måste slås fast att det är den ansvariga läkaren som står för det medicinska utlåtandet och Försäkringskassans handläggare som fattar beslut utifrån gällande regelverk.

Medborgarinsyn m.m.

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf394 yrkande 21 ett tillkännagivande om ett utvecklat förtroendemannainflytande. Motionärerna anser att det är viktigt att allmänheten har insyn och inflytande även på lokal nivå.

I motion Sf258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (s) begärs ett tillkännagivande om att värna ett fortsatt förtroendemannainflytande i socialförsäkringarna.

Bo Bernhardsson och Torbjörn Lövendahl (s) begär i motion Sf381 ett tillkännagivande om att upprätta förtroendemannainflytandet i socialförsäkringssystemet.

I motion Sf322 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 20 ett tillkännagivande om att socialförsäkringsnämnderna bör återinföras. Motionärerna anför att avskaffandet av socialförsäkringsnämnderna innebär att den folkliga förankringen i socialförsäkringen och det lokala medborgarinflytandet helt gick förlorade. Genom socialförsäkringsnämnderna säkrades förutom hänsynstagande till viss lokal kännedom också den fackliga förankringen.

Christer Winbäck (fp) begär i motion Sf251 ett tillkännagivande om ett tillsättande av en särskild försäkringskasseombudsman. Motionären anför att möjligheterna att överklaga bör förbättras. En särskild ombudsman med syfte att kunna hjälpa, stödja och granska Försäkringskassan bör tillsättas för att värna och skydda medborgare som vill överklaga.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 2:1 Försäkringskassan

Såsom utskottet har noterat ovan har den omfattande omorganisationen av myndigheten medfört fördröjningar i verkningsgraden hos den nya organisationen. Samtidigt ska en effektiv och rättssäker verksamhet upprätthållas. Handläggningstiderna inom vissa ärendeslag har periodvis varit oacceptabelt långa. Av propositionen framgår att flera av de brister och negativa resultat som Försäkringskassan uppvisade 2008 har hanterats och förbättrats under 2009. Tillgängligheten har ökat och handläggningstiderna har förbättrats för flera förmåner, bl.a. sjukpenning och riktade stöd till personer med funktionsnedsättning. Den positiva utvecklingen av ohälsotalet har fortsatt och de geografiska skillnaderna i sjukfrånvaron har minskat. Genom bildandet av den nya myndigheten Inspektionen för socialförsäkringen kommer även kvaliteten i handläggningen och rättssäkerheten i övrigt att granskas och därmed öka.

Med regeringens förslag får Försäkringskassan och den nya Pensionsmyndigheten 600 miljoner kronor för att kunna leva upp till kraven på god service till medborgarna och på en rättssäker och effektiv verksamhet som håller god kvalitet. Från och med 2010 överförs 390 miljoner kronor från anslaget 2:1 Försäkringskassan till utgiftsområde 11 anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten i samband med bildandet av den nya Pensionsmyndigheten. Vidare har Försäkringskassan nyligen i tilläggsbudget fått ytterligare 350 miljoner kronor för 2009 i syfte att skapa förutsättningar för en nödvändig långsiktig planering och anpassning till de givna ekonomiska ramarna samtidigt som god kvalitet i verksamheten möjliggörs.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag dels till medelsanvisning till anslaget 2:1, dels till bemyndigande för Försäkringskassan att ingå ekonomiska förpliktelser. Utskottet avstyrker därmed motion Sf321.

Ärendehandläggning m.m.

Sjukpenning ersätter en inkomst som den försäkrade normalt är beroende av för sin försörjning. Det är därför viktigt att sjukpenningärenden handläggs så snabbt som möjligt så att den försäkrade antingen får sin sjukpenning utbetald eller får ett beslut på att han eller hon inte kommer att få någon ersättning eller lägre ersättning än den som begärts. Enligt Försäkringskassans vägledning (2004:2) Sjukpenning och samordnad rehabilitering (s. 214) är det en rimlig målsättning att den försäkrade ska få sin sjukpenning utbetald i nära anslutning till den tidpunkt då han eller hon

normalt skulle ha fått sin månatliga inkomst. Riksdagens ombudsmän (JO) har gjort bedömningen att det i normalfallet är orimligt med en längre handläggningstid än en månad.

Vidare anges i vägledningen att när det är tveksamt om den försäkrade kommer att få sjukpenning är det viktigt att informera henne eller honom om detta. Därför ska handläggaren, i nya sjukfall, skicka ett informationsbrev till den försäkrade där detta framgår. Detta ska göras inom tre arbetsdagar från det att blanketten med försäkran för sjukpenning kom in till Försäkringskassan. Brevet skickas i de fall då den försäkringsmedicinska rådgivaren inte hinner konsulteras eller när handläggaren av någon anledning inte hinner kommunicera med den försäkrade. Brevet skickas också när handläggaren inte hinner utreda den försäkrades SGI inom de tre arbetsdagarna.

Med vad som även angivits ovan under anslaget beträffande Försäkringskassans organisationsförändring och genomförandet av reformer anser utskottet att regeringen noggrant bör följa utvecklingen av ärendehandläggningen och avstyrker motionerna Sf394 yrkande 20, Sf223 yrkandena 1–2, Sf314, Sf344 och Sf291 yrkandena 1–3.

Utskottet har i betänkande 2008/09:SfU1 uttryckt en viss förståelse för att det kan upplevas som en olägenhet att SPV-numera måste återkräva för mycket utbetald tjänstepension direkt av förmånstagaren. Utskottet ansåg emellertid att det var regeringens uppgift att bedöma om problemet var av den art och storlek att det borde åtgärdas. Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker därmed motion Sf243.

Utskottet noterar att regeringen har tillsatt en utredning om ekonomisk kompensation vid lång handläggning hos Försäkringskassan. Enligt direktiven (dir. 2009:47) ska en särskild utredare undersöka förutsättningarna för att införa en skyldighet för Försäkringskassan att ekonomiskt kompensera enskilda som har fått vänta på en utbetalning av ersättning under oacceptabelt lång tid. Utredaren ska analysera och utveckla de principiella och praktiska skäl som kan tala för och emot en sådan skyldighet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2010. Med det anförda avstyrks motion Sf322 yrkande 19.

Samordningen av olika socialförsäkringssystem för den som flyttar mellan olika EU-länder regleras för närvarande av förordning (EEG) nr 1408/71, som anges ovan i avsnittet Socialförsäkringarna och Norden. Denna förordning kommer snart att ersättas av förordning (EG) nr 883/2004 och en tillhörande tillämpningsförordning. De nya förordningarna är resultatet av ett långvarigt moderniseringsarbete, och utskottet har under våren hållit ett offentligt seminarium om resultatet av detta arbete (utskrifter från seminariet se bet. 2008/09:SfU10 bilaga 4). Avsikten är att ett gemensamt IT-system ska vara färdigt att användas 2012. Det kommer att underlätta och snabba upp handläggningen av socialförsäkringsärenden inom EU. Med det anförda avstyrks motion Sf271.

De försäkringsmedicinska rådgivarnas roll och arbete

I samband med Försäkringskassans omorganisation har de tidigare försäkringsläkarna fått en ny roll och en ny titel, nämligen försäkringsmedicinska rådgivare. Deras uppgift är inte längre att gå igenom de sjukskrivande läkarnas intyg, utan de är numera mer inriktade på att ge information och intern och extern rådgivning samt att vid konferenser delge de behandlande läkarna kunskaper i försäkringsmedicin.

Med den nya roll de försäkringsmedicinska rådgivarna nu har avstyrker utskottet motionerna Sf241, Sf260 och Sf322 yrkande 17.

Medborgarinsyn m.m.

När det gäller frågan om förtroendemannainflytande har utskottet i betänkandena 2006/07:SfU3 och 2007/08:SfU3 ställt sig bakom regeringens förslag att avveckla försäkringsdelegationerna och socialförsäkringsnämnderna. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2006/07:45 och 2007/08:13). Utskottet finner inte skäl att ändra uppfattning i frågan eller att föreslå ett nytt organ för förtroendemannainflytande. Därmed avstyrks motionerna Sf394 yrkande 21, Sf258, Sf381 och Sf322 yrkande 20.

Utskottet har förståelse för önskemål att stärka de enskildas möjligheter att ta till vara sin rätt i olika avseenden och vill erinra om att det i förvaltningsärenden är Försäkringskassans skyldighet att sörja för att en erforderlig utredning görs i de ärenden som handläggs. Den omfattande omorganisation som Försäkringskassan genomfört och den nya myndigheten Inspektionen för socialförsäkringen kommer enligt utskottets bedömning att bidra till bl.a. ökad kvalitet och rättssäkerhet i övrigt samt skapa ökad tilltro hos medborgarna. Med det anförda avstyrks motion Sf251.

2:2 Inspektionen för socialförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen. Därmed avslår riksdagen ett motionsyrkande om annan medelsanvisning.

Propositionen

För att stärka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet är det angeläget att stärka tillsynen inom området. Det är regeringens bestämda uppfattning att en oberoende tillsyn är nödvändig för att medborgarna ska känna ökad tilltro till att socialförsäkringen hanteras rättssäkert och effektivt. Inspektionen inrättades den 1 juli 2009 och kommer under 2010 fortfarande att vara i ett uppbyggnadsskede.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 anvisar ett ramslag på 52 miljoner kronor till anslaget 2:2 Inspektionen för socialförsäkringen.

Motion med anslagseffekt 2010

I motion Sf321 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs att det till anslaget 2:2 anvisas 24 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslår. Motionärerna avvisar införandet av denna nya myndighet. Det stora behovet av ökad rättssäkerhet och granskning av Försäkringskassans myndighetsutövning kan tillgodoses på andra sätt, t.ex. genom en annan politik för sjukförsäkringen. Motionärerna anser att sjukförsäkringssystemet i dag ökar rättssäkerheten avsevärt. Motionärerna menar vidare att det finns redan myndigheter, som exempelvis Riksrevisionen, som kan granska Försäkringskassan på eget initiativ.

Utskottets ställningstagande

Försäkringskassan fattar årligen ca 15 miljoner beslut om ersättning och verkställer mer än 60 miljoner utbetalningar till enskilda. Vidare betalar Försäkringskassan ut ca 435 miljarder kronor årligen, vilket motsvarar närmare hälften av statsbudgetens utgifter.

Många av de beslut som tas är avgörande för den enskildes försörjning och livssituation. Som angivits ovan finns det vissa problem med kvalitet, likabedömning och utbetalningar vid handläggningen av ärenden. Genom att bilda Inspektionen för socialförsäkringen kommer kvaliteten och rättssäkerheten att kunna öka samtidigt som riskerna för felaktiga utbetalningar minskar. Därmed stärks tilltron till socialförsäkringen och dess administration.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget 2:2. Utskottet avstyrker därmed motion Sf321.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom omfattar garantipension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd. Till utgiftsområdet hör även efterlevandepensioner till vuxna, dvs. omställningspension, änkepension, särskild efterlevandepension och garantipension till dessa förmåner.

Av propositionen framgår att utgifterna för 2008 blev ca 357 miljoner kronor lägre än anvisade medel, vilket innebär minskade utgifter med 1 147 miljoner kronor mellan åren 2007 och 2008. Att utgifterna minskat beror framför allt på att antalet personer med garantipension minskat. Det

är en långsiktig trend som beror på att behovet av garantipension minskar i takt med att antalet personer med inkomstrelaterad pension ökar samt att den genomsnittliga nivån för inkomstrelaterad pension stiger. En anledning till detta är följsamhetsindexeringen som infördes 2002 och som inneburit en real höjning av den inkomstrelaterade pensionen med 5,2 procentenheter t.o.m. 2009. Andra faktorer som påverkar kostnaderna för utgiftsområdet är prisbasbeloppets utveckling, medelbeloppet för respektive förmån och antalet förmånstagare. Medelbeloppet för ålderspensionen påverkas även av fördelningen av hur många personer som är ogifta eller gifta, andelen personer som tar ut sin pension tidigt eller sent samt om uttag görs med hel eller partiell pension.

Garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd reduceras av den inkomstrelaterade pensionen och betalas ut som komplement till denna. Detta innebär att höjda inkomstrelaterade pensioner minskar kostnaden för dessa förmåner. Motsvarande samband finns inte för efterlevandepension till vuxna eftersom både efterlevandepension och garantipension ingår i anslaget.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet i betänkande 2009/10:FiU1, och i enlighet med regeringens förslag, fastställt ramen för utgiftsområde 11 till 41 503 miljoner kronor för 2010 (rskr. 2009/10:42).

Mål för utgiftsområde 11

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till kompletterande mål för utgiftsområde 11.

Propositionen

Målet för utgiftsområde 11 är att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska garanteras ett värdesäkrat grundskydd och att efterlevande make ska ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter ett dödsfall.

I propositionen föreslår regeringen att det nuvarande målet för utgiftsområdet kompletteras med ett mål för pensionsadministrationen. Enligt förslaget ska administration och förvaltning av ålderspensionssystemet bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare samt informationsgivningen ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en ny pensionsmyndighet inrättas den 1 januari 2010 (prop. 2008/09:202, bet. 2009/10:SfU3, rskr. 2009/10:4) och att administrationen av de allmänna pensionerna flyttas från Försäkringskassan (utgiftsområde 10) och Premiépensionsmyndigheten (utgiftsområde 2) till Pensionsmyndigheten. Anslaget avseende den nya myndigheten redovisas nedan.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag. Förslaget om kompletterande mål för utgiftsområdet tillstyrks därför.

Pensionärernas ekonomiska situation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om pensionärernas ekonomiska situation.

Jämför reservationerna 22 (v) och 23 (mp).

Motionerna

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf325 yrkande 12 ett tillkännagivande om att tilläggspensionen för de ATP-pensionärer som gick i pension 1990 eller tidigare bör räknas upp. De pensionärer som fick en konkret sänkning av pensionen under 1990-talet på grund av den dåvarande regeringens budgetsanering bör få tilläggspensionen uppräknad med 6 %.

Esabelle Dingizian m.fl. (mp) begär i motion Ju381 yrkande 43 ett tillkännagivande om att skyndsamt utreda vilka åtgärder som krävs för att åstadkomma mer jämställda ekonomiska förhållanden bland pensionärer. Motionärerna anser att orsaken till det ojämslida livet som pensionär är ojämslida löner. Åtgärder för att lösa det problemet hjälper dock inte den som redan är pensionär. För detta krävs t.ex. en höjning av garantipensionen eller en kompensation genom höjt bostadstillägg till pensionärer.

I motion Sf300 av Christer Winbäck (fp) begärs ett tillkännagivande om pensionärernas villkor. Om pensionerna inte kan hänga med på grund av att den s.k. bromsen slår till måste andra trygghetssystem ta över.

I motion Sf210 av Holger Gustafsson (kd) begärs ett tillkännagivande om inriktningen för svenska pensionärers ekonomiska situation. Motionären anser att regeringen måste bevaka att pensionärerna får en rättmätig andel av den allmänna standardförbättringen. Bland annat bör målet vara att garantipensionen rymmer en ordinär bostadskostnad och att tiden för omställningspension förlängs och utges även till den som fyllt 65 år.

Utskottets ställningstagande

Grundskyddet inom det allmänna ålderspensionssystemet utgörs främst av garantipension och bostadstillägg till pensionärer. Även det inkomstprövade äldreförsörjningsstödet har betydelse genom att det garanterar alla som fyllt 65 år en miniminivå. För dem som inte har andra inkomstkällor att tillgå är ett rimligt och värdesäkrat grundskydd särskilt viktigt.

Enligt vad som anges i propositionen gör Försäkringskassan varje år en studie över utvecklingen av den allmänna ålderspensionen under de senaste tio åren för olika typfall. Samtliga typfall utgår från personer som är födda före 1938 och som alltså tjänat in pension helt enligt ATP-systemets regler. Den senaste studien avser perioden 1998–2009 och visar att alla typfall har högre pension 2009 än 1998, både före och efter skatt, räknat i 2009 års penningvärde. Under den studerade perioden var pensionerna närmast oförändrade, mätt i fasta priser, fram till 2003 medan de därefter ökar, både före och efter skatt och i alla inkomstlägen.

De besparingar som gjordes i samband med budgetsaneringen på 1990-talet genom att prisbasbeloppet inte räknades upp med hela förändringen i konsumentprisindex gällde t.o.m. 1998. Av vad som framgår av propositionen kompenseras pensionärerna från 1999 åter fullt ut för utvecklingen av konsumentpriserna.

Därtill kommer, som utskottet framhållit i sitt yttrande till finansutskottet över statsbudgetens inkomster för 2010 (2009/10:SfU1y), att pensionärerna från 2002 har kompenserats för besparingarna på basbeloppet genom en skattelättnad. Denna bestod i att den särskilda skattereduktionen som löntagare och andra med pensionsgrundande inkomster medgetts som kompensation för den allmänna pensionsavgiften utvidgades till att omfatta pensionsinkomster och därmed även pensionärerna. Den särskilda skattereduktionen ersattes med ett högre allmänt grundavdrag från 2003.

Den förhållandevis starka ökningen av pensionärernas disponibla inkomst för 2009 beror enligt propositionen på att skatten för pensionärerna sänktes från januari 2009 och på att prisbasbeloppet ökade kraftigt samtidigt som konsumentprisindex för 2009 antas minska något. På grund av det höjda prisbasbeloppet höjdes garantipensionerna den 1 januari 2009 med mellan 4,4 och 4,5 %.

Den finansiella krisen har enligt propositionen inneburit fallande priser, vilket får till följd att det prisbasbelopp som styr flertalet av förmånerna sjunker den 1 januari 2010. Garantipensionen, efterlevandepensionerna och äldreförsörjningsstödet minskar därför nominellt för första gången. Detta är dock en effekt av värdesäkringen och av att priserna, mätt som förändring av konsumentprisindex, sjunkit. Det är därför ingen real försämring och köpkraften blir därmed oförändrad.

Genom införandet av följsamhetsindexering av tilläggspensionen har pensionen ökat reallt från 2002. Enligt propositionen kommer dock pensionerna att minska fr.o.m. 2010 till följd bl.a. av att den s.k. automatiska balanseringen aktiveras. För den med garantipension kommer en del av

minskningen att kompenseras med ökad garantipension. Trots nedgången för 2010 har följsamhetsindexeringen inneburit att tilläggspensionen ökat mer än vad den skulle ha gjort om den fortfarande hade varit prisindexerad.

Den nu beskrivna utvecklingen av pensionärernas inkomster visar enligt utskottet att de påfrestningar som samhället ställts inför på grund av den finansiella krisen och den därpå följande lågkonjunkturen inte nämnvärt har påverkat dem som är beroende av ålderspensionssystemets grundskydd. Värdesäkring och 2009 års skattesänkning har lett till att denna grupp besparats en real försämring av sin ekonomi. Utskottet ser mycket positivt på detta liksom på att regeringen har återkommit med ett förslag om en ytterligare sänkt skatt för ålderspensionärerna från den 1 januari 2010 (prop. 2009/10:29). Enligt regeringen innebär förslaget, när även övriga skatte-, pensions- och bidragseffekter beaktas, att nettoinkomsten för pensionärskollektivet förblir ungefär oförändrad mellan 2009 och 2010. Även om det finns avvikelser för enskilda personer är skattesänkningen dock utformad så att det för de allra flesta sämst ställda pensionärerna, dvs. garantipensionärer och andra personer med låga inkomster, blir en nettoinkomstökning.

När det gäller kvinnors pensioner är det väl känt att framför allt äldre kvinnors deltagande i arbetskraften förr var lägre och att detta påverkar pensionens storlek. De senaste årens satsningar på dem med de lägsta inkomsterna i form av höjning av bostadstillägget, det särskilda bostadstillägget och äldreförsörjningsstödet har därför varit särskilt betydelsefulla för denna grupp. Årets skattesänkning för pensionärer har givetvis också kommit denna grupp till del.

Även om den finansiella krisen inte lett till någon real försämring av köpkraften för pensionärer som är beroende av grundskyddet är det viktigt att fortlöpande uppmärksamma deras ekonomiska förhållanden. Det gäller framför allt utvecklingen för dem med de lägsta inkomsterna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf325 yrkande 12, Ju381 yrkande 43, Sf300 och Sf210.

1:1 Garantipension till ålderspension

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Gällande ordning

Garantipensionen är ett grundskydd för den som har haft låg eller ingen förvärvsinkomst. Garantipensionen, som följer den allmänna prisutvecklingen och finansieras med allmänna skattemedel, är bosättningsbaserad och kan tidigast betalas ut fr.o.m. 65-års månaden. För full garantipension krävs i princip att man har varit bosatt i Sverige i 40 år.

För personer födda 1937 eller tidigare motsvarar garantipensionen tidigare folkpension, pensionstillskott och värdet av det särskilda grundavdraget för pensionärer. För dessa personer kan garantipensionen som högst betalas ut med 2,1814 prisbasbelopp för en ogift pensionär och 1,9434 prisbasbelopp för den som är gift. Garantipensionen reduceras främst av inkomstrelaterad ålderspension, änkepension och tjänstepension.

För den som är född 1938 eller senare är det maximala belopp som kan betalas ut i garantipension 2,13 prisbasbelopp för den som är ogift och 1,9 prisbasbelopp för den som är gift. Garantipensionen för denna grupp reduceras av den inkomstrelaterade ålderspensionen och betalas endast ut som ett komplement till denna.

För båda åldersgrupperna gäller att garantipensionen inkomstbeskattas.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera garantipension till ålderspension, hustrutillägg samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn.

Det minskade prisbasbeloppet för 2010 innebär att kostnaderna för garantipension blir lägre. Minskningen motverkas dock delvis av att även den inkomstrelaterade ålderspensionen, dvs. inkomst- och tilläggspension, minskar från 2010 till följd av den finansiella krisen. Eftersom garantipension reduceras av inkomstrelaterad ålderspension så ökar garantipensionen när den inkomstrelaterade ålderspensionen minskar. Den sammantagna effekten blir dock att kostnaderna för garantipension minskar från 2010.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2010 till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension anvisar ett ramanslag på 18 147 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2010

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf324 i denna del att riksdagen till anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension anvisar 1 800 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit för 2010. Motionärerna anser att garantipensionen ska höjas med 150 kr per månad från 2010.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf325 yrkande 10 ett tillkännagivande om att garantipensionen bör höjas.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Garantipension till ålderspension

Som redan nämnts höjdes garantipensionerna den 1 januari 2009 med mellan 4,4 och 4,5 % till följd av det höjda prisbasbeloppet. Därtill kommer att skatten för pensionärerna sänktes från januari 2009. Även om samma gynnsamma utveckling inte kan förutses för 2010 på grund av det minskade prisbasbeloppet (från 42 800 kr till 42 400 kr) kommer regeringens förslag om ytterligare sänkt skatt för pensionärer från 2010 att leda till att det blir en nettoinkomstökning för de allra flesta sämst ställda pensionärerna, dvs. garantipensionärer och andra personer med låga inkomster.

Utskottet ser som redan nämnts positivt på att pensionärerna ska få ytterligare en skattesänkning. Att därutöver höja garantipensionen, som föreslås i motionerna, torde i nuvarande statsfinansiella läge inte vara möjligt.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker därmed motionerna Sf324 i denna del och Sf325 yrkande 10.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.

Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om översyn av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn.

Gällande ordning

Efterlevandepension till vuxna betalas ut till personer som inte har fyllt 65 år. Därutöver betalas i vissa fall änkepension ut även efter 65 år. Särskild efterlevandepension är under avveckling och kan endast betalas ut till den som i december 2002 uppbär förmånen.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera de inkomstrelaterade förmånerna omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension. Anslaget används dessutom för att finansiera garantipension till dessa förmåner. Garantipensionen betalas ut som ett komplement till den inkomstrelaterade pensionen och reduceras av denna.

Till följd av den finansiella krisen minskar efterlevandepensionerna från 2010. Det gäller både den inkomstrelaterade delen och garantipensionen. Garantipensionen kompenserar delvis för minskningen av den inkomstrelaterade efterlevandepensionen men sammantaget minskar kostnaderna för anslaget.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2010 till anslaget 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisar ett ramanslag på 15 066 miljoner kronor.

Motion utan anslagseffekt 2010

I motion Sf272 av Lars Tysklind (fp) begärs ett tillkännagivande om att se över lagen om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn. Motionären anser att den regel som innebär att det för rätt till änkepension krävs att äktenskapet har ingåtts innan mannen fyllt 60 år bör tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning och förslaget tillstyrks.

Änkepension kan under vissa förutsättningar allttjämt utges. För det krävs att äktenskapet ingåtts senast den dag då den avlidne fyllde 60 år. Denna bestämmelse har gällt för rätt till änkepension från tilläggs pensioneringen allt sedan införandet av lagen (1962:381) om allmän försäkring.

När familjepensioneringen inom den allmänna försäkringen 1990 ersattes av systemet med efterlevandepension infördes samtidigt omfattande övergångsregler som innebar bl.a. att äldre regler om änkepension allttjämt skulle gälla. Avsikten var dock att änkepensionsreglerna skulle avvecklas, fast på mycket lång sikt.

I samband med 2003 års reformering av efterlevandepensionssystemet gjordes bedömningen att det inte för någon åldersgrupp kvinnor fanns tillräckliga skäl för att helt ta bort möjligheterna att bevilja änkepension för framtiden eller att begränsa den tid under vilken sådan pension skulle kunna utges. Av det skälet bibehölls i princip de dittillsvarande änkepensionsreglerna men de anpassades till det reformerade ålderspensionssystemet.

Utskottet anser inte att kravet på att äktenskapet ska ha ingåtts innan mannen fyllt 60 år bör tas bort och avstyrker därmed motion Sf272.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer och avslår därmed motionsyrkanden om annan medelsanvisning. Riksdagen bifaller också regeringens förslag om beräkning av bostadstillägg vid avyttring av privatbostad.

Riksdagen avslår vidare motionsyrkanden om förbättringar av bostadstillägget.

Jämför reservation 24 (mp).

Gällande ordning

Bostadstillägg till pensionärer är en inkomstprövad förmån som kan utges från och med den månad en bidragsberättigad fyller 65 år med 93 % av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kr för den som är ogift och 2 500 kr för den som är gift. Som inkomst räknas t.ex. pensioner och arbetsinkomster. Det s.k. fribeloppet är 2,17 prisbasbelopp för en ogift ålderspensionär och 1,935 prisbasbelopp för den som är gift. Den inkomst som överstiger fribeloppet reducerar bostadstillägget med 62 % av den del av inkomsten som inte överstiger ett prisbasbelopp och med 50 % av inkomsten däröver. Bostadstillägget påverkas också av förmögenhet. I de fall förmögenheten, med undantag för permanentbostaden, överstiger 100 000 kr för ogifta och 200 000 kr för makar räknas 15 % av det överskjutande beloppet som inkomst.

Förutom bostadstillägg kan särskilt bostadstillägg betalas ut som en utfyllnad om inkomsten, efter avdrag för skälig bostadskostnad, understiger en skälig levnadsnivå. Gränsen för vad som kan anses som skälig bostadskostnad är 6 200 kr per månad för ogift och 3 100 kr för gift pensionär. Särskilt bostadstillägg betalas ut upp till en viss skälig levnadsnivå som efter en höjning den 1 januari 2009 motsvarar 1,3546 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Propositionen

Anslaget används för bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer.

Syftet med bostadstillägget är att även personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ska ges ekonomiska möjligheter till en skälig bostadsstandard.

Antalet pensionärer som får BTP har minskat de senaste åren beroende på att de nyblivna pensionärerna, i genomsnitt, har högre pension jämfört med dem som redan uppbur pension.

Till följd av den finansiella krisen minskar ålderspensionerna från 2010, vilket medför att den bidragsgrundande inkomsten vid beräkning av bostadstillägg minskar. Bostadstillägget ökar därmed och den långsiktiga trenden med minskade kostnader för anslaget bryts, åtminstone tillfälligt.

För dem med ålderspension kan en högre bostadskostnad berättiga till bostadstillägg än vad som gäller för dem under 65 år. Regeringen föreslår under utgiftsområde 10 att samma regler ska gälla även för dem under 65 år fr.o.m. den 1 januari 2010. I allt väsentligt gäller det personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Även personer som är under 65 år och som har efterlevandepension kan vara berättigade till bostadstillägg och får därmed högre bostadstillägg.

Såvitt gäller beräkning av bostadstillägg föreslår regeringen att den schablonintäkt som läggs till inkomstslaget kapital för en person som har beviljats uppskov med beskattning av en realisationsvinst vid en fastighetsförsäljning inte ska ingå i den bidragsgrundade inkomsten. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen för 2010 till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 7 304 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2010

Lars Ohly m.fl. (v) begär i motion Sf324 i denna del att riksdagen till anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar 300 miljoner kronor mindre än regeringen föreslagit för 2010. Motionärerna anser att bostadstillägg till pensionärer ska höjas till 94 % av bostadskostnaden från 2010. Det förhållandet att anslaget minskar är en följd av motionärernas förslag om höjd garantipension och uppräknings av vissa ATP-pensioner.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf325 yrkande 11 ett tillkännagivande om att ersättningsnivån i bostadstillägget bör höjas.

Motioner utan anslagseffekt 2010

I motion Sf267 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om boendekostnader för ålderspensionärer. Bostadstillägget bör enligt motionärerna täcka de verkliga boendekostnaderna i tillräcklig grad. Eftersom så inte är fallet bör reglerna för bostadstillägg ses över.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf372 yrkande 18 att bostadstillägget höjs till 94 % av bostadskostnaden och att den skäliga levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget höjs till 6 209 kr per månad för ensamstående och 5 355 kr för sammanboende från den 1 juli 2011. En höjning av den skäliga levnadsnivån medför även en förbättring av äldre-försörjningsstödet.

Peter Eriksson m.fl. (mp) begär i motion C390 yrkande 52 i denna del ett tillkännagivande om nödvändigheten av en uppräknings av bostadsbidrag och bostadstillägg till pensionärer för att underlätta för de sämst ställda att klara sin bostadsstandard.

I motion Sf301 av Margareta B Kjellin (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av omvårdnadskontrakt som grundar rätt till bostadstillägg inom äldreården. Enligt motionären ställer kravet på hyreskontrakt till problem när boendet ändras på grund av ändrat vårdbehov. Hyreskontrakt på gruppboende bör därför ersättas med en ny upplåtelseform som ger rätt till en plats men som inte är knuten till en viss yta, s.k. omvårdnadskontrakt. Detta kontrakt bör ge rätt till bostadstillägg.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Utskottet konstaterar att den skäligen levnadsnivån för särskilt bostadstillägg till pensionärer höjdes från den 1 januari 2009. Från samma tidpunkt sänktes skatten för pensionärerna. Vidare har, som redan nämnts, regeringen föreslagit ytterligare en skattesänkning för denna grupp från 2010. Utskottet noterar även den förbättring som föreslås för dem som är under 65 år, nämligen att denna grupp ska kunna få bostadstillägg på samma nivå som den som fyllt 65 år.

Utskottet, som ovan uttalat sig positivt om det aviserade förslaget om ytterligare en skattesänkning för pensionärerna, anser inte att det i nuläget finns ekonomiskt utrymme för att dessutom höja bostadstillägget till dem som fyllt 65 år.

Utskottet tillstyrker med det anförda regeringens förslag till medelsanvisning liksom förslaget om beräkning av bostadstillägg vid avyttring av privatbostad. Motionerna Sf324 i denna del och Sf325 yrkande 11 avstyrks därmed.

Övriga motioner

Mot bakgrund av vad som nyss anförts avstyrker utskottet även motionerna Sf267, Sf372 yrkande 18 och C390 yrkande 52 i denna del.

När det gäller frågan om omvårdnadskontrakt och bostadstillägg konstaterar utskottet att bostadstillägg kan utges för bostad i särskilt boende. Något skäl för riksdagen att ta ställning till behovet av en särskild form av hyreskontrakt inom äldreården kan utskottet inte se. Motion Sf301 avstyrks därmed.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd.

Gällande ordning

Äldreförsörjningsstöd är en helt inkomstprövad förmån som ska garantera de personer som är bosatta i Sverige och är 65 år eller äldre en viss skälig levnadsnivå. Den skäliga levnadsnivån är densamma som för särskilt bostadstillägg till pensionärer, dvs. den motsvarar sedan den 1 januari 2009 1,3546 gånger prisbasbeloppet för en ogift och 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift. Gränsen för vad som kan anses som skälig bostadskostnad är 6 200 kr per månad för ogift och 3 100 kr per månad för den som är gift.

Propositionen

Anslaget används för att finansiera äldreförsörjningsstöd.

Antalet personer med äldreförsörjningsstöd minskade t.o.m. 2006, men från 2007 ökar i stället antalet något och ökningen väntas fortsätta de närmaste åren. Ökningen beror bl.a. på att personer som är födda 1938 eller senare måste vara bosatta i Sverige i 40 år för att få full garantipension. Därmed är det fler som får en reducerad garantipension.

Från och med 2010 minskar prisbasbeloppet, vilket innebär att äldreförsörjningsstödet minskar. Samtidigt minskar emellertid inkomster i form av ålders- och efterlevandepension, vilket kan medföra att äldreförsörjningsstödet ökar. Sammantaget innebär det att kostnaderna för äldreförsörjningsstöd stiger.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2010 till anslaget 1:4 Äldreförsörjningsstöd anvisar ett ramanslag på 524 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning, och förslaget tillstyrks därmed.

2:1 Pensionsmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten.

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2010 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 9 miljarder kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Riksdagen avslår vidare motionsyrkanden om information om rätt till bostadstillägg.

Jämför reservation 25 (s).

Propositionen

Anslaget, som är nytt, används för att finansiera Pensionsmyndighetens förvaltningskostnader avseende garantipension, bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd samt vissa andra pensionsrelaterade förmåner.

Pensionsmyndigheten kommer att finansieras genom tre källor – dels av anslag på statsbudgeten, dels av AP-fonderna och dels av premiepensionsfonderna.

Inrättandet av Pensionsmyndigheten innebär att pensionsverksamheten hos Försäkringskassan avvecklas och att Premiepensionsmyndigheten (PPM) läggs ned. Detta medför genomförandekostnader på 118 miljoner kronor. Vidare uppstår det kostnader för avveckling av viss verksamhet vid Försäkringskassan och av verksamheten vid PPM. Avvecklingskostnaderna beräknas till 18 miljoner kronor för 2010.

Syftet med att samla pensionsverksamheten är att få en mer samlad pensionsinformation och möjliggöra en på sikt effektivare administration. Det är regeringens bedömning att det härmed finns förutsättningar att på sikt minska kostnaderna för administrationen.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2010 till anslaget 2:1 Pensionsmyndigheten anvisar ett ramanslag på 462 miljoner kronor.

Vidare föreslås att regeringen bemyndigas att för 2010 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret (RKG) om högst 9 miljarder kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Motioner utan anslagseffekt 2010

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf393 yrkande 3 ett tillkännagivande om fortsatt förstärkt information om rätten till bostadstillägg. Försäkringskassans informationsinsats till gruppen berättigade till bostadstillägg bör enligt motionärerna fullföljas av den nya Pensionsmyndigheten.

I motion Sf265 av Hans Olsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att ge Försäkringskassan i uppdrag att intensifiera insatserna för att informera pensionärerna om möjligheterna att söka bostadstillägg. Cirka 165 000 pensionärer som har rätt till bostadstillägg har enligt motionärerna inte ansökt om förmånen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning respektive förslag till bemyndigande för regeringen. Förslagen tillstyrks därför.

Såvitt gäller det s.k. mörkertalet, dvs. personer som inte har ansökt om bostadstillägg men som uppfyller kraven för rätt till förmånen, har Försäkringskassan uppmärksammat detta förhållande och i samarbete med SCB genomfört en studie. Studien visar att mörkertalet 2006 var nära 17 % för ålderspensionärer. Försäkringskassan har därefter gjort en riktad informationsinsats i två län och avser att under 2009 utvärdera denna insats.

Det kan självfallet finnas olika orsaker till att man inte ansöker om bostadstillägg trots att man är berättigad till förmånen. Om utvärderingen visar att det beror på okunskap förutsätter utskottet att både Försäkringskassan och, från 2010, Pensionsmyndigheten kommer att ta nödvändiga initiativ till fortsatta informationsinsatser, såväl generella som riktade till berörda grupper. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att något tillkännagivande från riksdagen för närvarande inte är påkallat. Utskottet avstyrker därför motionerna Sf393 yrkande 3 och Sf265.

Pensionsfrågor i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om en översyn av pensionsreformen, analys av pensionssystemet ur ett klass- och könsperspektiv, ett reformerat ATP-system, en aktiv balansering och en översyn av pensionsåldern.

Jämför reservationerna 26 (s), 27 (v) och 28 (mp).

Motionerna

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf393 yrkande 2 ett tillkännagivande om viktiga förutsättningar för hållbara pensioner. Arbetslinjen är enligt motionärerna en lika viktig grundbult för hållbara pensioner som för människors välfärd. Att människor kan vara kvar på arbetet påverkar stabiliteten i systemet. Därför krävs satsningar på arbetsmiljön, på rehabiliter-

ing och aktiv arbetsmarknadspolitik samt på utbildning. Även den ekonomiska familjepolitiken har enligt motionärerna betydelse liksom jämställdhet i hemmet och i arbetslivet.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf325 yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör analysera pensionssystemets konsekvenser utifrån klass- och könspektiv. I samma motions yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning om ett reformerat ATP-system. Ett nytt system måste vara förutsägbart, omfördelande över livscykel, solidariskt finansierat via skatter och socialavgifter, ha en buffert, vara utan spekulationsinslag, nationalekonomiskt stabilt och hållbart för individen. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att frånta Genomförandegruppen dess formella roll i beslutsprocessen kring pensionssystemet. Motionärerna är kritiska mot att gruppen valt att hemlighålla sitt arbete. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att ge den studiesociala utredningen i uppdrag att göra en översyn av pensionsrätten vid studier. Enligt motionärerna finns det behov av förbättringar. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till en aktiv balansering. Motionärerna anser att avgifterna tillfälligt ska höjas om det visar sig att pensionssystemet är underfinansierat. Vidare ska det finnas en fastlagd gräns för vilket underskott som ska hanteras med avgiftsökningar. Om gränsen passeras ska politisk ställning tas till hur balans i systemet ska uppnås.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf6 yrkande 3 ett tillkännagivande om Pensionsgruppen. Motionärerna anser att alla riksdagens partier ska tillåtas att fullt ut ta ansvar för pensionsfrågorna.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf331 ett tillkännagivande om en översyn av pensionsreformen. Effekterna av konjunkturnedgången och aktiveringen av den s.k. bromsen visar att systemet måste utvärderas med avseende på om det är långsiktigt hållbart både socialt och ekonomiskt.

I motion Sf206 av Bodil Ceballos m.fl. (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att reglera på vilket sätt återvändande flyktingar ska garanteras att få ta del av den pension de tjänat in under tiden i Sverige. Försäkringskassan har skyldighet att söka reda på de personer som inte ansökt om ålderspension då de fyllt 70 år. När det gäller f.d. asylsökande är det i praktiken en omöjlig uppgift. Problemet kan enligt motionärerna lösas om personerna i fråga får ta med sig intjänad pensionsrätt vid återvändandet. En annan möjlighet är att ge information om rätt att ta ut pension vid 61 år vid avresetillfället. I samma motions yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att tydligt reglera vad som ska ske med de pensionsrätter som inte kan betalas ut på grund av dödsfall.

I motion Sf209 av Jörgen Johansson (c) begärs ett tillkännagivande om en översyn av pensionsåldern. Behovet av fler som arbetar ökar liksom kostnaderna för pensioner. Pensionsåldern bör därför fastställas till 65 år utan möjlighet till förtida uttag. Vidare bör rätten att förskjuta pensionen upp i åren bli mer generös.

Utskottets ställningstagande

Pensionsreformen bygger på en bred politisk överenskommelse mellan fem av riksdagens partier (s, m, c, fp och kd). Reformen har genomförts och vårdats av Genomförandegruppen bestående av ledamöter från dessa partier. Genomförandegruppen har ersatts av Pensionsgruppen med företrädare för de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen. Pensionsgruppens uppgift är att värna överenskommelsen och vårda pensionsreformen och dess grundläggande principer.

Enligt utskottet är det viktigt att pensionssystemet är tryggt, förutsägbart och långsiktigt. Det är också av stort värde för de försäkrade att pensionssystemet vilar på en bred politisk överenskommelse så att spelreglerna inte ändras om det blir regeringsskifte. Därutöver krävs att allmänheten känner sig övertygad om såväl den politiska som den finansiella stabiliteten och agerar utifrån detta. Det är av dessa skäl väsentligt att pensionsöverenskommelsen vårdas. Eftersom pensionssystemet regleras i lag kommer samtliga riksdagspartier att få ta ställning till eventuella förslag till förändringar av systemet. Ärendebereidningen i pensionsfrågor är inte mer sluten än i andra frågor.

Finansieringen av pensionssystemet sker till största delen med pensionsavgifter. När ekonomin utvecklas positivt och det flyter in mer avgifter räknas pensionerna upp. Inkomst- och tilläggspensionerna har räknats upp mer än prisutvecklingen under flera år. Pensionerna höjdes t.ex. den 1 januari 2009 med 4,5 %.

Den finansiella krisen har emellertid kraftigt påverkat hela samhällsekonomin, och därmed påverkas även pensionssystemet såtillvida att den automatiska balanseringen aktiveras. Så sker när det s.k. balanstalet understiger 1,0000, dvs. när tillgångarna i systemet är mindre än skulderna. Balanstalet för 2010 understiger denna gräns och inkomst- och tilläggspensionerna sänks den 1 januari 2010. Efter förslag i proposition 2008/09:219 har riksdagen dock beslutat om en justering av balanstalsberäkningen som innebär att pensionerna sänks med 3 % i stället för med 3,8 % (bet. 2009/10:SfU6, rskr. 2009/10:5). Därmed får pensionärerna en jämnare inkomstutveckling.

Av budgetpropositionen framgår att Pensionsgruppen kommer att följa utvecklingen och vid behov analysera ytterligare åtgärder. Därutöver har Pensionsgruppen inlett ett arbete för att utreda åtgärder för att långsiktigt stärka systemet finansiellt för att det ska kunna stå bättre rustat för framtida påfrestningar. I detta ingår att mot bakgrund av en stigande medellivslängd analysera de nuvarande åldersgränserna i ålderspensionssystemet samt se över AP-fondernas regelverk i syfte att minska administrationskostnaderna.

Utskottet har tidigare uttalat att balanseringen av den inkomstrelaterade pensionen bör vara automatisk och inte beroende av politiska beslut, senast i betänkande 2008/09:SfU1. Utskottet avstyrkte därmed ett motions-

yrkande om en aktiv balansering. I samma betänkande avstyrktes även ett motionsyrkande om ett reformerat ATP-system. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning i dessa frågor.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf6 yrkande 3, Sf393 yrkande 2, Sf325 yrkandena 2, 3 och 5, Sf331 och Sf209.

Även frågan om en analys av pensionssystemet utifrån ett köns- och klassperspektiv har tidigare behandlats av utskottet. Utskottet, som senast i betänkande 2008/09:SfU1 avstyrkte ett liknande motionsyrkande, framhöll bl.a. att det nuvarande pensionssystemet innehåller regler som direkt omfördelar från dem med höga inkomster till låginkomsttagare och därmed från män till kvinnor. En sådan regel är den s.k. takregeln, dvs. att pensionsrätt grundas på inkomster upp till 7,5 inkomstbasbelopp. Även garantipensionen har samma omfördelande egenskap. Vidare uttalade utskottet att också det förhållandet att samma delningstal gäller för kvinnor och män (gemensam livslängdstabell) gynnar kvinnorna. Utfallet blir således bättre för kvinnor än för män i det nya systemet i den meningen att kvinnor får större avkastning på varje inbetald krona än män. Den omständigheten att kvinnor generellt sett får lägre årlig pension är i stället en återspeglning av kvinnors anställningsvillkor i samhället och beror således inte på pensionssystemets utformning. Utskottet gör inte nu någon annan bedömning och avstyrker därmed motion Sf325 yrkande 1.

I betänkande 2008/09:SfU1 behandlade utskottet också en motion om förbättrad pensionsrätt vid studier. Vid studier tillgodoräknas en försäkrad som under någon del av ett år har uppburit studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) ett pensionsgrundande belopp för det året. Även om studier inte automatiskt i varje enskilt fall kan sägas leda till högre lön ansåg utskottet att studier i allmänhet måste betraktas som en investering för en framtida högre lön. Det pensionsgrundande beloppet för studier utgör en viss kompensation för att den enskilde helt eller delvis avstått från förvärvsarbete och därigenom inte kunnat tjäna in pensionsrätt. Mot bakgrund härav och då en höjning av det pensionsgrundande beloppet måste finansieras inom studiestödssystemet avstyrkte utskottet motionen i fråga. Utskottet, som konstaterar att Studiesociala kommittén avslutade sitt arbete i mars 2009, ser inte något skäl att frångå sin tidigare uppfattning i frågan och avstyrker därför motion Sf325 yrkande 4.

När det gäller återvändande f.d. asylsökande som tjänat in pension under sin tid i Sverige förutsätter utskottet att personerna i fråga får den information som är nödvändig för att de ska kunna ta till vara sin rätt till en framtida pension. Under alla förhållanden anser utskottet att det i första hand får ankomma på regeringen att bedöma om någon åtgärd behöver vidtas, t.ex. vad gäller särskild information till denna grupp. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf206.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn finns tre typer av förmåner: *Generella bidrag*: Allmänna barnbidrag och bidrag till kostnader för internationella adoptioner. *Försäkring*: Föräldraförsäkring, barnpension, efterlevandestöd till barn och pensionsrätt för barnår. *Behovsprövade bidrag*: Bostadsbidrag, underhållsstöd och vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Utgifterna inom utgiftsområdet blev 2008 ca 66,4 miljarder kronor och var därmed 0,3 miljarder kronor (0,5 %) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. För 2009 beräknas utgifterna bli ca 68,5 miljarder kronor, vilket är 0,1 miljarder kronor högre än budgeterat. Ökningen inom utgiftsområdet återfinns främst inom anslaget Föräldraförsäkring. Detta beror bl.a. på att antalet födda barn har ökat de senaste åren samt bedöms fortsätta öka 2009.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet i betänkande 2009/10:FiU1 och i enlighet med regeringens förslag fastställt ramen för utgiftsområde 12 till ca 69 913 miljoner kronor för 2010 (rskr. 2009/10:42).

Familjepolitikens inriktning och mål m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om annat mål för utgiftsområdet, om grundläggande riktlinjer för familjepolitiken och om ekonomiskt stöd till familjer med särskilt utsatt situation.

Jämför reservationerna 29 (s), 30 (v, mp), 31 (s), 32 (s), 33 (v) och 34 (s, v, mp).

Propositionen

Familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället. Vår trygghet och känsla av sammanhang grundläggs redan som barn, i den egna familjen. I familjens gemenskap kan ett djupt mänskligt behov tillgodoses – att bli sedd och inte vara utbytbar. I den lilla grupp som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att möta kärlek, omtanke och förståelse, men också att ställas inför krav och ta ansvar. En modern familjepolitik måste utgå från att familjer är olika och har olika önskemål och behov och är lika mycket värda.

Regeringens avsikt är att familjepolitiken ska öka familjernas valfrihet och stärka föräldrarnas makt över sin livssituation. Familjepolitiken bör underlätta för föräldrar att kombinera yrkesliv med familjeliv, genom för-

bättrade möjligheter för båda föräldrarna att delta i arbetslivet och ta hand om barnen när de är små. Förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män bör förbättras.

Det är centralt att familjepolitiken präglas av ett tydligt barnperspektiv. Principen om barnets rätt till trygga och utvecklande uppväxtförhållanden bör vara vägledande, liksom barnets rätt till delaktighet och inflytande över frågor som rör barnet i förhållande till barnets ålder och mognad. Barn och familjer är olika, har olika önskemål och behov. Regeringen vill möta detta genom att stödja föräldrarna i deras val. Föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnets välbefinnande och ska utifrån familjens livssituation och barnets behov se till barnets bästa. Föräldrarna är också de som känner sina barn bäst. En modern familjepolitik utgår från dessa förutsättningar.

Målet för den ekonomiska familjepolitiken är att den ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Målet betonar förutsättningarna snarare än utfallet, vilket innebär en viss acceptans för att utfallet inte alltid blir detsamma för alla familjer. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika, men det kan också bero på att familjerna har gjort olika prioriteringar och val som får ekonomiska konsekvenser. Familjepolitiken bör utformas så att barn i hushåll med låg ekonomisk standard får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. Generellt sett har hushåll med barn en lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn. De som har det sämst ställt är hushåll med en ensamstående förälder, speciellt om det finns flera barn i hushållet. Regeringen följer löpande utvecklingen av förutsättningarna för en god levnadsstandard för alla barnfamiljer och arbetar vidare för ökad målpuppfyllelse.

Den ekonomiska familjepolitiken lyfter en större andel av de ensamstående föräldrarna över gränsen för en relativt låg ekonomisk standard än den gör för sammanboende. Underhållsstöd och bostadsbidrag är viktiga inkomstkällor för många ensamstående med barn. Omkring hälften i gruppen ensamstående med barn har bostadsbidrag. Stödsystemen är utformade för att täcka barns behov och ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att möta sina boendekostnader.

Utöver familjepolitiken har utvecklingen av andra stödssystem som barnomsorg och skatter stor påverkan på barnfamiljernas ekonomiska levnadsstandard. Även konjunkturen påverkar hushållens disponibla inkomst.

Motioner

Mål m.m.

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf392 yrkande 1 ett beslut om ett nytt politiskt mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Motionärerna anser att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden, detta

eftersom motionärerna motsätter sig en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en solidarisk välfärd med tydliga principer för omfördelning. Motionärerna anser att en solidarisk omfördelning mellan dem som har och inte har barn är en viktig del i den generella välfärden. På motsvarande sätt är en solidarisk utjämning av risker och kostnader mellan generationer, mellan arbetande och arbetslösa samt mellan sjuka och friska viktiga inslag i tryggheten. Motionärerna motsätter sig den borgerliga selektiva, behovsprövade politiken som i kombination med grundtrygghetsmodeller ökar klyftorna och skapar fattigdomsfällor.

I motion Sf318 yrkande 15 av Kalle Larsson m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om en ändrad målformulering för politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Målet föreslås vara: ”Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.” Därmed framhålls det omfördelande syftet med trygghetssystemens utformning och att familjepolitiken ska vara utformad så att den bidrar till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället. I motionens yrkande 16 begärs ett tillkännagivande om en ändrad benämning av politikområdet Ekonomisk familjepolitik. Det bör enligt motionärerna byta namn till Ekonomisk barnpolitik för att framhålla att det är utifrån barnens behov av social och ekonomisk trygghet som den ekonomiska familjepolitiken ska formuleras och att kärnfamiljen inte ska vara en norm.

Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begär i motion Sf364 ett tillkännagivande om att se över familjeförmånerna ur ett helhetsperspektiv för att skapa största möjliga valfrihet, flexibilitet och rättvisa för dagens barnfamiljer. Motionären anser att familjepolitiken måste förändras i riktning mot mer valfrihet och en fördelningspolitiskt bättre profil. Dessa två saker hänger ihop. Välbärgade familjer har råd att välja, medan möjligheterna till det är starkt begränsade för familjer med låga inkomster.

Ekonomiskt stöd till behövande familjer

I motion Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om ekonomiskt utsatta barn. Motionärerna anför att skillnaderna mellan barn fortfarande är stora i Sverige och att de ökar med den borgerligt förda politiken. Därför är det viktigt med en solidarisk omfördelning som stöder de barn som föds till sämre villkor.

Jennie Nilsson (s) begär i motion Sf226 ett tillkännagivande om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Regeringens ekonomiska politik har på ett systematiskt sätt ökat klyftorna i samhället genom stora skattesänkningar för de rikaste. Detta drabbar många barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer hårt. Regeringen bör analysera effekterna av sin politik ur ett barnperspektiv och upprätta en nationell handlingsplan med syfte att värna och stärka de mest utsatta barnen.

Catharina Bråkenhielm (s) begär i motion Sf229 ett tillkännagivande om konsekvensbeskrivningar av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barnen. Fattigdom innebär utanförskap för barn. Samhället ska inte fatta beslut som gör att barn drabbas så hårt ekonomiskt som nu är fallet när trygghetssystemen urholkas.

I motionerna Sf341 av Birgitta Eriksson m.fl. (s), Sf410 av Birgitta Eriksson (s) och Sf411 av Monica Green m.fl. (s, v, mp) begärs tillkännagivanden om barnfattigdom. Motionärerna framhåller att det ur ett barnperspektiv är det allvarligt att andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard ökar eftersom det innebär risk för både sociala och ekonomiska problem. För att bekämpa barnfattigdom krävs en kombination av åtgärder som jobb som ger föräldrarna möjlighet att integreras och utvecklas i arbetslivet, tillräckliga och genomtänkta inkomststöd samt nödvändiga tjänster för barnen och deras familjer.

Fredrik Olovsson (s) begär i motion Sf359 ett tillkännagivande om ett sammanhållet program för att motverka barnfattigdom i Sverige med anledning av den stora och ökande fattigdomen bland barn.

I motion Sf395 av Monica Green m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att minska klyftorna bland barn. Motionärerna framhåller att klyftorna har ökat mellan barn i Sverige och efterlyser en handlingsplan för att minska barnfattigdomen.

Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) begär i motion Sf362 ett tillkännagivande om en utredning av hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar kan förbättras. Regeringen bör ta oroväckande signaler om barnfattigdom på allvar och tillsätta en sådan utredning.

I motion Sf400 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om stöd till ensamstående. De ensamstående föräldrarnas försörjningsförmåga har försvagats jämfört med andra grupper. Regeringen bör därför se över det ekonomiska stödet till dem.

Catharina Bråkenhielm (s) begär i motion Sf384 ett tillkännagivande om dyra levnadskostnader för ensamstående utan hemmavarande barn. Dessa har små möjligheter att vid behov få stöd i form av bostadsbidrag och liknande förmåner.

I motion Sf318 av Kalle Larsson m.fl. (v) begärs i yrkande 9 att regeringen ska återkomma med en handlingsplan som syftar till att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn. Motionärerna framhåller att en fjärdedel av alla barn i Sverige i dag lever med en ensamstående förälder. Ändå är det kärnfamiljen som är normbildande för lagstiftning och regelverk. Det leder bl.a. till att de ekonomiska villkoren mellan barnfamiljer är ojämlika och orättvisa. I motionens yrkande 14 begärs att regeringen återkommer med förslag på en lösning så att ekonomiskt utsatta barn ska omfattas av generella höjningar av barnbidrag och underhållsstöd. Om barnbidraget eller underhållsstödet höjs redu-

ceras det ekonomiska biståndet med motsvarande summa. Redan utsatta barn får därmed inte del av den ökade välfärden på samma sätt som andra barn.

I motion Sf305 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (kd) begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning om ensamstående föräldrars ekonomiska förutsättningar. Enligt SCB befinner sig vart fjärde barn till en ensamstående under fattigdomsstrecket, vilket kan jämföras med vart tionde barn till sammanboende föräldrar. Av de totalt 270 000 barn som hamnar under fattigdomsgränsen lever nästan 100 000 med en ensamstående mamma.

Utskottets ställningstagande

En modern familjepolitik måste utgå från att familjer är olika, har olika önskemål och behov och är lika mycket värda. Det är därför viktigt att familjepolitiken stärker föräldrars makt över sin livssituation samt skapar valfrihet och flexibilitet. Familjerna ska ges ett ökat handlingsutrymme och bättre möjligheter att själva påverka sin faktiska ekonomiska levnadsstandard. En väl fungerande familjepolitik ger föräldrar möjlighet att kombinera familj och arbete, minskar risken för att barn ska leva i ekonomisk utsatthet och ger förutsättningar för en ökad jämställdhet.

Den ekonomiska familjepolitiken ska ha ett tydligt barnperspektiv. Utskottet konstaterar att föräldrarna är de som har huvudansvaret för barnets välbefinnande och som utifrån familjens livssituation och barnets behov ska se till barnets bästa. En grundläggande strävan måste vara att skapa förutsättningar för goda uppväxtvillkor för alla barn. Utformningen av familjepolitiken bör därför göras så att barn i ekonomiskt utsatta hushåll får särskilt stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. Det är en prioriterad uppgift att därigenom minska andelen ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Den svenska familjepolitiken ger i internationell jämförelse omfattande ekonomiskt stöd till barnfamiljer, vilket har en positiv effekt på de materiella förutsättningarna att bilda familj, både genom direkta bidrag och genom att underlätta för föräldrarna att kombinera arbete och familj. Familjepolitiken är utformad så att barn i hushåll med låg ekonomisk standard får stöd, liksom familjer med sjuka och funktionshindrade barn. De inkomstprövade förmånerna går främst till familjer med låga inkomster eller relativt stor försörjningsbörda.

Det är också viktigt att den ekonomiska familjepolitiken ses i ett större sammanhang, där olika områden tillsammans ger möjligheter att förbättra barnfamiljernas välfärd. Långsiktigt måste målsättningen vara att skapa förutsättningar för människor att försörja sig själva. Barnfamiljernas inkomster kommer i huvudsak från förvärsarbete, och därför har konjunkturläget stor betydelse för hushållens försörjningsmöjligheter. Arbetslöshet eller brist på heltidsarbete och låg utbildning kan vara orsakerna till låg ekonomisk standard. Lösningarna på dessa problem finns inte inom den ekono-

miska familjepolitiken utan inom andra områden, såsom arbetsmarknads- och utbildningspolitiken samt samhällsekonomin i stort. Stor påverkan på barnfamiljernas ekonomi har även åtgärder i form av transfereringar, skatter och subventioner utanför den ekonomiska familjepolitiken.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen har tillsatt utredningen Översyn av hur ekonomiska stöd till barnfamiljer stödjer samarbete mellan sårlevande föräldrar (dir. 2009:56) som ska granska hur fördelningen av kostnader och inkomster som är kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning och omsorg om barnet när föräldrarna inte lever tillsammans.

Eftersom statsbudgeten fr.o.m. 2009 inte delas in i politikområden har riksdagen, i enlighet med utskottets förslag, beslutat att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik ska gälla utgiftsområdet Ekonomisk trygghet för familjer och barn fr.o.m. det nämnda året (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:SfU1, skr. 2008/09:138). Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att ändra detta mål. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf318 yrkandena 15 och 16 och Sf392 yrkande 1.

Med det ovan anförda avstyrks vidare Sf226, Sf305, Sf318 yrkandena 9 och 14, Sf341, Sf359, Sf362, Sf364, Sf384, Sf392 yrkandena 2 och 9, Sf395, Sf400, Sf410 och Sf411.

Utskottet anser att det är viktigt med allsidiga konsekvensanalyser av lagförslag. Regler om sådana analyser avseende kostnader, samhällsekonomiska konsekvenser och sysselsättning m.m. finns i kommittéförordningen. Utskottet anser inte att det nu finns anledning att generellt skärpa kraven på sådana analyser. Därmed avstyrks motion Sf229.

1:1 Allmänna barnbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. delat barnbidrag.

Jämför reservationerna 35 (s, mp), 36 (v) och 37 (s).

Gällande ordning

De allmänna barnbidragen består av barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Allmänt barnbidrag lämnas med 1 050 kr per månad. Flerbarnstillägg lämnas med 100 kr per månad för det andra barnet, 354 kr per månad för det tredje barnet och 860 kr per månad för det fjärde barnet. För varje ytterligare barn är tillägget 1 050 kr per månad.

En förälder som ensam har vårdnaden om ett barn har rätt till allmänt barnbidrag för barnet. Vid gemensam vårdnad har den förälder som anmäls som bidragsmottagare rätt att få bidraget. Anmälan ska göras till

Försäkringskassan av föräldrarna gemensamt. Om inte någon sådan anmälan görs har modern rätt att få bidraget. Är bägge föräldrarna av samma kön betalas bidraget ut till den äldsta av föräldrarna. Är den bidragsberättigade föräldern till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak för längre tid förhindrad att delta i vårdnaden, övergår rätten att ta emot bidraget till den andre föräldern. Bor barnet varaktigt tillsammans med endast en av föräldrarna, har den föräldern efter anmälan rätt att få bidraget. Om föräldrarna inte bor tillsammans, men barnet varaktigt är bosatt hos båda föräldrarna (växelvis boende), får rätten att erhålla barnbidraget efter anmälan av båda föräldrarna delas så att bidraget utbetalas med hälften till vardera föräldern.

Propositionen

De allmänna barnbidragen syftar till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. Barnbidraget är ett generell stöd, lätt att överblicka samt enkelt och förhållandevis billigt att administrera.

Utgiftsutvecklingen är främst beroende av bidragets nivå och antalet födda barn. Antalet födda barn har sedan 2000 ökat varje år. Antalet barn som passerar 16-årsgränsen och faller ut ur barnbidragssystemet ökar dock mer fram till 2010. Det totala antalet barn och ungdomar under 16 år kommer därför att minska, och utgifterna för allmänna barnbidrag beräknas därmed fortsätta att minska fram till 2010 för att därefter öka igen.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag anvisar ett ramanslag på 23 311 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2010

I motion Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om barnbidraget. Motionärerna framhåller att barnbidraget bidrar till en positiv fördelning utan att skapa negativa margineffekter. Det syftar till ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer, vilket är vad den generella välfärdsmodellen bygger på. Det är viktigt att fortsätta att hävda barnbidragets värde.

I fyra motioner begärs tillkännagivanden om att barnbidraget ska delas mellan föräldrarna. Således begärs detta i motionerna Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 8, Sf230 av Agneta Lundberg (s), Sf302 av Hillevi Engström (m) och Sf311 av Fredrik Schulte (m). Bland annat anförs att lagar och regler ska vara könsneutrala och inte diskriminera någon på grund av kön. Ett delat barnbidrag skickar även en positiv signal att båda föräldrarna är lika viktiga när det gäller ansvaret för barnet.

Kalle Larsson m.fl. (v) motsätter sig däremot i motion Sf318 yrkande 10 en tvångsdelning av barnbidrag vid växelvis boende, bl.a. eftersom det finns indikationer på att det framför allt är kvinnor som får stå för huvud-

delen av kostnaderna för barnet. Mot denna bakgrund begär motionärerna att det utreds hur kostnaderna för barnets försörjning fördelar sig vid växelvis boende.

I motion Sf390 av Christina Oskarsson och Renée Jeryd (s) begärs ett tillkännagivande om barnbidragets övergång till studiebidrag. Motionärerna pekar på att barn som fyller 16 år under första halvåret är utan ekonomiskt stöd under sommaren.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (m) begär i motion Sf283 ett tillkännagivande om en förändrad benämning på bidraget till gymnasiesärskolans elever. Motionären anser att den nuvarande benämningen ”förlängt barnbidrag” är missvisande och kan upplevas som kränkande av dessa elever. Benämningen ska inte innehålla ordet ”barn”.

Jörgen Johansson och Annika Qarlsson (c) begär i motion Sf292 ett tillkännagivande om behovet av en översyn av barnbidraget i syfte att tilldelning, i större utsträckning, ska ske efter behov. Motionärerna anför att en modell kan vara att bidraget delas upp i en generell del som är lika för alla och en behovsprövad del. En annan modell kan vara att barnbidraget beskattas.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Övriga motioner

Utskottet anser att barnbidraget, som är ett generellt stöd, är viktigt för att bidra till att ge alla barnfamiljer lika förutsättningar till en god ekonomisk levnadsstandard. De allmänna barnbidragen utgör en grundsten i svensk familjepolitik. Enligt utskottet är det nuvarande barnbidragssystemet väl fungerande. Utformningen gör det lätt att överblicka. Det har hög legitimitet och uppfattas som rättvist. Administrationskostnaden är låg och risken för felaktigt utnyttjande liten. Ett viktigt syfte med barnbidraget är ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer under den period när försörjningsbördan är som allra störst. Bidraget bidrar till en positiv fördelning utan att skapa negativa marginaleffekter, och det har ett starkt fäste i den svenska välfärdsmodellen.

Motion Sf392 yrkande 7 är med det anförda tillgodosedd och avstyrks.

Fyra motionsyrkanden har framställts om att barnbidraget som huvudregel ska delas mellan föräldrarna vid gemensam vårdnad. I detta sammanhang vill utskottet hänvisa till att riksdagen i februari 2006 avsåg ett förslag om att barnbidraget skulle kunna delas vid växelvis boende även om föräldrarna inte var överens om detta (prop. 2005/06:20, bet. 2005/06:SfU7, rskr. 2005/06:164). Som motivering till beslutet angavs att delat barnbidrag vid växelvis boende efter anmälan av endast en förälder kunde leda

till fler konflikter och tvister och låsa föräldrarna vid en uppgörelse om växelvis boende utan hänsyn till barnets skiftande behov under uppväxten. Förslaget riskerade således att frambringa boendelösningar som inte var till barnets bästa. Det fanns en uppenbar risk att fler skulle motsätta sig växelvis boende på grund av risken att bli av med barnbidraget eller att fler önskade växelvis boende för att få halva barnbidraget och slippa underhållsskyldighet. En möjlighet att dela barnbidraget vid växelvis boende efter anmälan av endast en förälder torde förutsätta att även de stora kostnaderna för ett barn, framför allt för barnomsorgen, kunde delas.

Riksdagen har, i enlighet med en reservation i sistnämnda betänkandet, gjort ett tillkännagivande till regeringen om att det finns behov av en samlad utredning om hur bidragsregler påverkar barn till särlevande föräldrar. Barn till separerade föräldrar är ofta socialt och ekonomiskt utsatta. En utredning av dessa barns villkor ska se till hela försörjningsbilden och även beakta hur stora kostnader fördelas mellan föräldrarna.

Utskottet noterar att utredningen Översyn av hur ekonomiska stöd till barnfamiljer stödjer samarbete mellan särlevande föräldrar (dir. 2009:56) ska granska hur fördelningen av kostnader och inkomster som är kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning och omsorg om barnet när föräldrarna inte lever tillsammans. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2010.

Utskottet anser att den nu nämnda utredningen bör avvaktas. Motionerna Sf230, Sf302, Sf311 och Sf392 yrkande 8 avstyrks därmed.

Motion Sf318 yrkande 10 är tillgodosedd och avstyrks.

Barn som när de fyllt 16 år fortfarande deltar i grundskoleutbildning har rätt till förlängt barnbidrag. Bidraget är en fortsättning på barnbidraget och utgår med samma belopp, 1 050 kr per månad. Rätten till förlängt barnbidrag gäller även elever i särskolan och specialskolan och andra skolformer för barn med funktionshinder. Det finns ingen övre åldersgräns för rätten till förlängt barnbidrag. Bidraget betalas ut t.o.m. den månad eleven slutför utbildningen eller avbryter studierna.

Den som studerar på gymnasiet får studiehjälp från Centrala studiestödsnämnden. Studiehjälpen består av studiebidrag (1 050 kr per månad), extra tillägg för behövande familjer och inackorderingstillägg. Studiehjälp får lämnas för de delar av ett läsår då den studerande bedriver studier, normalt på heltid. Om en studerande under ett läsår bedriver studier som ger rätt till studiehjälp under minst nio månader, får studiehjälp i form av studiebidrag och extra tillägg lämnas för tio månader.

Särskoleplikt kan föreligga t.o.m. vårterminen det år eleven fyller 23 år. Utskottet kan förstå motionärens synpunkt i motion Sf283 att en person som kan ha uppnått myndighetsåldern kan uppleva det som besvärande att uppbära ett bidrag som benämns förlängt barnbidrag. Utskottet har inget att invända mot att bidraget byter namn men är inte berett att föreslå riksdagen att göra något tillkännagivande i frågan. Motion Sf283 avstyrks därmed.

Utskottet noterar att studiehjälpen till skillnad från barnbidraget i princip bara ska utgå under tid då studier på heltid bedrivs. De bägge bidragen har således något olika syften. Skäl till en annan ordning bedöms inte föreligga. Utskottet avstyrker därför motion Sf390.

I betänkande 2005/06:SfU1 tog utskottet ställning till motionsyrkanden om att barnbidragen i större utsträckning skulle riktas till dem som hade störst behov av bidraget. Utskottet underströk att barnfamiljernas ekonomi sedan 1998 hade förbättrats genom bl.a. flera höjningar av barnbidraget och flerbarnstillägget och att det införts maxtaxa i barnomsorgen år 2002. Utskottet fann inte skäl att föreslå en annan fördelningsmässig profil på barnbidragssystemet. Utskottet avstyrkte därmed motionsyrkandena och riksdagen biföll utskottets förslag. Utskottet vidhöll sitt ställningstagande i betänkande 2007/08:SfU1.

Utskottet finner inte heller nu skäl att föreslå en ändring i det nuvarande barnbidragssystemet och avstyrker därmed motion Sf292.

1:2 Föräldraförsäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. föräldrapenning samtidigt, överlåtelse av föräldrapenningförmåner, intyg för tillfällig föräldrapenning samt kontaktdagar.

Jämför reservationerna 38 (s, v, mp), 39 (s), 40 (v), 41 (mp), 42 (s, v, mp), 43 (v) och 44 (mp).

Gällande ordning

Föräldraförsäkringen omfattar föräldrapenning i samband med barns födelse, nedan benämnd föräldrapenning, och tillfällig föräldrapenning samt havandeskapspenning som i vissa fall kan betalas ut till blivande mödrar.

Föräldrapenning betalas ut med totalt 480 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. Av de 480 dagarna betalas föräldrapenning under 390 dagar ut med ett belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning, dock lägst 180 kr per dag (grundnivån). Resterande 90 dagar ersätts lika för alla enligt den s.k. lägstanivån som även den är 180 kr per dag. För barn som är födda eller adopterade före den 1 juli 2006 är dock lägstanivån 60 kr per dag. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till

föräldrapenning till den andra föräldern med undantag av 60 dagar med sjukpenningbelopp (de s.k. mamma- och pappamånaderna). En förälder som är ensam vårdnadshavare har rätt till alla föräldrapenningdagar.

För rätt till föräldrapenning motsvarande sjukpenning under de 180 första dagarna finns ett särskilt krav. Föräldern ska under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen ha varit försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån. Är villkoret inte uppfyllt utgår ersättning enligt grundnivån.

Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenning ut under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första barnet. För det andra barnet utbetalas 90 dagar enligt lägstanivån. För varje barn utöver det andra betalas föräldrapenning ut med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning för samtliga tillkommande dagar, dock lägst med belopp enligt grundnivån.

Den 1 juli 2006 höjdes inkomsttakets för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) för föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning från 7,5 till 10 prisbasbelopp. Den 1 januari 2007 sänktes taket tillbaka till 7,5 prisbasbelopp för tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Inkomsttakets för föräldrapenning i samband med barns födelse är således även fortsättningsvis 10 prisbasbelopp.

I avvaktan på ett regelsystem som baseras på historiska inkomster multipliceras SGI med faktorn 0,97 vid beräkning av dagersättningar, bl.a. föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning.

Föräldrapenning betalas ut med 80 % av SGI multiplicerad med 0,97, och den kalenderdagsberäknas, dvs. delas med 365. Föräldrapenningen kan utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttiondels förmån.

Tillfällig föräldrapenning betalas till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för vård av sjukt barn som är under 12 år och i vissa fall även vid vård av barn över denna ålder. Tillfällig föräldrapenning kan även betalas ut när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till en barnvårdscentral m.m. samt till en av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn. För barn som är yngre än 240 dagar kan tillfällig föräldrapenning endast betalas ut om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller i vissa speciella situationer, exempelvis om barnet är inlagt på sjukhus.

För rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn under tolv år finns, fr.o.m. den 1 juli 2008, en skyldighet för en förälder, att i vissa situationer styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, den pedagogiska omsorg, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Barnets frånvaro ska styrkas med ett intyg eller på annat sätt. Intyget ska skrivas under av behörig personal i den verksamhet där barnet normalt vistas.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 120 dagar per barn och år, varav högst 60 dagar vid en ordinarie vårdares sjukdom eller smitta. Till föräldrar som har ett allvarligt sjukt barn som är under 18 år kan dock tillfällig föräldrapenning betalas ut under ett obegränsat antal dagar.

Fadern har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio s.k. pappadagar i samband med ett barns födelse. Vid adoption och när två personer har utsetts att gemensamt utöva vårdnad om ett barn tillkommer motsvarande rätt båda adoptivföräldrarna eller de särskilda vårdnadshavarna.

Förälder till barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har rätt till tillfällig föräldrapenning i form av tio kontaktdagar per barn och år från barnets födelse till dess att barnet fyller 16 år för besök i barnets skola eller fritidshem.

En förälder kan överlåta sin tillfälliga föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet om det är sjukt eller om den ordinarie vårdaren är sjuk.

Försäkringskassan kan, efter medgivande av en förälder, besluta att en annan försäkrad som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning i de fall som anges i det föregående stycket. Som villkor för detta gäller dels att föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet, dels att föräldern inte får tillfällig föräldrapenning endast av det skälet att han eller hon för samma tid får sjuklön, sjukpenning eller motsvarande ersättning.

Från och med den 1 januari 2010 gäller att Försäkringskassan kan besluta att en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning för att vårda ett barn som inte har fyllt tre år i stället för en ensamstående förälder som på grund av sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet. I detta fall behöver barnet eller dess ordinarie vårdnadshavare inte vara sjuka eller smittade. Föräldern behöver inte heller vara förvärvsarbetande.

Tillfällig föräldrapenning betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels och en åttondels förmån. För den som är anställd tim- eller dagberäknas ersättningen. Dagersättningen blir då 80 % av SGI multiplicerad med 0,97 delad med årsarbetstiden uttryckt i timmar eller dagar. För den som har inkomst av annat förvärvsarbete kalenderdagsberäknas ersättningen, och dagersättningen blir i sådana fall 80 % av SGI:n multiplicerad med 0,97 dividerad med 365.

Två föräldrar kan i princip inte vara lediga med föräldrapenning samtidigt för samma barn, men däremot för två olika barn. Undantag gäller för föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg samt vid barns födelse och adoption liksom när två personer utsetts att gemensamt ha hand om vårdnaden. Vidare får tillfällig föräldrapenning utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn till läkare när barnet lider av en allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i läkarbesök eller i någon behandling som har ordinerat av en läkare.

Jämställdhetsbonus betalas ut till den förälder som har tagit ut flest dagar med föräldrapenning under ett kalenderår om han eller hon arbetar när den andre föräldern tar ut föräldrapenning. De dagar som kan ge bonus är endast föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå exklusive de 60 dagar som är reserverade för varje förälder. Maximal bonus ges således om vardera föräldern är ledig 135 dagar förutom de 60 reserverade dagarna. Bonusen är halva dagsinkomsten för den förälder som arbetar, dock högst 100 kr per dag. För att få full bonus krävs således en inkomst på minst 200 kr per dag, dvs. omkring 6 000 kr per månad.

Havandeskapspenning kan betalas ut till blivande mödrar om det under graviditetens senare del finns fysiska påfrestningar i arbetet som gör att den gravida inte kan fortsätta sitt arbete och inte heller kan omplaceras. Vidare kan havandeskapspenning betalas ut i situationer då den gravida kvinnan med hänsyn till risk för havandeskapet eller för fosterskador har avstängts från sitt arbete enligt föreskrift med stöd av arbetsmiljölagen och omplacering inte har kunnat ske. Det är dock endast arbetstagare som omfattas av havandeskapspenning på grund av risker i arbetsmiljön.

Havandeskapspenning på grund av fysiskt påfrestande arbete kan betalas ut tidigast fr.o.m. den 60:e dagen före beräknad förlossning. Om en kvinna har förbjudits att sköta sitt arbete med stöd av arbetsmiljölagen, betalas havandeskapspenning ut för varje dag som förbudet gäller. Havandeskapspenning betalas dock ut längst t.o.m. den elfte dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Även havandeskapspenningen betalas ut med 80 % av SGI multiplicerad med 0,97, och den kalenderdagsberäknas. Den kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv och en fjärdedels förmån.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen inom föräldraförsäkringen är främst beroende av ersättningsnivån, antalet födda barn och fördelningen av ersättningsdagar mellan föräldrarna. En utgiftsökning under perioden 2010–2012 kan främst hänföras till prognos om ett ökat antal födda barn.

Syftet med den jämställdhetsbonus som regeringen har infört för barn födda fr.o.m. den 1 juli 2008 är att förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män i ansvaret för hem och barn, i uttaget av föräldrapenningen och på arbetsmarknaden. De första barnen som har berörts av denna reform har hunnit bli ett år. Eftersom mammorna ofta är hemma den första tiden är det än så länge svårt att uttala sig om hur föräldrapenninguttaget har påverkats av reformen. Ju äldre barnen blir, desto lättare kommer det dock att vara att uttala sig om effekten.

Beträffande antalet uttagna dagar av pappan för barn födda under juli månad respektive år då barnet blivit ett år ser en nivåändring ut att ha skett för barn födda under juli månad 2008. Förmodligen har detta ett samband med jämställdhetsbonusen. Ökningen av pappans uttagna dagar för

barn födda i juli månad 2007 respektive 2008 var 12 %. Detta måste anses vara en relativt stor ökning med tanke på att ökningen för barnen födda i juli mellan 2003 och 2007 endast var 3 %.

Tillfällig föräldrapenning ska ge föräldrar ekonomiskt stöd när barn blir sjuka eller när deras ordinarie vårdnadshavare blir sjuk och föräldern därför behöver avstå från sitt förvärvsarbete. Regeringen är därför angelägen om att denna förmån ur ett legitimitetperspektiv inte används felaktigt. I syfte att hindra ett missbruk av tillfällig föräldrapenning finns, som angivits ovan, fr.o.m. den 1 juli 2008 skyldigheten för en förälder att i vissa fall med intyg eller på annat sätt styrka barnets frånvaro från den förskola, den pedagogisk omsorg, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Antalet dagar med vård av barn hade minskat med 8 % det första halvåret 2009 jämfört med samma period föregående år. En av anledningarna kan antas vara införandet av intyget.

Regeringen avser att föreslå att egenföretagares årsinkomst vid uttag av tillfällig föräldrapenning ska dagberäknas i stället för kalenderdagberäknas, dvs. delas med 260 dagar och utges under högst fem dagar i veckan i stället för att delas med 365 dagar och utges under högst sju dagar i veckan. På så sätt likställs villkoren för egenföretagare så långt som möjligt med anställdas, vilket kommer att innebära högre ersättning för de flesta egenföretagare. Regeringen avser även att föreslå vissa förändringar av egenföretagares SGI, vilket också får effekter på föräldraförsäkringen. (Se ovan under Företagares socialförsäkringsskydd).

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på ca 32 218 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2010

I motion Sf392 yrkande 14 av Veronica Palm m.fl. (s) i denna del begärs att det till anslaget 1:2 anvisas 100 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser, som även framgår av yrkande 5, ett stegvis höjt inkomsttak i takt med att det statsfinansiella läget tillåter det till 10 prisbasbelopp i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. Motionärerna föreslår att taket ska höjas till 8 prisbasbelopp 2010, 8,5 prisbasbelopp 2011 och 9 prisbasbelopp 2012.

I motion Sf317 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del begärs att det till anslaget 1:2 anvisas 2 500 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. 1 200 miljoner kronor avser införande av en helt individualiserad föräldrapenning. Resterande 1 300 miljoner kronor avser återställning av ersättningsnivån till 80 % av SGI i hela föräldraförsäkringen samt en höjning till 10 prisbasbelopp av inkomsttaket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen.

Även i motion Sf318 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkandena 1 och 6 begärs att regeringen dels återkommer med förslag på hur den nämnda individualiseringen av föräldraförsäkringen bör genomföras, dels skyndsamt

återkommer med förslag om höjning av taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen. Motionärerna anser att en individualisering är nödvändigt för att man ska kunna uppnå jämställdhet i samhället och att den ger barnen rätt till nära relationer till sina fäder. De nuvarande ersättningarnas storlek urholkar inkomstbortfallsprincipen i försäkringen och ökar fattigdomen bland småbarnsfamiljer.

Motioner utan anslagseffekt 2010

Graviditet

Lars U Granberg och Fredrik Lundh (s) begär i motion Sf263 yrkande 2 att havandeskapspenningen ska utvidgas till alla som av hälsoskäl bör vara hemma före förlossningen. Ersättningen ska inte vara kopplad till olika yrken som kan anses vara för tunga att utöva i graviditetens slutskede.

I motion Sf248 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa en generell graviditetspeng den sista månaden i graviditeten. Havandeskapspenning, förtida uttag av föräldrapenning och sjukpenning skulle därmed kunna avskaffas en månad före den beräknade födseln. Ett sådant generellt system skulle vara enklare och mer rättssäkert.

Föräldrapenningförmåner samtidigt

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf392 yrkande 4 ett tillkännagivande om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad. Motionärerna framhåller att en sådan åtgärd skulle stärka banden mellan barn och far och innebära en betydande avlastning för mamman den första tiden efter förlossningen. Det finns ett tydligt samband mellan pappans engagemang i barnet och dess utveckling.

Även i motion Sf318 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att möjligheterna för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt under barnets första tid bör utökas från 10 till 30 dagar. Det skulle skapa viktiga förutsättningar för fadern till en tidig och djup relation till barnet och tillgodose barnets stora omsorgsbehov i livets början.

I motion Sf201 begär Rolf K Nilsson (m) ett tillkännagivande om att låta båda föräldrarna ha rätt och möjlighet att ta ut sin föräldraledighet samtidigt för samma barn. I motion Sf399 yrkande 2 begär Birgitta Ohlsson (fp) samma sak.

Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begär i motion Sf363 yrkande 3 ett tillkännagivande om att pröva möjligheten att förlänga antalet "pappadagar" från dagens 10 till 20. Motionären anför att pappor som fått chansen till tidig anknytning till barnet blir mer benägna att ta ut sin andel av föräldrapenningen. Att båda föräldrarna kan vara hemma med det nyfödda barnet och i större mån hjälpas åt i början är viktigt inte minst för de mammor som har genomgått ett kejsarsnitt eller fått någon större skada under förlossningen.

Kontakt dagar

Jennie Nilsson m.fl. (s) begär i motion Sf409 ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för kontakt dagar för att ge föräldrarna större möjlighet att delta i barnens verklighet och ha en bättre kontakt med skolan m.m. Översynen bör göras med inriktning på barn i 3–17 årsåldern.

I motion Sf212 av Tina Acketoft (fp) begärs ett tillkännagivande om att utreda vårdnadshavares rätt till tillfällig föräldrapenning för kontakt dagar i grundskolan. Möjlighet för föräldrar att vara tillsammans med sitt barn en skoldag då och då under hela grundskoletiden skulle gagna både barnet, föräldrarna och skolan.

Solveig Hellquist m.fl. (fp) begär i motion Sf309 ett tillkännagivande om att utreda förutsättningarna för att införa kontakt dagar och kontakt timmar för föräldrar till barn i förskolan och skolan. Det skulle bl.a. ge möjligheter för personalen att i högre grad samarbeta med föräldrar runt de barn som behöver stöd.

I motion Sf205 av Inger Davidson (kd) begärs ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen avseende rätten till kontakt dagar för föräldrar till barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Motionären anför att rätten till kontakt dagar upphör vid 16 års ålder utan att behovet av dessa dagar har upphört.

Rosita Runegrund och Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begär i motion Sf412 ett tillkännagivande om att återinföra kontakt dagar för föräldrar och vårdnadshavare. Motionärerna anför att forskare och lärare är eniga om att samtal kring skolan, föräldrars attityder till skolan och uppmuntran av barnets studier är faktorer som betyder mycket för barnets framgång i skolan. Därför bör två kontakt dagar per år införas från det att barnet börjar i förskolan t.o.m. årskurs 9 i grundskolan.

Jämställdhet

I motion Sf256 av Anneli Särnblad och Carin Runeson (s) begärs ett tillkännagivande om ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna. På sikt bör föräldrapenningen delas lika mellan föräldrarna. Det skulle vara en av de viktigaste åtgärderna för ökad jämställdhet.

I motion Sf263 av Lars U Granberg och Fredrik Lundh (s) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om föräldraförsäkringen. Motionärerna framhåller att familjens ekonomi naturligtvis spelar en stor roll när fördelningen av föräldraledigheten bestäms. En höjning av taket i föräldraförsäkringen är framöver helt nödvändig. Föräldrapenningen bör även på sikt knytas starkare till den enskilda föräldern för att uttaget av dagarna ska bli jämnare. Det skulle öka kvinnornas möjligheter att göra sig gällande i yrkeslivet och samtidigt ge männen bättre möjligheter att bygga upp en stabil föräldrelation till sina barn.

I motion Sf318 av Kalle Larsson m.fl. (v) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att lagen om jämställdhetsbonus ska upphävas. Motionärerna anför att jämställdhetsbonus är en ineffektiv och dyr metod som

befäster föreställningen om att föräldraskapet är obligatoriskt för kvinnor, medan män ska lockas att ta sitt ansvar med ekonomisk stimulans. I motionens yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldrapenningdagarna lika mellan sig vare sig de är sambor eller gifta.

I motion Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp) begärs i yrkande 24 ett tillkännagivande om att införa en tredelad föräldraförsäkring där en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrar eller annan nära vuxen.

Birgitta Ohlsson (fp) begär i motion Sf399 yrkande 1 ett tillkännagivande om en helt individualiserad föräldraförsäkring för delat ansvar för barn och hem. Motionären anför att en individualisering är nödvändig för jämställdheten. Enskilda personer bör vara utgångspunkten, aldrig något kollektiv, såsom familjen.

I motion Sf304 av Eva Johnsson och Désirée Pethrus Engström (kd) begärs ett tillkännagivande om att Försäkringskassan ska behandla mammor och pappor lika. Motionärerna framhåller att modern blir ett försäkringsärende genom att moderskapsintyget skickas in till Försäkringskassan. Fadern kan däremot bli ett försäkringsärende först när barnet är fött trots att föräldrarna ofta börjar ta ut föräldrapenning respektive tillfällig föräldrapenning samtidigt. Det får inte finnas onödiga regler eller bemötanden som kan uppfattas som att pappor inte skulle vara fullvärdiga föräldrar.

Intyg för tillfällig föräldrapenning

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf392 yrkande 6 ett tillkännagivande om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn. Motionärerna anför att utfärdandet av intyget tar resurser från omsorgen om barnen, undervisningen och pedagogiken. Det finns mer träffsäkra sätt att kontrollera rätten till ersättning vid vård av sjukt barn.

I motion Sf224 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om att ansvaret för att förhindra överutnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen bör ligga hos Försäkringskassan. Motionären menar att uppgiften att utfärda intyget stjälar tid från personalen att fullgöra sina vanliga uppgifter.

Hans Stenberg och Agneta Lundberg (s) begär i motion Sf235 ett tillkännagivande om intyg för sjuka barn. Motionärerna anser att det inte kan vara meningen att personalen vid förskolor m.m. ska agera ”polis”. Det måste ankomma på Försäkringskassan och den ansvariga arbetsgivaren att utforma en ordning för att utfärda de intyg som behövs.

Även Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf318 yrkande 8 att kravet på intyg från skola eller förskola ska upphävas. Motionärerna anser att kravet på intyg är en långtgående åtgärd som ökar den administrativa bördan för småbarnsföräldrar, för personal inom förskolan och skolan samt för

handläggare på Försäkringskassan. Skolpersonalen får även en inte önskvärd kontrollfunktion, och åtgärden står inte i proportion till problemets omfattning.

Överlåtelse av föräldrapenningförmåner

I motion Sf315 av Inger Jarl Beck och Kerstin Engle (s) begärs ett tillkännagivande om att se över reglerna för föräldrapenning. Motionärerna anser att en ensamstående förälder som blir sjuk ska kunna överlåta den ordinarie föräldrapenningen på en annan försäkrad för att vårda ett barn i stället för ensamföräldern.

Kalle Larsson m.fl. (v) begär i motion Sf318 yrkande 7 ett tillkännagivande om överlåtelse av föräldrapenning vid sjukdom. Motionärerna delar Föräldraförsäkringsutredningens bedömning att en s.k. särskild föräldrapenning bättre än den tillfälliga föräldrapenningen täcker alla barns behov av vård och omsorg under den första tiden och att denna konstruktion bättre jämnställer ensamstående föräldrar med sammanboende. Bland annat garanterar konstruktionen att ersättningsnivån motsvarar den i den ordinarie föräldrapenningen.

Maria Kornevik Jakobsson och Gunnel Wallin (c) begär i motion Sf252 ett tillkännagivande om att ge föräldrar möjlighet att överlåta delar av sin föräldrapenning på far- och morföräldrar eller någon annan för barnet viktig person som ingår i det nära familjenätverket.

Övrigt om föräldrapenning

I motion Sf228 av Jennie Nilsson (s) begärs ett tillkännagivande om mer kvalitetstid med barnen. Möjligheterna till en utbyggd och mer flexibel föräldraförsäkring bör ses över, bl.a. att föräldraförsäkringen ska kunna innefatta barn i skolåldern.

Marie Nordén m.fl. (s) begär i motion Sf361 ett tillkännagivande om att se över de försäkringsregler som gäller när ett barn har dött i samband med förlossning. Motionärerna anser att fadern bör ges möjlighet att tillsammans med modern bearbeta sorgen.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf372 yrkande 12 ett tillkännagivande om ett förslag till barntid fr.o.m. 2011. Denna ska vara en ny del av föräldraförsäkringen och innebära en individuell rätt att under två år för varje barn gå ned i arbetstid. Ett beskattat och pensionsgrundande bidrag på 2 500 kr per månad ska utgå vid arbete mellan 50 och 75 % av heltidsarbete. Om föräldern arbetar mer än 75 % minskas bidraget i motsvarande mån, medan mindre arbete än 50 % inte ger något bidrag alls.

I motionens yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om höjd föräldraförsäkring för studenter fr.o.m. 2011. Motionärerna anför att det för barn som växer upp med föräldrar som studerar ofta innebär fattigdom med månatliga besök på socialen. Alla som studerat på högskolan eller motsvarande i minst ett år på heltid och klarat av minst 75 % av studierna ska därför ha

möjlighet att få en SGI som motsvarar 140 % av studiemedlet. Detta skulle ge en föräldrapenning på ca 7 700 kr per månad före skatt i stället för dagens 5 400 kr per månad. Även i motion Ub349 av Lage Rahm m.fl. (mp) begärs i yrkande 19 ett tillkännagivande med detta innehåll.

I tre motioner begärs tillkännagivanden om föräldrapenningens storlek då ytterligare barn föds.

Således begärs i motion Sf204 av Sten Bergheden (m) ett tillkännagivande om att se över regelverket så att ekonomiska styrningar inte påverkar hur tätt familjer väljer att skaffa barn. Motionären anser att när ytterligare barn föds bör föräldrarna själva kunna välja om ersättningsnivån ska vara den som gällde vid det första eller andra barnets födelse, oavsett den tid som gått mellan barnens födelse. Samhället ska inte ekonomiskt missgynna de föräldrar som väljer att föda barn med längre mellanrum än 2,5 år.

Inge Garstedt och Magdalena Andersson (m) begär i motion Sf296 ett tillkännagivande om föräldraförsäkringens nuvarande utformning. Motionärerna anför att många väljer att skaffa barn inom försäkringsintervallet ett år och nio månader. Det bör därför utredas om detta sammanfaller med en lämplig återhämningsperiod efter en graviditet.

Charline Pålsson Ahlgren (kd) begär i motion Sf363 yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda möjligheten till bibehållen SGI tills barnet är 36 månader och ytterligare förlängt skydd i 36 månader vid ny graviditet. Motionären anför att föräldraförsäkringen i dag är utformad på ett sätt som i många fall tvingar fram en ny graviditet innan moderns kropp har återhämtat sig. Dagens system är även komplicerat och svårförklarat.

I motion Sf273 av Betty Malmberg (m) begärs ett tillkännagivande om att helgdagar bör berättiga till sjukpenninggrundande föräldradagar endast för den som har helgdagar som normal arbetstid. Motionären anser att föräldrapenning på arbetsfria dagar motverkar försäkringens intentioner. Reglerna är även orättvisa. Till exempel kan den som kan vara föräldraledig fredagar och måndagar få ut ersättning även för helgen, men inte den som är föräldraledig en annan dag i veckan.

Patrik Forslund (m) anser i motion Sf368 att föräldraförsäkringen bör ändras så att föräldrarna fritt får själva välja hur de vill använda sina 480 dagar och begär ett tillkännagivande om detta. Motionären anser att det förhållandet att staten styr uttaget av föräldrapenningen kan leda till att vissa föräldrar måste avstå från att spendera tid tillsammans med sina barn.

Birgitta Ohlsson (fp) begär i motion Sf399 yrkande 3 ett tillkännagivande om att minska antalet år som föräldraledigheten kan tas ut. Detta för att pappor i högre utsträckning ska ta ansvar för hemarbete och för att inte föräldraledighet i praktiken ska gå till ökad ledighet. Föräldraledighet som tas ut när barnet är över två år följer ett tydligt säsongsmönster med högre uttag under julor och somrar.

I motion Sf208 av Emma Henriksson och Stefan Attefall (kd) begärs ett tillkännagivande om arbetsgivares ansvar för att betala semesterlön till föräldralediga. Försäkringskassan bör finansiera och betala semesterlön till föräldralediga eftersom arbetsgivaren betalar semesterlön för vikarien. Detta bör åtminstone gälla för mindre företag.

I motion Sf268 av Mikael Oscarsson och Ingemar Vänerlov (kd) begärs ett tillkännagivande om en översyn av socialförsäkringssystemet så att det fungerar tillfredsställande för både gravida och föräldrar som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden. Motionärerna konstaterar att aborter ofta sker av ekonomiska skäl och anför att socialförsäkringssystemen är otillräckliga för unga föräldrar, bl.a. beroende på att de inte har fått en tillräckligt hög SGI. En förbättrande åtgärd skulle kunna vara att grundbeloppet i föräldrapenningen höjs.

Eva Johnsson (kd) begär i motion Sf293 ett tillkännagivande om att utreda möjligheten till utökad föräldrapenning till föräldrar med tonårsbarn. Motionären anför att det är allt vanligare med psykisk ohälsa bland tonåringar. En utökad föräldrapenning med 90 dagar skulle ge pressade föräldrar välbehövligt livsutrymme för att orka med att vara mer närvarande och stödjande för barnen.

I motion Sf363 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att pröva att höja grundbeloppet i föräldraförsäkringen till 250 kr per dag, vilket skulle motsvara nivån i studiemedlen.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:2 Föräldraförsäkring

Utskottet anser att föräldraförsäkringen bör ge de trygga grundförutsättningar som behövs för att kvinnor och män ska kunna bilda familj och få goda möjligheter att förena ett jämställt föräldraskap med förvärvsarbete.

Utskottet kan konstatera att männens andel av det totala uttaget av föräldrapenningdagar de senaste åren har ökat. Under 2007 tog männen ut 20,8 % av det samlade uttaget av föräldrapenning. Detta var en kraftig ökning i förhållande till 2000, då männen svarade för drygt 12 %. År 2008 var männens uttag 21,5 %. Utskottet ser positivt på utvecklingen men anser att skillnaderna i uttag fortfarande är för stora. Förutsättningarna för både kvinnor och män att ta ett aktivt och jämlikt ansvar för föräldraskapet bör förbättras utan att man tar ifrån familjerna deras självbestämmande. Det är således önskvärt att få en bättre fördelning av uttaget av föräldrapenning mellan män och kvinnor så att män blir mer delaktiga i barnens tidiga uppväxt. Åtgärder som stimulerar till en sådan utveckling bör så långt som möjligt vara frivilliga för den enskilde.

Utskottet noterar vad som angivits i propositionen om att ökningen av pappans uttagna föräldrapenningdagar för aktuella barn födda i juli månad 2007 respektive 2008 var 12 % jämfört med 3 % för barnen födda i juli mellan åren 2003 och 2007. Det indikerar att jämställdhetsbonusen medför

att männens uttag kommer att öka i en snabbare takt i framtiden. Utskottet står således även fortsättningsvis bakom jämställdhetsbonusen. Utskottet ställer sig dessutom bakom regeringens politik som syftar till att stärka familjernas makt över sin livssituation och öka familjernas valfrihet. Därmed kan utskottet inte tillstyrka förslag om en föräldrapenning med en mer begränsad rätt att avstå föräldrapenningdagar till den andra föräldern än vad som nu gäller, dvs. 60 dagar.

Ett annat angeläget mål är att förstärka drivkraften till arbete. Socialförsäkringssystemen får inte överutnyttjas, och det är viktigt att de stimulerar till förvärvsarbete. Utskottet anser att arbetslinjen är viktig för att barnfamiljernas ekonomi ska tryggas på längre sikt. Utskottet är därför inte berett att föreslå riksdagen ett återställande av inkomsttaket, från 7,5 till 10 prisbasbelopp, för förmånerna tillfällig föräldrapenning och havandeskapspenning. Vidare anser utskottet att det aviserade förslaget om en SGI grundad på en historisk inkomst bör inväntas. Därför bör dagersättningarna även fortsättningsvis grundas på en SGI multiplicerad med faktorn 0,97.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 1:2. Motionerna Sf317 i denna del, Sf318 yrkandena 1 och 6 samt Sf392 yrkandena 5 och 14 i denna del avstyrks.

Graviditet

Arbetsförmågeutredningen (SOU 2009:89) har föreslagit att för gravida kvinnor ska en graviditetspenning kunna betalas ut under högst 30 dagar och påbörjas tidigast 30 dagar före beräknad förlossning. Regeringens beredning av frågan bör avvaktas. Därmed avstyrks motionerna Sf248 och Sf263 yrkande 2.

Föräldrapenningförmåner samtidigt

Utskottet anser att en utvidgad rätt för båda föräldrarna att ta emot föräldrapenning samtidigt, inom ramen för den nuvarande föräldraförsäkringen, i många fall skulle leda till att tiden tillsammans med barnet minskar. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf201, Sf318 yrkande 2, Sf363 yrkande 3, Sf392 yrkande 4 och Sf399 yrkande 2.

Kontakt dagar

Utskottet är inte berett att föreslå införande av kontaktdagar. När det gäller kontaktdagar för barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har utskottet i betänkande 2008/09:SfU1 uttalat att utskottet förutsätter att regeringen uppmärksammar om det finns ett behov av att höja åldersgränsen. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf205, Sf212, Sf309, Sf409 och Sf412.

Jämställdhet

Med hänvisning till vad utskottet har anfört ovan under Anslaget 1:2 Föräldraförsäkring avstyrks motionerna Sf256, Sf263 yrkande 1, Sf318 yrkande 3, Sf399 yrkande 1 och Ju381 yrkande 24.

Ett barn kan enligt svensk familjerätt i rättsligt hänseende ha två föräldrar av olika kön, två föräldrar av samma kön eller enbart en förälder. Föräldrabegreppet i lagen om allmän försäkring utgår från familjerätten. Som förälder likställs även en person som en förälder är eller har varit gift med eller har eller har haft barn med, om de varaktigt bor tillsammans. Registrerade partnerskap jämställs med ingånget äktenskap. Lesbiska par har möjlighet att få barn genom assisterad befruktning på sjukhus i Sverige. Om makan, partnern eller sambon samtyckt till befruktningen ska hon anses som barnets förälder. Sambor i övrigt kan inte jämföras med förälder när det gäller föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, och föräldrapenning kan således inte överlåtas till vare sig en heterosexuell eller homosexuell sambo. Motion Sf318 yrkande 5 avstyrks därmed.

Vid ungefär tjugonde graviditetsveckan får den gravida kvinnan ett moderskapsintyg som bekräftar att hon är gravid. Intyget kan skickas till Försäkringskassan och fungerar då som en anmälan om föräldrapenning. Försäkringskassan gör en inkomstutredning och skickar ut blanketten "Begäran om föräldrapenning" till den gravida. När den blivande fadern vill ta ut ersättning från föräldraförsäkringen ska han kontakta Försäkringskassan och göra en anmälan om detta i samband med att ersättningen ska tas ut.

Det normala förfarandet är att den försäkrade då denne begär dagersättning från Försäkringskassan anmäler detta till kassan i samband med att ersättningen ska börja tas ut. Att Försäkringskassan godtar moderskapsintyget som en anmälan är ett undantag och kan bl.a. förklaras med att den gravida kvinnan med säkerhet kommer att vara berättigad till föräldrapenning oavsett om barnet föds levande eller dött. Utskottet finner inte anledning att föreslå en ändring av den nuvarande ordningen beträffande anmälan om ersättning från föräldraförsäkringen. Därmed avstyrks motion Sf304 yrkande 3.

Intyg för tillfällig föräldrapenning

Det är angeläget för välfärdssystemets legitimitet att medborgarna kan lita på att systemet fungerar effektivt och att pengarna fördelas till rätt personer. Felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen skadar systemens legitimitet och försämrar förutsättningarna för den framtida välfärden. I proposition 1996/97:121 Systembrister och missbruk inom socialförsäkrings-systemet bedömdes att de största vinsterna när det gäller att förebygga fusk kan uppnås genom att rätt beslut fattas från början. Det kräver att beslutsunderlagen är så korrekta som möjligt. Uppgifter av betydelse för rätten till ersättning bör därför kontrolleras innan ersättning beviljas.

Det är väl känt av utskottet att kontroller av ärenden med tillfällig föräldrapenning tidigare har visat en hög andel felaktiga utbetalningar. I syfte att minska dessa har kravet på det nu aktuella intyget införts vid ansökan om tillfällig föräldrapenning i vissa fall. Föräldern fyller i intyget. Personalen på förskolan, skolan m.m. har skyldighet att underteckna intyget efter att ha kontrollerat att de dagar som anges på blanketten överensstämmer med barnets frånvaro. I budgetpropositionen anges att antalet dagar med vård av barn har minskat med 8 % det första halvåret 2009 jämfört med samma period föregående år. En av anledningarna kan antas vara införandet av det nämnda intyget. Utskottet anser att det är angeläget att det arbete som bedrivs för att motverka felaktiga utbetalningar fortskrider och delar inte uppfattningen att utfärdandet av intygen skulle vara betungande för den berörda personalen. Därmed avstyrks motionerna Sf224, Sf235, Sf318 yrkande 8 och Sf392 yrkande 6.

Överlåtelse av föräldrapenningförmåner

Utskottet konstaterar att riksdagen i enlighet med utskottets förslag nyligen har beslutat att en annan försäkrad än en ensamstående förälder i vissa fall ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att vårda ett barn som inte har fyllt tre år, när föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet. De nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2010 (prop. 2008/09:203, bet. 2009/10:SfU5, rskr. 2009/10:17). Utskottet står således bakom beslutet att en utökad tillfällig föräldrapenning ska kunna utgå i dessa fall och avstyrker därmed motionerna Sf315 och Sf318 yrkande 7.

Den ordinarie föräldrapenningen i samband med barns födelse är ett ekonomiskt stöd som syftar till att göra det möjligt för föräldrar och därmed likställda personer att vara hemma med sina mindre barn såväl kortare som längre sammanhängande perioder genom att täcka upp en del av inkomstbortfallet vid föräldraledighet. Utskottet anser inte att rätten till denna ersättning ska utvidgas till andra persongrupper, som t.ex. mor- och farföräldrar. Därmed avstyrks motion Sf252.

Övrigt om föräldrapenning

Regeringen har genomfört en större familjepolitisk reform med jämställdhetsbonus, vårdnadsbidrag, barnomsorgspeng och ökat pedagogiskt inslag i förskolan. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen ytterligare reformer i föräldraförsäkringen. Därmed avstyrks motionerna Sf204, Sf228, Sf293, Sf296, Sf363 yrkandena 1 och 2, Sf372 yrkandena 12 och 15 och Ub349 yrkande 19.

Arbetsförmågeutredningen har i betänkande SOU 2009:89 föreslagit en särskild närståendepenning under tio arbetsdagar om en maka, en make, en partner eller ett barn avlider. Om ett ofött barn således avlider efter utgången av den tjuogoandra havandeskapsveckan ska fadern eller den förälder som inte är barnets moder ha rätt till en särskild närståendepenning

om han eller hon avstår från förvärvsarbete. Moderns rätt till ersättning i en sådan situation regleras redan nu av 4 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring som anger att modern har rätt till föräldrapenning t.o.m. den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen. Modern ska under den tiden ha möjlighet till sorgbearbetning och återhämtning efter förlossningen. Regeringens beredning av Arbetsförmågeutredningens förslag bör avvaktas. Motion Sf361 avstyrks därmed.

Andelen pappor som tagit ut föräldrapenning har ökat sedan mamma- och pappamånaderna infördes. Socialförsäkringens administration har till uppgift att bidra till att en större andel män tar ut fler föräldrapenningdagar. Detta sker nu även genom att inkomsttaket för föräldrapenning är högre, 10 prisbasbelopp, än för andra dagarsättningar inom socialförsäkringen samt genom jämställdhetsbonusen. Utskottet finner inte anledning att föreslå riksdagen att avskaffa mamma- och pappamånaderna. Därmed avstyrks motion Sf368.

Föräldrapenningen på sjukpenningnivå kalenderdagsberäknas, vilket innebär att dagarsättning utges med 80 % av SGI x 0,97 dividerad med 365 sju dagar i veckan. Det innebär att den försäkrade "betalar" för ersättningen under t.ex. arbetsfria lördagar och söndagar genom att få en lägre ersättning under de fem övriga dagarna i veckan. För uttag av denna föräldrapenning för arbetsfria dagar finns dock en begränsning. Föräldrapenning betalas ut för högst fyra arbetsfria dagar i följd bara om föräldern tar ut motsvarande eller högre föräldrapenning för en dag i direkt anslutning till den arbetsfria perioden. Motivet till begränsningen är i första hand att motverka att föräldrapenningen tas ut under veckoslut och helger i syfte att förstärka familjens ekonomi. Begränsningen innebär således att den som vill ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå under en arbetsfri lördag-söndag måste ta ut sådan föräldrapenning även under fredagen eller måndagen. För att inte i onödan begränsa föräldrarnas möjligheter att utnyttja föräldrapenningen gäller begränsningen bara för perioder om högst fyra dagar. Det finns inte heller någon motsvarande begränsningsregel för lägstånivådagarna eller dagar med ersättning enligt grundnivån. De kan således tas ut för t.ex. en arbetsfri lördag och söndag utan att andra dagar tas ut i anslutning till dem. Utskottet finner inte skäl att ändra på dessa ersättningsregler inom föräldrapenningen. Därmed avstyrks motion Sf273.

Föräldrapenning är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Den ska göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sina barn längre sammanhängande perioder. Föräldrapenning utges som längst till dess att barnet har fyllt åtta år eller har slutat första klass i skolan. Avsikten med föräldraförsäkringen är således att den ska vara ett stöd för föräldrar till de yngsta barnen, dvs. när barnets kontakt- och omvårdnadsbehov är som störst. Utskottet anser inte att tiden under vilken föräldrapenning kan tas ut ska förkortas. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf399 yrkande 3.

Riksdagen har nyligen antagit regeringens förslag i proposition 2009/10: 4 En förenklad semesterlag m.m. bl.a. om att all typ av ledighet då en arbetstagare uppbär tillfällig föräldrapenning, eller skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning vid ledighet enligt föräldraledighetslagen, ska vara semesterlöngrundande om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 120 dagar, eller för en ensamstående förälder 180 dagar. För viss frånvaro har det tidigare inte gällt någon tidsgräns. Vidare ska frånvaro på grund av sjukdom och arbetsskada som längst vara semesterlöngrundande i ett helt intjänandeår i stället för två (bet. 2009/10:AU4, rskr. 2009/10: 83). Utskottet är inte berett att nu föreslå ytterligare förändringar i semesterlagen. Därmed avstyrks motion Sf208.

1:3 Underhållsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:3 Underhållsstöd. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning. Riksdagen bifaller också regeringens förslag om beräkning av återbetalningsskyldighet av underhållsstöd vid avyttring av privatbostad.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om stöd för umgänge inom underhållsstödet och beräkning av återbetalningsskyldighet.

Jämför reservation 45 (v).

Gällande ordning

Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet. Stödet utbetalas av Försäkringskassan till den förälder som barnet är bosatt och folkbokfört hos. Ett barn som varaktigt bor hos båda föräldrarna (växelvis boende) och är folkbokfört hos en av dem kan också ha rätt till underhållsstöd. När barnet bor varaktigt hos båda föräldrarna kan stödet delas och betalas ut till båda föräldrarna. Om barnet fyllt 18 år betalas stödet ut direkt till barnet.

Underhållsstödet utbetalas med maximalt 1 273 kr per barn och månad. Regelverket ändrades per den 1 februari 2006 (prop. 2004/05:116, bet. 2004/05:SfU15, rskr. 2004/05:254). Bland annat höjdes underhållsstödet med 100 kr per månad, och den bidragsskyldiges grundavdrag ökade från 72 000 kr till 100 000 kr. Rätten till umgängesavdrag vidgades så att återlämnandedygnet räknades som ett helt dygn. En metod infördes för nettoberäkning av underhållsstödet och återbetalningsskyldigheten utifrån vad som bestämts i dom eller avtal om umgänge.

När fullt underhållsstöd betalas ut ska den förälder som barnet inte varaktigt bor tillsammans med återbetala samhällets kostnader helt eller delvis. Hur stort belopp som ska återbetalas beror på den bidragsskyldiges inkomst och totala antal barn.

Riksdagen har antagit regeringens förslag om att förmögenhetsprövningen inom underhållsstödet ska avskaffas. Bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången i fråga om återbetalningsskyldighet som ska gälla fr.o.m. den 1 februari 2010 (prop. 2008/09:203, bet. 2009/10:SfU5, rskr. 2009/10:17).

Propositionen

Från och med inkomståret 2008 har det tillkommit en intäkt i inkomstslaget kapital. Den nya intäkten är en schablonintäkt som årligen påförs den som har beviljats uppskov med beskattning av kapitalvinst vid avyttring av en privatbostad. Schablonintäkten motsvaras inte av någon faktisk inkomst utan påförs den enskilde för att det ska vara möjligt att ta ut en årlig ränta på uppskovsbeloppet så länge uppskovet består helt eller delvis. Eftersom beräkningen av inkomst av kapital enligt de nuvarande reglerna för återbetalningsskyldighet av underhållsstöd följer inkomstskattelagen, medför detta att schablonintäkten även kan påverka den bidragsskyldiges inkomst. Underhållsstödet är en del av det ekonomiska familjestödet. Genom underhållsstödet garanterar samhället att ett barn till särlevande föräldrar får ett visst underhåll även när den bidragsskyldige föräldern inte fullgör sin underhållsskyldighet. Avsikten är att det är den bidragsskyldiges faktiska inkomster som ska ligga till grund för beräkningen av återbetalningsskyldigheten. Schablonintäkten är emellertid inte en faktisk inkomst, och regeringen anser därför inte att den bör ingå i den bidragsskyldiges inkomst. Regeringen föreslår därför att ett undantag införs i 25 § lagen om underhållsstöd så att en schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § i inkomstskattelagen inte beaktas som inkomst av kapital vid beräkningen av den bidragsskyldiges inkomst vid återbetalning av underhållsstöd. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången i fråga om återbetalningsskyldighet som ska gälla fr.o.m. den 1 februari 2010. För statsbudgeten innebär förslaget en kostnadsminskning på ca 2,6 miljoner kronor.

Kostnaden för underhållsstödet minskar under perioden 2009–2011. Detta beror främst på att antalet barn inom underhållsstödssystemet minskar. De årskullar som kommer in i systemet är mindre än de årskullar som lämnar systemet med anledning av att de uppnått en för hög ålder. De minskande utgifterna för underhållsstöd beror även på att fler föräldrar väljer att reglera sin underhållsskyldighet gentemot barnet utanför underhållsstödssystemet.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 1 968 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2010

Veronica Palm m.fl. (s) begär i motion Sf392 yrkande 14 i denna del att riksdagen till anslaget 1:3 anvisar 310 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser, som även framgår av yrkande 10, höjt underhållsstöd med 125 kr per barn och månad.

I motion Sf317 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i denna del att riksdagen till anslaget 1:3 anslår 400 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen är avsedda för att höja underhållsstödet med 200 kr per månad.

Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begär i motion Sf372 yrkande 19 att riksdagen till anslag 1:3 anvisar 20 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. Som framgår av det tillkännagivande som begärs i motionens yrkande 14 hänförs medlen till ett pilotprojekt som vid sjukdom ska ge ensamstående föräldrar rätt till hemstöd motsvarande hemtjänsten för äldre.

Motioner utan anslagseffekt 2010

I motion Sf244 av Catharina Bråkenhielm och Birgitta Eriksson (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av möjligheten till ekonomiskt stöd för underhållsskyldiga föräldrar. Dessa föräldrar bör enligt motionären ha möjlighet till ekonomiskt stöd från samhället för att bättre kunna umgås med barnen.

I motion Sf318 av Kalle Larsson m.fl. (v) yrkande 11 begärs att regeringen återkommer med förslag på hur en indexering av underhållsstödet bör utformas. I motionens yrkande 12 begärs att regeringen återkommer med förslag på ändring av reglerna för återbetalning av underhållsstödet. Motionärerna framhåller att återbetalningsskyldigheten för närvarande baseras på inkomsten två år bakåt i tiden, vilket medför problem för dem som drabbas av stora inkomstförändringar. Den s.k. CSN-metoden bör i stället användas. Denna innebär att återbetalningsskyldigheten beräknas på den dagsaktuella inkomsten om inkomsten har ändrats med mer än 15 %. I motionens yrkande 13 begärs att regeringen återkommer med förslag på förbättringar till umgängesresor inom ramen för underhållsstödet. Motionärerna anser att ekonomiskt stöd bör utgå för vårdnadshavare som inte har ekonomisk möjlighet att resa och träffa sina barn.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:3 Underhållsstöd

Utgångspunkten för bestämmelserna om underhållsstöd är att föräldrarna har ett gemensamt och primärt ansvar för sina barn.

Regeringens förslag avseende schablonintäkter enligt 47 kap. 11 b § inkomstskattelagen (1999:1229) har inte medfört några invändningar i form av motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Ett reformerat underhållsstödssystem infördes den 1 februari 2006, och i samband med detta höjdes underhållsstödet med 100 kr per barn och månad, vilket var ett sätt att återställa stödets värde. Utskottet finner inte skäl att nu föreslå ytterligare ändringar i underhållsstödet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna Sf317 i denna del, Sf372 yrkandena 14 och 19 och Sf392 yrkandena 10 och 14 i denna del.

Övriga motioner

Frågor om beräkning av inkomstunderlaget har flera gånger varit föremål för utskottets bedömning. Vidare kan det konstateras att underhållsstödssystemet relativt nyligen har reformerats. Utskottet vill peka på att det är administrativt fördelaktigt att basera en återbetalningsskyldighet på en taxerad inkomst som således är fastställd, jämfört med en uppgiven aktuell inkomst. Försäkringskassan har även möjlighet att efterskänka statens fordran om det finns synnerliga skäl för detta med hänsyn till den bidragsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden, t.ex. om den återbetalningsskyldige har fått en försämrad ekonomi.

Med det anförda avstyrks motion Sf318 yrkandena 11 och 12.

Det finns regler inom socialförsäkringssystemet som syftar till att underlätta umgängesföräldrars umgänge med barn. Inom bostadsbidraget finns möjlighet till umgängesbidrag med mellan 300 och 450 kr per månad beroende på antalet barn. En bidragsskyldig som haft barnet hos sig minst fem dagar i sträck eller minst sex dagar under en kalendermånad har även rätt till avdrag från det underhållsbidrag eller återbetalningsbelopp som han eller hon ska betala. Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen att ett särskilt ekonomiskt stöd för en umgängesförälder bör införas.

Därmed avstyrks motionerna Sf244 och Sf318 yrkande 13.

1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om adoptionskostnadsbidragets storlek.

Gällande ordning

Bidrag till kostnader för internationella adoptioner lämnas enligt lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn. Bidrag lämnas för närvarande med 40 000 kr och administreras av Försäkringskassan.

Adoptionskostnadsbidrag lämnas för adoptioner som förmedlas av en sammanslutning som är auktoriserad enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling. Bidraget avser att bidra till de extra kostnader för resor och andra omkostnader som uppstår vid adoption av utländska barn. Ett syfte med bidraget är att underlätta att adoptivbarn får syskon. Bidraget utbetalas därför med ett lika stort belopp per barn oavsett om de adopteras samtidigt eller vid olika tillfällen. Bidraget är lika stort oavsett från vilket land adoptionen sker och oavsett vilka kostnader som adoptivföräldrarna faktiskt haft. Barnet måste vara en utländsk medborgare som ej fyllt 10 år. Även en ensamstående person kan få adoptionskostnadsbidrag.

Propositionen

Antalet utländska barn som kommer till Sverige för adoption genom en auktoriserad sammanslutning har varierat mellan drygt 600 och 1 000 per år under de senaste tio åren.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på ca 36 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2010

Agneta Lundberg och Hans Stenberg (s) begär i motion Sf219 ett tillkännagivande om att se över villkoren för adoptivföräldrar. Motionärerna anför att kostnaderna för en adoption kan uppgå till över 200 000 kr medan bidraget på 40 000 kr inte har höjts sedan 2001.

Kerstin Engle och Rose-Marie Carlsson (s) begär i motion Sf279 ett tillkännagivande om att se över villkoren för adoptioner och framhåller att kostnaderna är höga i förhållande till det statliga bidraget, vilket gör ofrivillig barnlöshet till en klassfråga.

I motion Sf295 av Jan R Andersson (m) begärs ett tillkännagivande om att adoptionskostnadsbidraget bör ses över i syfte att öka möjligheterna till adoption. Motionären anför att kostnaden för utlandsadoption kan uppgå till flera hundratusentals kronor, något som långt ifrån alla har råd med.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet har inget att invända mot att adoptionskostnadsbidraget höjs när det statsfinansiella läget ger utrymme för det. Utskottet är dock inte berett att föreslå ett tillkännagivande om detta och avstyrker därmed motionerna Sf219, Sf279 och Sf295.

1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn.

Gällande ordning

Förmånerna inkomstgrundad barnpension och efterlevandestöd för barn ges till barn under 18 år vars ena eller båda föräldrar har avlidit. För barn som går i grundskola, gymnasieskola eller liknande kan barnpensionen förlängas, längst t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

Reglerna för barnpension innebär att ett efterlevandepensionsunderlag, som är knutet till den avlidne förälderns intjänade och beräknade framtida pensionsrätt i ålderspensionssystemet, ska användas vid beräkningen av barnpensionen. Grundskyddet, efterlevandestöd till barn, utgör en lägsta garanterad nivå för barnet och betalas ut som en utfyllnad till barnpensionen. Grundskyddets utformning siktar till att säkra barnets rätt till en garanterad ersättning när det förlorar en eller båda sina föräldrar.

Propositionen

Utgiftsutvecklingen inom anslaget är stabil. Utgifterna styrs främst av utvecklingen av inkomstindex och prisbasbelopp. Kostnaderna de närmaste åren beräknas sakta minska. Anledningen är att antalet barn i tonåren beräknas minska, och de flesta som har barnpension är över 12 år. Kostnaderna minskar också till följd av lägre prisbasbelopp och negativ följsamhetsindexering.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:5 Barnpension och efterlevandestöd för barn anvisar ett ramanslag på 951 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte lett till några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om bl.a. en översyn av vårdbidraget och beräkningen av vårdbidrag.

Jämför reservation 46 (s).

Gällande ordning

Vårdbidrag enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag betalas ut till föräldrar med hemmavarande barn som är i behov av särskild tillsyn eller vård. Förmånen kan betalas ut t.o.m. juni månad det år barnet fyller 19 år. Vid bedömning av rätten till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder. Bidraget kan också betalas ut med beaktande av enbart merkostnader. Vårdbidrag betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Hel förmån utgör 250 % av prisbasbeloppet. Utöver detta belopp kan ersättning för merkostnader som motsvarar minst 18 % av prisbasbeloppet betalas ut. Detta förutsätter att vård- och tillsynsbehovet för ett barn är så stort att det räcker för att grunda rätten till helt vårdbidrag. Vårdbidrag för enbart merkostnader kan betalas ut om merkostnaderna uppgår till minst 36 % av prisbasbeloppet. Vårdbidraget, utom den del som motsvarar merkostnader, är skattepliktigt och pensionsgrundande.

Propositionen

Syftet med vårdbidrag är att ge föräldrar möjlighet att i hemmet ta hand om ett sjukt eller funktionshindrat barn med behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömning av rätten till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning.

Antalet hela vårdbidrag beräknas minska. Halva vårdbidrag beräknas ligga kvar på nuvarande antalsnivå. Samtidigt beräknas en fjärdedels och tre fjärdedels vårdbidrag öka marginellt.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på 2 798,5 miljoner kronor.

Motioner utan anslagseffekt 2010

I motion Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 12 anför motionärerna att barn inte får det stöd de har rätt till av Försäkringskassan dels eftersom kassans tillämpning skiftar, dels eftersom försäkringen behöver modernise-

ras och utvecklas. Principer liknande de som gäller för delat barnbidrag bör också gälla för vårdbidraget. En översyn bör vidtas för att värna vårdbidraget i syfte att förbättra och utveckla stödet.

I motion Sf222 av Ann-Christin Ahlberg (s) begärs ett tillkännagivande om bidragsreglerna för barn med diabetes. Motionären anser att reglerna för vårdbidrag är oförutsägbara och att likartade fall kan ge mycket olika bidragsbelopp. Detta beror dels på skiftande bedömningar av Försäkringskassan, dels på att reglerna behöver förenklas och bli mer förutsägbara.

Göran Persson i Simrishamn (s) begär i motion Sf310 ett tillkännagivande om att Försäkringskassans regler för vårdbidrag och merkostnader bör ses över. Motionären framhåller att mediciner som inte kan inkluderas i högkostnadsskyddet inte längre kan läggas till grund för merkostnadsersättning. En ensamstående med ett barn med särskilt handikapp kan därmed hamna i en ekonomiskt mycket svår situation.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte medfört några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Beträffande Försäkringskassans tillämpning av reglerna för vårdbidraget anför utskottet att ett syfte med Försäkringskassans omorganisation har varit att skapa en bättre enhetlighet i besluten och en ökad rättssäkerhet inom socialförsäkringsadministrationen.

Försäkringskassan har på regeringens uppdrag i april 2007 presenterat en rapport, Kunskapsöversikt – handikappersättning och vårdbidrag. Av rapporten kan utläsas att lagstiftningen är otydlig, att stödformerna till viss del har svårt att passa in i dagens samhälle och att gränsdragningsproblem uppstår i förhållande till andra ersättningar både inom och utom socialförsäkringen. Enligt Försäkringskassan finns det behov av att förändra utformningen av förmånerna.

Utskottet har i betänkande 2008/09:SfU1 uttalat att utskottet förutsätter att regeringen med anledning av rapporten tar initiativ till nödvändiga förändringar av vårdbidraget. Något tillkännagivande från riksdagen ansågs däremot inte påkallat. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande.

Utskottet har ovan under anslaget 1:1 Allmänna barnbidrag beträffande frågan om delat barnbidrag anfört att utredningen Översyn av hur ekonomiska stöd till barnfamiljer stöder samarbete mellan särlevande föräldrar (dir. 2009:56) bör avvaktas. Samma skäl gör sig gällande i frågan om delat vårdbidrag.

Motionerna Sf392 yrkande 12 och Sf222 avstyrks med det anförda.

Bestämmelserna i lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. vid köp av receptbelagda och vissa receptfria läkemedel innebär att ingen försäkrad behöver betala mer än en viss summa för köp av läkemedel per tolv månadersperiod. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket fastställer vilka läkemedel som omfattas av högkostnadsskyddet utifrån att kostna-

derna för användning av läkemedlet framstår som rimliga från medicinska, humanitära och samhällsekonomiska synpunkter samt att det inte finns andra tillgängliga läkemedel eller behandlingsmetoder som enligt en avvägning mellan avsedd effekt och skadeverkningar är att bedöma som väsentligt mer ändamålsenliga (15 § lagen om läkemedelsförmåner m.m.). Försäkringskassan godtar kostnader för läkemedel som omfattas av lagen om läkemedelsförmåner m.m. och som är nödvändiga på grund av ett barns sjukdom eller funktionshinder som merkostnad upp till kostnaden för högkostnadsskydd (Försäkringskassans vägledning 2002:20 Vårdbidrag, s. 29).

Utskottet är inte berett att föreslå ett tillkännagivande med det innehåll som angetts i motion Sf310. Motionen avstyrks därmed.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:7 Pensionsrätt för barnår.

Gällande ordning

Anslaget används för statlig ålderspensionsrätt för barnår. Pensionsgrundande belopp för barnår kan tillgodoräknas fr.o.m. det år barnet föds och t.o.m. det år då barnet fyller tre år eller, om barnet är fött under någon av månaderna juli t.o.m. december, fr.o.m. det år då barnet uppnår ett års ålder t.o.m. det år då barnet fyller fyra år.

Föräldrarna kan själva välja vem av dem som ska tillgodoräknas det pensionsgrundande beloppet. Om föräldrarna inte gör ett aktivt val kommer den förälder som har den lägsta pensionsgrundande inkomsten det aktuella året att tillgodoräknas barnårsrätt automatiskt. För föräldrar med mer än ett gemensamt barn i aktuell ålder kan endast en av föräldrarna tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för ett och samma barnår.

Barnårsrätt för adoptivföräldrar ges under fyra år räknat från dagen den försäkrade fick barnet i sin vård, dock längst tills barnet fyller tio år.

Propositionen

Det reformerade ålderspensionssystemet baseras på livsinkomsten. I ett sådant system finns behov av särskild kompensation för frånvaro från arbetsmarknaden som inte rimligen bör slå igenom som minskad pensionsrätt. Ett sådant exempel är föräldrar med små barn som ofta avstår helt eller delvis från att förvärvsarbeta.

Eftersom det i hög utsträckning är kvinnor som har de lägsta inkomsterna kommer denna förmån främst kvinnor till godo.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 5 279 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte medfört några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

1:8 Bostadsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget 1:8 Bostadsbidrag. Därmed avslår riksdagen motionsyrkanden om annan medelsanvisning. Riksdagen bifaller också regeringens förslag om beräkning av bostadsbidrag vid avyttring av privatbostad.

Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden bl.a. om åldersgräns, särskilt bidrag till barnfamiljer och ytbegränsning.

Jämför reservationerna 47 (s) och 48 (mp).

Gällande ordning

Enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag kan bostadsbidrag betalas ut dels till barnfamiljer, dels till hushåll utan barn om sökanden har fyllt 18 men inte 29 år. Bidrag beräknas med hänsyn tagen till bl.a. familjens inkomst, antalet barn, bostadskostnaden och bostadens storlek. Ett preliminärt bidrag, beräknat efter en uppskattad bidragsgrundande inkomst, betalas ut med ett månadsbelopp. Den som får preliminärt bostadsbidrag är skyldig att anmäla ändringar av inkomst och andra förhållanden som kan påverka bidragets storlek. Det slutliga bostadsbidraget bestäms när inkomsttaxeringen för det år som bidrag har betalats ut är klar. Om hushållet har fått för lågt preliminärt bidrag betalar Försäkringskassan ut ytterligare bidrag. Om hushållet i stället har fått för högt preliminärt bidrag kan hushållet bli återbetalningsskyldigt. Skyldigheten att betala ut bidrag eller att återbetala vad som har betalats ut för mycket gäller dock bara om skillnaden mellan slutligt och preliminärt bidrag är 1 200 kr eller mer.

Riksdagen beslutade under 2005 om ändrade regler för bostadsbidrag (prop. 2004/05:112, bet. 2004/05:BoU9, rskr. 2004/05:281). Ändringarna har tillämpats på bostadsbidrag fr.o.m. den 1 januari 2006. Därigenom höjdes den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljer med 350–550 kr per månad beroende på antalet barn. Vidare infördes ett umgängesbidrag på 300–450 kr per månad beroende på antalet

barn till föräldrar som med anledning av vårdnad eller umgänge har sina barn tidvis boende hos sig. Det genomfördes också förändringar i beräkningen av den bostadskostnadsbaserade delen av bostadsbidraget.

Propositionen

Från och med inkomståret 2008 har det tillkommit en intäkt i inkomstslaget kapital. Den nya intäkten är en schablonintäkt som årligen påförs den som har beviljats uppskov med beskattningen av kapitalvinst vid avyttring av en privatbostad. Schablonintäkten motsvaras inte av någon faktisk inkomst utan påförs den enskilde för att det ska vara möjligt att ta ut en årlig ränta på uppskovsbeloppet så länge uppskovet består helt eller delvis. Eftersom beräkningen av inkomst av kapital enligt nuvarande regler för bostadsbidraget följer inkomstskattelagen medför detta att schablonintäkten även påverkar den bidragsgrundande inkomsten. Bostadsbidraget är en del av det ekonomiska familjestödet och syftar framför allt till att ge ekonomiskt svaga barnfamiljer en möjlighet till en bra bostadsstandard. Avsikten är att det är hushållets faktiska inkomster som ska ligga till grund för beräkningen av bostadsbidraget. Schablonintäkten är emellertid inte en faktisk inkomst, och regeringen anser därför inte att den bör ingå i den bidragsgrundande inkomsten. Regeringen föreslår därför att ett undantag införs i 4 b § lagen om bostadsbidrag så att en schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § inkomstskattelagen inte betraktas som inkomst av kapital vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten för bostadsbidrag. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången vid bestämmande av slutligt bostadsbidrag för kalenderåret 2008. För statsbudgeten innebär förslaget en oavsedd kostnadsminskning på ca 3 miljoner kronor.

Enligt 4 b § lagen om bostadsbidrag ska vid fastställande av inkomst av kapital hänsyn tas till statliga räntebidrag för den bostadsbidraget söks för. Denna bestämmelse tas enligt förslaget bort eftersom statligt räntebidrag inte längre betalas ut för privatbostäder.

Utgifterna för bostadsbidraget har minskat under senare delen av 1990-talet och 2000-talet. Minskningen beror dels på den samhällsekonomiska utvecklingen, dels på att bostadsbidragssystemet har reformerats. Den nuvarande nedgången i ekonomin väntas dock medföra att den nedåtgående trenden för utgifterna, åtminstone tillfälligt, bryts och att kostnaderna således kommer att öka under de närmaste åren.

De hushåll som i dag får bostadsbidrag är främst barnfamiljer, särskilt ensamstående med barn. Av landets drygt 1 miljon hushåll med barn fick ca 18 % bostadsbidrag någon gång under 2008. Sett över hela prognosperioden minskar denna andel med ett par procentenheter. Förklaringen till det är bl.a. att lönenivån förväntas öka under perioden, i kombination med att inkomstgränser och bostadskostnadsgränser inte är fasta och inte har förändrats sedan 1997. En trend som framgår är att antalet hushåll med

bostadsbidrag minskar medan det genomsnittliga bostadsbidraget per månad ökar. Detta förklaras delvis av att de hushåll som finns kvar i systemet är de med lägst inkomst i förhållande till försörjningsbörden. Ökningen av bostadskostnaderna bidrar också till denna utveckling.

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2010 till anslaget 1:8 Bostadsbidrag anvisar ett ramanslag på 3 352 miljoner kronor.

Motioner med anslagseffekt 2010

I motion Sf317 av Lars Ohly m.fl. (v) i denna del begärs att riksdagen till anslaget 1:8 anslår 100 miljoner kronor mer än vad regeringen har föreslagit. De utökade medlen avser att fr.o.m. den 1 juli 2010 avskaffa åldersgränsen på 29 år för bostadsbidrag till ensamstående. Motionärerna anför att detta är viktigt för äldre studenter och för hemlösa återinträde på bostadsmarknaden. Även i motion C375 yrkande 16 begär Lars Ohly m.fl. (v) att denna åldersgräns tas bort fr.o.m. den 1 juli 2010.

Motioner utan anslagseffekt 2010

I motion Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om en översyn av bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt och familjepolitiskt instrument. Det anføres att bostadsbidragen är ett viktigt familjepolitiskt instrument men också en viktig del i en god social bostadspolitik. En social bostadspolitik förbättrar förutsättningarna för barn att få goda uppväxtvillkor. Bostadsbidragen är dock även en av de mest träffsäkra stödformerna till hushåll med låga inkomster och förbättrar därmed förutsättningarna för barn i ekonomiskt utsatta familjer att växa upp under goda boendeförhållanden. Mot bakgrund av de senaste årens förändringar i bostadsbidraget är det angeläget att en översyn genomförs med utgångspunkt i såväl bostadsbidragens familjepolitiska betydelse som deras roll som bostadspolitiskt instrument.

I motion Sf231 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (s) begärs ett tillkännagivande om reglerna för rätten till bostadsbidrag. Motionärerna anser att bidragets begränsning avseende ytan bör ses över eftersom det försvårar för den som väljer att byta bostad till en lägenhet med större yta men med lägre hyra.

Samma motionärer begär i motion Sf236 ett tillkännagivande om att vid behov låta bostadsbidraget övertas av socialtjänsten. För den som behöver stöd från socialtjänsten för att klara sin egen eller familjens ekonomi kan andra bidrag, såsom bostadsbidraget, ställa till problem eftersom det går direkt till den enskilde. Det medför en risk att den ekonomiska planering som gjorts tillsammans med socialtjänsten inte kan följas utan att den enskilde åter hamnar i ekonomiskt trångmål. Bostadsbidraget bör därför i stället kunna gå direkt till socialtjänsten.

Johan Löfstrand och Fredrik Lundh, (s) begär i motion Sf275 ett tillkännagivande om att den övre gränsen på 29 år för att få bostadsbidrag bör ses över. Den svenska lagstiftningen bör följa samhällets utveckling och inte konservera normer som att personer vid 29 års ålder ska ha familj och barn.

I motion Sf280 av Marina Pettersson (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör se över om barns tillgångar verkligen ska påverka nivån på en familjs bostadsbidrag. Motionären anför att om barnen har ärvt pengar från en avliden förälder, kan resultatet bli att bostadsbidraget sjunker eller uteblir, trots att barnens pengar inte får användas till hyra för familjen. Stora orättvisa konsekvenser kan uppstå om hushållets övriga inkomster är små.

I motion Sf372 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp) begärs i yrkande 13 ett tillkännagivande om bostadsbidrag till ensamstående föräldrar. Motionärerna yrkar på en höjning av det särskilda bidraget med 300 kr per månad fr.o.m. 2011 och framhåller att det är ett träffsäkert sätt att förbättra situationen för alla föräldrar med låga inkomster, men i praktiken särskilt för de ensamstående med låga inkomster.

I motion C390 av Peter Eriksson m.fl. (mp) begärs i yrkande 52 i denna del ett tillkännagivande om nödvändigheten av en uppräknings bostadsbidrag för att underlätta för de sämst ställda att klara sin bostadskostnad. I motionens yrkande 53 begärs ett tillkännagivande om att båda föräldrarna, oavsett vilken förälder barnet är folkbokfört hos, ska ha samma möjligheter till bostadsbidrag när barnen bor lika mycket hos föräldrarna. Slutligen begärs i motionens yrkande 54 ett tillkännagivande om att bostadsbidraget ska beräknas halvårsvis. Även Lage Rahm m.fl. (mp) framställer i motion Ub349 yrkande 14 ett sådant yrkande. Motionärerna anför att sökanden då lättare kan uppskatta hur mycket denne kommer att tjäna och om det blir fel blir det inte ett lika stort belopp att betala tillbaka.

I motion Kr308 yrkande 11 begär Peter Eriksson m.fl. (mp) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda frågan om att statliga stipendier för konstnärer inte ska påverka bostadsbidraget.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:8 Bostadsbidrag

Regeringens lagförslag har inte medfört några invändningar i form av motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslagen.

Studiesociala kommittén uttalade i sitt betänkande SOU 2009:28 att studerande som är 29 år och inte har barn rimligtvis har samma ekonomiska situation som en person som är ett par år yngre. Enligt tillgängliga uppgifter är det dock mycket få personer i denna åldersgrupp som studerar med studiemedel och som med en höjd åldersgräns skulle få rätt till bostadsbidrag. Eftersom bostadsbidrag även ges till dem som inte studerar har kommittén inte sett det som sitt uppdrag att föreslå förändringar beträf-

fande åldersgränsen. Utredningen anser dock att det kan finnas skäl att närmare analysera behovet av bostadsbidrag och i samband därmed se över åldersgränsen för bostadsbidrag för personer utan barn.

De grupper i samhället som i första hand bör bli föremål för bostadsstöd i form av bostadsbidrag är enligt utskottets mening barnfamiljer och yngre människor utan barn.

Med vad som nu anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning för anslaget 1:8 och avstyrker motionerna Sf317 i denna del och C375 yrkande 16.

Övriga motioner

Som en allmän strävan i den omläggning av politiken som inleddes i samband med regeringsskiftet hösten 2006 anser utskottet att en rad åtgärder måste vidtas för att stärka möjligheten till egen försörjning genom arbete och att minska bidragsberoendet. En politik med den inriktningen kommer successivt att minska behovet av såväl bostadsbidragen som övriga bidragssystem. Samtidigt måste utskottet konstatera att bostadsbidragen i dag har en stor betydelse för ekonomiskt svaga hushålls möjlighet att finansiera sitt boende. Till skillnad från generella bidrag har också bostadsbidragen den fördelen att de är riktade mot en avgränsad grupp och därmed är ett träffsäkert stöd till ekonomiskt utsatta personer. Från och med den 1 januari 2006 höjdes den del av bostadsbidraget som lämnas som särskilt bidrag till barnfamiljer med 350–550 kr per månad beroende på antalet barn. Utskottet anser att bostadsbidraget främst är en del av den ekonomiska familjepolitiken och att det för närvarande inte finns utrymme att höja bidraget. Därmed avstyrks motionerna Sf392 yrkande 13, Sf372 yrkande 13 och C390 yrkande 52 i denna del.

Regler om högsta bidragsgrundande bostadsyta började tillämpas år 1997. Reglerna innebär att man vid beräkning av bostadsbidraget bortser från bostadskostnader för bostadsytor över en viss ytgräns som är beroende av hushållets storlek. Enligt vad som anfördes vid införandet av ytnormen fanns det inga övertygande motiv till subventionering av bostadsytor över en viss gräns. Utskottet är inte berett att nu föreslå någon ändring i reglerna om ytbegränsning och avstyrker därmed motion Sf231.

Enligt huvudregeln ska bostadsbidraget betalas ut till den sökande. På begäran av sökanden får dock Försäkringskassan besluta att bidraget ska betalas ut till någon annan än sökanden. Försäkringskassan anger i sin vägledning om utbetalning av socialförsäkringsförmåner (Vägledning 2005:1) att utbetalning till någon annan än sökanden kan komma i fråga endast om det finns särskilda skäl, såsom fysisk eller psykisk sjukdom eller andra jämförliga tillstånd. På framställning av en socialnämnd (eller motsvarande kommunal nämnd) får Försäkringskassan betala ut bostadsbidraget till en

lämplig person eller till nämnden att användas för hushållets bästa, om det finns synnerliga skäl för det. Sådana skäl kan t.ex. vara att det är klarlagt att bostadsbidraget används för att finansiera missbruk.

Det finns således vissa begränsade möjligheter till direktutbetalning av bostadsbidraget till en socialnämnd. Utskottet är inte berett förorda att möjligheterna ska utökas. Motion Sf236 avstyrks därmed.

Med vad som anförts ovan om åldersgränsen för ensamstående personer utan barn avstyrks motion Sf275.

Riksdagen beslutade våren 2004 (prop. 2003/04:96, bet. 2003/04:BoU12, rskr. 2003/04:239) om vissa ändringar i reglerna för bostadsbidragen vad gäller hänsynstagande till barns förmögenhet vid beräkningen av bidrag. De nya reglerna innebär att det vid beräkning av bostadsbidrag ska bortses från sådana tillgångar som ett barn får genom gåva, testamente eller förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande. Ett sådant undantag förutsätter att barnet förvärvat egendomen från någon annan än barnets förmyndare och att förvärvet är förenat med villkor som dels innebär att förmyndaren är skild från förmögenhetens förvaltning, utan bestämmanderätt för denne, dels anger vem som i stället ska utöva förvaltningen. Detsamma ska gälla avkastning av och sådant som trätt i stället för sådan egendom. Efter beslut av riksdagen (prop. 2002/03:33, bet. 2002/03:BoU6, rskr. 2002/03:106) gäller dessutom sedan tidigare att barns ersättningar med anledning av kroppsskada, kränkning, olycksfall eller sjukdom inte räknas in i familjens förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag.

Som framgår innebär dagens regler att barns förmögenhet under vissa förutsättningar inte påverkar bostadsbidraget. Utskottet vill inte utesluta att det kan finnas andra situationer där det finns skäl som talar för att barns förmögenhet bör undantas. Utskottet är dock inte berett att nu förorda att ytterligare undantag ska göras. Motion Sf280 avstyrks därmed.

Det är i dag vanligt att föräldrar vid en skilsmässa har gemensam vårdnad om sina barn. Till de föräldrar som inte bor tillsammans men har gemensam vårdnad kan den bostadsanknutna delen av bostadsbidraget utgå till båda föräldrarna. Den icke bostadsanknutna delen, dvs. det särskilda bidraget, tillfaller dock endast den förälder hos vilken barnet är folkbokfört. Genom att det fr.o.m. 2006 infördes endast en ersättningsnivå för bidraget till bostadskostnader får de flesta hushåll ett lägre bidrag i denna del. För att kompensera umgängesföräldrarna för minskningen av bidraget till bostadskostnader infördes därför ett bidrag för umgänge – umgängesbidrag. Detta bidrag är relaterat till det antal barn som föräldern tidvis har boende hos sig.

Vid likvärdiga inkomster och bostadskostnader får den förälder hos vilken barnet är folkbokfört ett högre bostadsbidrag än den förälder som inte har barnet folkbokfört hos sig. Även om det finns skäl som talar för denna ordning, finns det också skäl som talar emot. I de fall den gemensamma vårdnaden är uppdelad så att barnet under året bor lika lång tid hos båda

sina föräldrar kan det hävdas att också förutsättningarna för att få bostadsbidrag bör vara lika för dem båda. Samtidigt är det naturligtvis så att gemensam vårdnad långt ifrån alltid innebär att barnet vistas lika lång tid hos båda föräldrarna.

Utredningen Översyn av hur ekonomiska stöd till barnfamiljer stödjer samarbete mellan särlevande föräldrar (dir. 2009:56) ska granska hur fördelningen av kostnader och inkomster som är kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning och omsorg om barnet när föräldrarna inte lever tillsammans. Resultatet av utredningen bör avvaktas. Motion C390 yrkande 53 kan därmed anses vara tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet anser att det är viktigt att tillförlitliga och lätt tillgängliga uppgifter läggs till grund för den slutliga regleringen av bostadsbidraget. Taxeringen uppfyller dessa kriterier. Utskottet anser därför att den aktuella avstämningen av bostadsbidraget ska göras på grundval av den aktuella taxeringen. Utskottet noterar även att Försäkringskassan får efterge kravet på återbetalning helt eller delvis om det finns särskilda skäl för det. När Försäkringskassan bedömer om det finns särskilda skäl för eftergift ska den försäkrades förmåga att betala tillbaka bidraget särskilt beaktas. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna C390 yrkande 54 och Ub349 yrkande 14.

Beträffande frågan om statliga konstnärsstipendier ska påverka bostadsbidraget vill utskottet peka på att enligt bestämmelserna i 4 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag ska skattefria stipendier över 3 000 kr per månad ingå i den bidragsgrundande inkomsten. Redan dagens regler innebär således att stipendier i viss utsträckning inte påverkar bostadsbidraget. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion Kr308 yrkande 11, varför det avstyrks.

Vårdnadsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. avskaffande av vårdnadsbidraget och en höjning av bidraget.

Jämför reservation 49 (s, v, mp).

Gällande ordning

En kommun kan fr.o.m. den 1 juli 2008 lämna vårdnadsbidrag för barn som fyllt ett men inte tre år. Ett villkor är att föräldrapenning med sjukpenningbelopp har lämnats för sammanlagt 250 dagar. Barnet måste vara folkbokfört i kommunen. Vårdnadsbidrag kan betalas ut som ett skattefritt kommunalt bidrag på högst 3 000 kr per månad. Villkoret för att få fullt vårdnadsbidrag är att barnet inte utnyttjar den offentligt finansierade barnomsorgen. Vårdnadsbidraget kan inte lämnas till en vårdnadshavare som

har vissa ersättningar till exempel arbetslöshetsersättning, introduktionser-sättning och föräldrapenning. Föräldern kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt. Reducerat vårdnadsbidrag får kommunen bestämma till en eller flera nivåer där nivån på bidraget svarar mot ett visst antal timmar i förskolan.

Motioner

I fyra motioner begärs tillkännagivanden om att vårdnadsbidraget ska avskaffas.

I motion Sf392 yrkande 3 anför Veronica Palm m.fl. (s) bl.a. att vårdnadsbidraget understöder en familjepolitik där kvinnor tar hand om barnen och männen om jobben. Det försvagar rätten till förskola och tvåförsörjar-modellen och blir en kvinnofälla.

I motion Sf237 av Caroline Helmersson-Olsson (s) anføres att vårdnadsbidraget medför långtgående negativa konsekvenser för såväl jämställdhets- som integrationssträvanden. Barns rätt till en utvecklande förskola begränsas, och det medför långsiktigt negativa konsekvenser för integrationen.

Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s) anför i motion Sf313 att vårdnadsbidraget urholkar resurserna till förskolan. I syfte att värna den svenska förskolans kvalitet vill motionärerna att det i stället investeras i fler utbildade förskollärare och mer personal i förskolan.

Kalle Larsson m.fl. (v) anför i motion Sf318 yrkande 4 att vårdnadsbidraget inte går att leva på och att den som stannar hemma med barn därför förutsätts bli försörjd av någon annan. Erfarenheterna visar att det är kvinnor som stannar hemma och blir beroende av män för sin försörjning. Risken för diskriminering av kvinnor som grupp i arbetslivet ökar därmed, och vårdnadsbidraget stjäl resurser från den kommunala barnomsorgen.

I tre motioner önskas i stället utvidgade möjligheter inom ramen för vårdnadsbidraget.

Eva Johnsson (kd) begär i motion Sf338 yrkande 1 ett tillkännagivande om att det bör utredas om en fördubbling av vårdnadsbidraget till 6 000 kr per månad och barn kan genomföras. Motionären anför att genomsnittskostnaden för ett barn i den kommunala förskolan i runda tal är 13 000 kr per månad. Det är därför rimligt att vårdnadsbidraget fördubblas. I motionens yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om möjligheten att göra vårdnadsbidraget statligt. Motionären anser att alla föräldrar i Sverige bör ha samma rätt att kunna vara hemma med sina barn lite längre än vad föräldrapenningen möjliggör.

I motion Sf351 av Mikael Oscarsson (kd) begärs i yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om att en lägsta nivå för det kommunala vårdnadsbidraget på sikt bör vara 6 000 kr per månad och barn. Vidare ska det inte finnas någon övre gräns för hur mycket en kommun ska kunna betala i

vårdnadsbidrag. Motionären anför att det är viktigt att det finns ekonomisk möjlighet att välja mellan att ha sitt barn i förskolan och att själv ta hand om det.

Inger Davidson och Chatrine Pålsson Ahlgren (kd) begär i motion Sf365 yrkandena 1 och 2 tillkännagivanden om att samtliga kommuner ska ha en skyldighet att införa ett vårdnadsbidrag och om att regeringen bör utreda möjligheten att höja vårdnadsbidraget så att fler kan utnyttja det. Motionärerna anför att det är alltför många kommuner som inte har gett denna möjlighet till de föräldrar som så önskar. Det skulle medföra en större valfrihet för småbarnsföräldrar om så skedde.

Utskottets ställningstagande

Regeringen vill utveckla och modernisera den svenska familjepolitiken. Som utskottet har anförts ovan är det av största vikt att barnperspektivet är centralt i utformningen av familjepolitiken. Införandet av ett frivilligt kommunalt finansierat vårdnadsbidrag är en del i regeringens familjepolitiska reform. För att föräldrar ska kunna välja att tillbringa mer tid med sina barn när de är små skapades därför möjligheten för kommuner att införa ett vårdnadsbidrag. En utgångspunkt för vårdnadsbidraget är att enskilda människor och familjer kan fatta rationella beslut utifrån sina egna förutsättningar. Barn är olika, och föräldrarna känner sina barn bäst. Små barn mår väl av att ha kontakt med sina föräldrar, och det är ofta barns behov och barns bästa som styr vilka val en familj gör. Vårdnadsbidraget innebär en ökad möjlighet till detta och således en möjlighet för föräldrar att ge sina barn ökad trygghet under de första åren. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf237, Sf313, Sf318 yrkande 4 och Sf392 yrkande 3.

Möjligheten för kommunerna att införa vårdnadsbidrag trädde i kraft den 1 juli 2008. Enligt utskottets mening är det alltför tidigt att så snart efter att reformen trätt i kraft ändra på reglerna för vårdnadsbidragets utformning. Utskottet konstaterar dock att regeringen i budgetpropositionen har uttalat att den avser att under 2009 lämna ett uppdrag till SCB att följa utvecklingen av vårdnadsbidraget. Därmed avstyrks motionerna Sf338, Sf351 och Sf365.

Ändring i lagen om allmän försäkring

Den 22 oktober 2009 beslutade riksdagen (prop. 2008/09:194, bet. 2009/10:SFU4, rskr. 2009/10:16, SFS 2009:1050) om en ändring i bl.a. 4 kap. 13 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Ändringen träder i kraft den 1 januari 2010. Genom riksdagsbeslutet fick bestämmelsen ett felaktigt innehåll på grund av att en ändring av bestämmelsens lydelse enligt ett tidigare riksdagsbeslut inte beaktats (se prop. 2008/09:115, bet. 2008/09:UbU11, rskr. 2008/09:220, SFS 2009:338). Det är angeläget att felaktigheten sna-

rast möjligt rättas till. Utskottet lägger därför på eget initiativ fram ett förslag till justering av lagen om allmän försäkring i enlighet med vad som framgår av bilaga 5 i betänkandet.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf394 yrkandena 1 och 2, bifaller delvis motionerna 2009/10:Sf238, 2009/10:Sf239, 2009/10:Sf240 och 2009/10:Sf259 samt avslår motionerna 2009/10:Sf218, 2009/10:Sf322 yrkandena 3–5 och 16, 2009/10:Sf372 yrkande 6, 2009/10:Sf373 och 2009/10:A307 yrkande 24.

Ställningstagande

Det är angeläget att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen snarast tillsätts med uppgift att utforma framtidens socialförsäkringar. Utgångspunkterna för den framtida sjukförsäkringen bör vara följande. Försäkringen ska vara generell och obligatorisk, solidariskt finansierad och ge alla försäkrade en rimlig inkomsttrygghet. Den bör grundas på inkomstbortfallsprincipen. Ersättningar och ersättningstak måste vara på sådana nivåer att de innebär ett reellt skydd för flertalet försäkrade. Vidare bör arbetslinjen i sjukförsäkringen förstärkas så att den förebygger ohälsa och ökar drivkrafterna för rehabilitering och snabbare återgång i arbetslivet.

2. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf322 yrkandena 3–5 och 16 samt avslår motionerna 2009/10:Sf218, 2009/10:Sf238, 2009/10:Sf239, 2009/10:Sf240, 2009/10:Sf259, 2009/10:Sf372 yrkande 6, 2009/10:Sf373, 2009/10:Sf394 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:A307 yrkande 24.

Ställningstagande

Ett systemskifte pågår inom socialförsäkringarna, men i stället bör socialförsäkringssystemet förbättras inifrån. Förbättringarna måste ta sin utgångspunkt i inkomstbortfallsprincipen. Inkomstbortfallsprincipen är solidarisk och måste upprätthållas för att minska intresset för och betydelsen av privata lösningar. Obligatoriska, generella, solidariskt finansierade socialförsäkringar är en grundbult i den svenska välfärden. Lösningar som bygger på grundtrygghetssystem och välgörenhet kan inte accepteras. Det är vidare viktigt att ökade inslag av privatiseringar motverkas, eftersom detta urholkar jämlikheten i de sociala trygghetssystemen. Statens ansvar för trygghetssystemen ska inte heller lämnas över till arbetsmarknadens parter. Valfriheten i ett privatiserat system är godtycklig. Eventuella överskott i socialförsäkringssystemet ska komma de försäkrade till del och användas till att förbättra försäkringen och förhindra att människor slås ut.

3. Principer för socialförsäkringarna, punkt 1 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf372 yrkande 6, 2009/10:Sf373 och 2009/10:A307 yrkande 24 och avslår motionerna 2009/10:Sf218, 2009/10:Sf238, 2009/10:Sf239, 2009/10:Sf240, 2009/10:Sf259, 2009/10:Sf322 yrkandena 3–5 och 16 samt 2009/10:Sf394 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ett samlat trygghetssystem vid sjukdom eller arbetslöshet, Arbetslivstrygghet, bör införas. I detta system slås sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ihop, och ersättningsnivåerna blir enhetliga. Vissa villkor kommer dock fortfarande att vara olika vid sjukdom respektive arbetslöshet. Fler ska omfattas av systemet, t.ex. studenter. Systemet ska vara skattefinansierat. Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen blir en myndighet, och arbetssättet ska präglas av helhetssyn, effektivitet och individfokus. Försörjningsstödet flyttas från kommunerna till den nya myndighe-

ten. Den aviserade parlamentariska socialförsäkringsutredningen bör utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om Arbetslivstrygghet kan genomföras.

4. Företagares socialförsäkringsskydd, punkt 4 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf327 yrkande 2 och 2009/10:Sf394 yrkande 22, bifaller delvis motion 2009/10:Sf343 och avslår motionerna 2009/10:Sf202, 2009/10:Sf215, 2009/10:Sf216, 2009/10:Sf281 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf354 och 2009/10:Sf388.

Ställningstagande

Det är viktigt att få en väl fungerande trygghet för företagare, inte minst för att fler ska kunna ta steget över från anställning till företagande. Vi välkomnar de förändringar för företagares socialförsäkringsskydd som regeringen aviserar men anser att ytterligare förbättringar av trygghetsförsäkringarna behöver genomföras. Egenföretagare ska på sikt ha samma rätt till socialförsäkringsförmåner som anställda. Vidare bör nyblivna entreprenörer kunna få sin inkomstrygghet mer grundad på den tidigare anställningen.

5. Kulturutövares socialförsäkringsskydd, punkt 5 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Kr308 yrkande 10.

Ställningstagande

Många kulturutövare glider fram och tillbaka över gränsen mellan anställning och företagande. De riskerar därmed att bli utan ersättning från t.ex. a-kassan. Det finns ännu ingen tillfredsställande lösning när det gäller t.ex.

pension, ersättning vid sjukdom och vid föräldraledighet. Regeringen bör därför återkomma med förslag till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetarnas situation.

6. Sjuklön, punkt 7 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf322 yrkandena 22 och 23 samt avslår motionerna 2009/10:Sf329 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:Sf402.

Ställningstagande

Vi anser att medel inom sjukpenninganslaget ska användas för ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna som undantas från sjuklöneperioden i ett år vid återgång i arbete hos samma arbetsgivare eller en ny. Vi anser att detta leder till ökad vilja hos arbetsgivare att anställa personer som har långtidsfrånvaro på arbetsmarknaden på grund av sjukdom. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag till förändring av lagen (1991:1047) om sjuklön i enlighet med det ovan angivna.

Karensdagen är särskilt problematisk för personer som arbetar i en dålig arbetsmiljö, har en utsatt ekonomisk situation, skiftarbetar, har flera arbetsgivare eller lider av ohälsotillstånd av olika slag. Karensdagen innebär att många går till jobbet fast de är sjuka, vilket troligen ökar ohälsan för individen i ett senare skede. Därför bör regeringen återkomma med förslag på ändring som innebär att karensdagen avskaffas.

7. Flexibla ersättningsnivåer, punkt 8 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf203, 2009/10:Sf232 och 2009/10:Sf372 yrkande 9.

Ställningstagande

För att förbättra möjligheterna för sjukskrivna på arbetsmarknaden gäller det bl.a. att ta bort regler som försvårar och hindrar människor att kunna arbeta efter den förmåga de har. En sådan hindrande regel är att det i dagens system är möjligt att bli sjukskriven enbart i tre statiska nivåer: 25, 50 eller 75 %. Detta system är inte anpassat till behoven hos de sjuka, ett problem som är omvittnat både av patienter och av läkare. Vi anser att dessa regler bör tas bort och att det bör införas en möjlighet till flexibel deltidssjukskrivning. Omfattningen i en sjukskrivning behöver enkelt, snabbt och flexibelt kunna anpassas efter den enskildes arbetsförmåga. Regeringen bör utreda frågan med målsättningen att systemet tar större hänsyn till individens behov och förutsättningar samt återkomma med förslag på ändrad lagstiftning.

8. Ersättning vid studier, punkt 9 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf369 och 2009/10:Ub349 yrkande 17 och avslår motionerna 2009/10:Sf374 och 2009/10:Sf396.

Ställningstagande

I dagens system är studiemedelstagande SGI-skyddande vilket innebär att man får behålla sin SGI om man studerar med studiemedel. Det gäller emellertid endast om den studerande tar ut studiemedel för varje vecka hon eller han studerar. Om den studerande låter bli att ta ut studiemedel en vecka, t.ex. för att spara veckor, förlorar personen sin SGI. Detta förhållande är inte rimligt. Heltidsstudier ska utgöra SGI-skyddad tid oavsett i vilken utsträckning den studerande tar ut studiemedel. Det ska inte vara så att en student straffas för att hon eller han vill ta ut mindre än fullt studiemedel, eller tar ut mindre varje termin och få det att räcka längre.

9. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 10 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf394 yrkande 15 och avslår motionerna 2009/10:Sf213, 2009/10:Sf249 yrkande 2, 2009/10:Sf322 yrkandena 10 och 18, 2009/10:Sf387 och 2009/10:Sf406.

Ställningstagande

Vi anser att kvinnors ohälsa behöver uppmärksammas mer. Det faktum att kvinnor är överrepresenterade bland dem som anses ha diffusa diagnoser behöver belysas närmare. Vid studier av ohälsans orsaker bör det fästas större vikt vid de skillnader som på grund av kön fortfarande gör sig gällande såväl i arbetslivet som i fördelningen av det obetalda hemarbetet.

10. Sjukpenningfrågor i övrigt, punkt 10 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf249 yrkande 2 och 2009/10:Sf322 yrkandena 10 och 18 samt avslår motionerna 2009/10:Sf213, 2009/10:Sf387, 2009/10:Sf394 yrkande 15 och 2009/10:Sf406.

Ställningstagande

Införandet av diagnosbaserad sjukpenning är problematiskt för sjukskrivna. I förarbetena till lagen om allmän försäkring har angetts i vilka fall fortsatt sjukpenning kan komma i fråga. Om det föreligger synnerliga skäl kan Försäkringskassan göra undantag och betala ut sjukpenning med 80 % av SGI, efter ansökan av den försäkrade, trots att sådan sjukpenning redan har lämnats efter 364 dagar under ramtiden. Undantaget omfattar personer som är arbetsförmögna på grund av mycket allvarliga sjukdomar såsom ”vissa tumörsjukdomar, neurologiska sjukdomar såsom ALS eller om den försäkrade väntar på transplantation av ett vitalt organ” (prop. 2007/08: 136). Någon bortre gräns för hur länge en person ska kunna få 80 % på grund av synnerliga skäl finns inte. Vi anser att sjukförsäkringen ska täcka inkomstbortfall för nedsatt arbetsförmåga till följd av sjukdom. Lagen ska inte peka ut vissa diagnoser som ska berättiga till högre sjukpenning än andra. Mot bakgrund av det som anförs bör reglerna om den diagnosbaserade sjukpenningen avskaffas.

Vi anser vidare att sjukgymnasterna har en viktig roll i att förebygga långtidssjukskrivning och rehabilitera personer med rörelsebesvär. De har också en stor kännedom om patientens hinder och möjligheter. Den regel-

bundna kontakten och bedömningarna utförs oftast tillsammans med sjukgymnasten. Sjukgymnasterna ska därför ges rätt att sjukskriva för t.ex. ryggbesvär och andra likartade rörelsesmärtor.

11. Rehabilitering, punkt 11 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkran (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf394 yrkandena 3–5 och 8 samt avslår motionerna 2009/10:Sf261, 2009/10:Sf360, 2009/10:Sf383 och 2009/10:Sf386.

Ställningstagande

Vi anser att arbetslivet måste vara så utformat att vi orkar arbeta ett helt arbetsliv och dessutom kan kombinera det med familj och fritid. Arbetslivets krav måste möta den enskildes förutsättningar och förmåga. Det vinner både den enskilde och arbetsgivaren på. Sjukförsäkring ska ge trygghet och samtidigt erbjuda reella möjligheter att återkomma till arbete.

Fokus i sjukförsäkringen måste ligga på aktivt stöd som gör det möjligt att arbeta igen, inte på tidsgränser och ensidiga krav på individen. Alltför många har blivit kvar i sjukförsäkringen för länge utan att få stöd för att snabbt komma tillbaka till arbete. Rehabiliteringen är ett eftersatt område. Alltför många har fått aktivitets- och sjukersättning utan att först ha fått en verklig chans att delta i arbetslivet. Åtgärder för att människor ska kunna komma tillbaka i arbete ska sättas in utan dröjsmål. Den enskilde måste redan från början få tillgång till de rehabiliteringsinsatser som krävs och ett individuellt anpassat stöd.

Avstämningsmötet är viktigt för att rehabiliteringsinsatserna ska ske tidigt och utifrån individens behov. Vidare är en uppgradering av själva avstämningsmötet nödvändig. Redan i dag har den sjukskrivne enligt lag skyldighet att delta i avstämningsmötet. Den skyldigheten bör också omfatta arbetsgivaren som dessutom som huvudregel bör lämna in en rapport om vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras på arbetsplatsen.

12. Medel för samverkan, punkt 12 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf372 yrkande 10 i denna del.

Ställningstagande

Av anslaget för sjukpenning får 5 % användas för samverkan och finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet. Medlen beräknas att helt förbrukas under 2009 och 2010. Regeringen har därför angivit en prioriteringsordning för vad medlen ska få finansiera. Detta betyder i praktiken att andra typer av samordning eller samverkansprojekt, ofta med socialtjänsten, blir tvungna att avsluta sin verksamhet. Det är ytterligt beklagligt. Denna typ av samverkan har ofta bildats i en stor lokal ansträngning för att kunna göra gemensamma och mer effektiva insatser för en särskild grupp människor som vanligtvis faller mellan stolarna. En större procentsats av de statliga medlen måste kunna användas flexibelt och ge utrymme för de nya projekt som regeringen avser att igångsätta.

13. Övriga frågor om samverkan, punkt 13 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf245, 2009/10:Sf356, 2009/10:Sf372 yrkande 10 i denna del och 2009/10:Sf394 yrkande 7, bifaller delvis motion 2009/10:Sf266 och avslår motionerna 2009/10:Sf328 och 2009/10:Sf349.

Ställningstagande

Det är viktigt att myndigheter kan samarbeta för att stödja de mest utsatta grupperna och förhindra att människor hamnar mellan stolarna. Den som har komplexa behov eller nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionshinder eller sjukdom ska ha rätt till stöd för att kunna jobba och bidra utifrån sina förutsättningar. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, de sociala myn-

digheterna och andra i sammanhanget viktiga aktörer bör samarbeta med individen i centrum och erbjuda kvalificerad handledning. Fler aktörer ger en bättre bild av och lösning för de rehabiliteringsbehov som individerna har för att komma i arbete. På så sätt uppstår dessutom möjligheter att minska belastningen på socialförsäkringssystemet som helhet.

Många viktiga projekt har genomförts inom ramen för finansiell samordning (Finsam) i syfte att få fler personer att återgå i arbete. För att förbättra samverkan är det därför av stor vikt att ta vara på och utveckla de erfarenheter som finns av Finsam. Det finns även behov av att utveckla fler individuella anpassade vägar till arbetslivet för personer med behov och insatser. Detta kan möjliggöras genom bättre samverkan.

14. Arbetsförmåga, punkt 14 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf322 yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt nya regler 2008 (prop. 2007/08:136) får inte Försäkringskassan längre ta individuella hänsyn till faktorer såsom ålder, kön, tidigare arbetslivserfarenhet och möjligheter på den lokala arbetsmarknaden vid bedömning av arbetsförmågan. Bestämmelsen om individuella hänsyn infördes i och med prop. 1996/97:28 Kriterier för rätt till ersättning i form av sjukpenning och förtidspension. Syftet var framför allt att personer nära pensionsåldern med en liten restarbetsförmåga inte skulle behöva flytta över hela landet för att leta jobb. Vi anser att alla har olika förutsättningar att tillfriskna och avvisar därför regeringens regeländring. Mot bakgrund av det som anförs bör Försäkringskassan återigen få möjlighet att ta individuella hänsyn i enlighet med reglerna som gällde innan prop. 2007/08:136 trädde i kraft.

15. Politiska uppdrag, punkt 15 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf322 yrkande 21 och bifaller delvis motionerna 2009/10:Sf227 och 2009/10:Sf262.

Ställningstagande

Ett problem för personer med sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning är möjligheterna till ideellt engagemang. Rätten att engagera sig ideellt utan att förlora sin ersättning är inte reglerat i lag utan endast i Försäkringskassans riktlinjer. Det kan hända att Försäkringskassan avråder personer med hel sjukersättning att engagera sig ideellt eftersom det riskerar att inkräkta på deras rätt till ersättning. Vissa vågar därför inte engagera sig i t.ex. en ideell förening eller ett politiskt parti, vilket måste betraktas som en allvarlig inskränkning av demokratin. Mot bakgrund av det som anförs bör regeringen göra en översyn med syfte att ändra lagen om allmän försäkring så att personer med sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning kan engagera sig ideellt utan att det inkräktar på rätten till ersättning från sjukförsäkringen.

16. Arbetsskadeförsäkring, punkt 17 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf214 och avslår motionerna 2009/10:Sf299, 2009/10:Sf330 yrkandena 1–3 och 2009/10:Sf398.

Ställningstagande

Trots att arbetsskadeförsäkringen reformerats finns det fortfarande problem med rättssäkerheten ur ett könsperspektiv. Reformeringen 2002 avsåg bl.a. bevisregeln som upplevdes vara alltför restriktiv. Frågan är om detta syfte uppnåddes. Vi ser att allt färre ärenden prövas utan att vi riktigt kan se några analyser av de bakomliggande orsakerna. Vi anser att en översyn bör göras med syftet att kvinnor och män ska få en rättssäker process och att den som fått en skada godkänd ska hållas helt skadeslös. I en översyn bör systemet för kunskapsinhämtning kring olika arbetsskador analyseras. De senaste forskningsrönen behöver snabbt tillämpas i beslutsunderlagen för Försäkringskassan. Försäkringskassan behöver utökat utrymme att beställa och sammanställa forskning. Detta gäller inte minst kring förslitningsskador i rörelseorganen, psykosociala diagnoser och andra svårbedömda sjukdomstillstånd. Även bevisregeln bör utvärderas för att

analysera om dess utformning är en förklaring till att syftet med reformen inte förverkligades. En annan utgångspunkt för en översyn är principen om att man ska hållas skadeslös.

17. Arbetsskadeförsäkring, punkt 17 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf330 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2009/10:Sf214, 2009/10:Sf299 och 2009/10:Sf398.

Ställningstagande

Enligt statistik från Arbetsmiljöverket har antalet anmälda arbetssjukdomar mer än halverats de senaste fem åren. Minskningen av antalet anmälda arbetsolyckor är emellertid avsevärt mindre, ca 13 %. Förklaringen kan knappast tänkas vara förbättringar på arbetsplatserna. Jag anser därför att orsakerna bakom den tydliga minskningen i antalet anmälda arbetssjukdomar bör utredas. En annan fråga som är viktig i sammanhanget är stickskada (som t.ex. kan leda till hepatit C) som är svåra att få godtagna som arbetsskada. Det är också viktigt att arbetsskadeförsäkringen ska hanteras jämställt och i enlighet med lagstiftarens intentioner. Försäkringskassan bör därför ges i uppdrag att tydligt integrera könsperspektiv i tillämpningen av arbetsskadeförsäkringen. Detta förutsätter också att Försäkringskassans handläggare som hanterar arbetsskadeärenden får utbildning i könsperspektiv på arbetsrelaterad ohälsa. En rättssäker tillämpning av försäkringen måste garanteras för alla.

18. Försäkringskassans ärendehandläggning, punkt 18 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf223 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf243, 2009/10:Sf314 och 2009/10:Sf394 yrkande 20 och avslår motionerna 2009/10:Sf271, 2009/10:Sf291 yrkandena 1–3, 2009/10:Sf322 yrkande 19 och 2009/10:Sf344.

Ställningstagande

Försäkringskassan har en central roll för människors förtroende för socialförsäkringarna. Människor har rätt att få ett bra bemötande, snabb handläggning och beslut som är rättssäkra. Samtidigt har myndigheten en viktig roll för att förebygga och upptäcka missbruk.

Under de senaste åren har Försäkringskassan haft stora problem med besparingar, omorganisation och många genomgripande regeländringar. Det har inneburit problem både för de försäkrade och för personalen. Vi måste se till att Försäkringskassan fungerar så att människor får sina pengar i tid och personal ges förutsättningar att klara sitt arbete.

De beslut som Försäkringskassan fattar ska vara rättssäkra. Förtroendet för den myndighet som administrerar sjukförsäkringen är avgörande för förtroendet för försäkringen.

19. Försäkringskassans ärendehandläggning, punkt 18 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf322 yrkande 19 och avslår motionerna 2009/10:Sf223 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf243, 2009/10:Sf271, 2009/10:Sf291 yrkandena 1–3, 2009/10:Sf314, 2009/10:Sf344 och 2009/10:Sf394 yrkande 20.

Ställningstagande

För att garantera hög servicenivå och förkorta handläggningstider bör lagen om allmän försäkring föreskriva att försäkrade har rätt till beslut eller ersättning inom 30 dagar. Det motsvarar tiden för en vanlig löneutbetalning och medför därför inte för stora förändringar av de försäkrades ekonomi. Vid utbetalningar som försenas mer än en månad bör Försäkringskassan betala dröjsmålsränta på det aktuella beloppet. Efter två månader bör även skadestånd utgå till de försäkrade. Regeringen bör återkomma med förslag om hur en garanti om ersättning eller beslut inom 30 dagar bäst kan utformas.

20. Försäkringsmedicinsk rådgivning, punkt 19 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf322 yrkande 17 och avslår motionerna 2009/10:Sf241 och 2009/10:Sf260.

Ställningstagande

Det är ett problem att de försäkringsmedicinska rådgivarna, utan att träffa patienter, skriver medicinska utlåtanden som i efterhand används för att avslå ansökningar om sjukpenning eller sjukersättning. Detta system urholkar den sjukskrivande läkarens roll. Det måste fastslås att det är den ansvarige läkaren som står för det medicinska utlåtandet och Försäkringskassans handläggare som fattar beslut utifrån gällande regelverk.

21. Medborgarinsyn, punkt 20 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf258, 2009/10:Sf322 yrkande 20, 2009/10:Sf381 och 2009/10:Sf394 yrkande 21 och avslår motion 2009/10:Sf251.

Ställningstagande

Regeringen har avskaffat socialförsäkringsnämnderna som garanterade allmänhetens insyn i handläggningen av socialförsäkringen. Detta innebär att den folkliga förankringen av socialförsäkringen och det lokala medborgarinflytandet helt går förlorade. Genom socialförsäkringsnämnderna säkrades förutom hänsynstagande till viss lokal kännedom också den fackliga förankringen. Avskaffandet har också begränsat individens möjligheter att överklaga i försäkringen.

Det måste vara en prioriterad fråga att värna medborgarinflytandet i socialförsäkringen. Socialförsäkringsnämnderna eller någon form av insyn för medborgarna bör således återinföras.

22. Pensionärernas ekonomiska situation, punkt 23 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf325 yrkande 12 och avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 43, 2009/10:Sf210 och 2009/10:Sf300.

Ställningstagande

Som ett led i saneringspolitiken i början av 1990-talet reducerades prisbasbeloppet. Ytterligare några liknande åtgärder vidtogs fram till 1999. Utöver dessa basbeloppsförändringar sänktes ersättningsnivån på vissa pensionsförmåner 1993–1998 genom att utbetalningarna begränsades till 98 % av prisbasbeloppet. Pensionärernas ekonomi påverkades alltså både av ändrat prisbasbelopp och av begränsningen till 98 %. Mot denna bakgrund bör tilläggspensionen för de pensionärer som fick en konkret sänkning av sin pension under 1990-talet räknas upp med ca 6 %. Den grupp som omfattas är de ATP-pensionärer som gick i pension 1990 eller tidigare.

23. Pensionärernas ekonomiska situation, punkt 23 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju381 yrkande 43 och avslår motionerna 2009/10:Sf210, 2009/10:Sf300 och 2009/10:Sf325 yrkande 12.

Ställningstagande

Regeringen bör skyndsamt utreda vilka åtgärder som krävs för att åstadkomma mer jämställda ekonomiska förhållanden bland pensionärerna. Att kvinnor i högre grad än män får låg pension beror på den könsrelaterade lönediskrimineringen men också på låga inkomster på grund av deltidsarbete och obetalt arbete i hemmet. Även om detta problem åtgärdas hjälper det inte den som redan är pensionär. För detta krävs t.ex. en höjning av garantipensionen eller ett höjt bostadstillägg till pensionärer.

24. Bostadstillägg till pensionärer, punkt 25 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C390 yrkande 52 i denna del och 2009/10:Sf372 yrkande 18 och avslår motionerna 2009/10:Sf267 och 2009/10:Sf301.

Ställningstagande

Enligt min mening är det nödvändigt att räkna upp bostadstillägget för ålderspensionärer för att underlätta för de sämst ställda att klara sin bostadsstandard. Bostadstillägget bör därför höjas till 94 % av bostadskostnaden och den skäligen levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget till 6 209 kr per månad för ensamstående och till 5 355 kr för samboende fr.o.m. den 1 juli 2011. En höjning av den skäligen levnadsnivån påverkar även äldre-försörjningsstödet.

25. Pensionsmyndigheten, punkt 26 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf265 och 2009/10:Sf393 yrkande 3.

Ställningstagande

Det behövs fortsatt förstärkt information om rätten till bostadstillägg eftersom många av dem som enligt Försäkringskassan har rätt till förmånen inte har ansökt om den. Den av Försäkringskassan inledda informationsinsatsen till gruppen berättigade till bostadstillägg bör därför fullföljas såväl av Försäkringskassan som av den nya pensionsmyndigheten.

26. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 27 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkran (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf393 yrkande 2 och avslår motionerna 2009/10:Sf6 yrkande 3, 2009/10:Sf206 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf209, 2009/10:Sf325 yrkandena 1–5 och 2009/10:Sf331.

Ställningstagande

Pensionsöverenskommelsen är en av de viktigaste förutsättningarna för hållbara pensioner. Med den av politik som förs av regeringen i förening med den ekonomiska utvecklingen i världen kommer pensionssystemets automatiska balansering att lösas ut 2010. Åtgärder har dock vidtagits av de fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen.

Moderniseringen av pensionssystemet handlar emellertid om mer än att genomföra en pensionsreform. Viktigt är också att arbetskulturen, de befintliga könsrollerna samt andra system och förmåner anpassas och följer med i utvecklandet av pensionssystemet. Att människor kan vara kvar på arbetet påverkar systemets stabilitet. Därför krävs satsningar på arbetsmiljön, på rehabilitering och en aktiv arbetsmarknadspolitik samt på utbildning. Även den ekonomiska familjepolitiken har betydelse liksom jämställdhet i hemmet och i arbetslivet.

27. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 27 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf6 yrkande 3 och 2009/10:Sf325 yrkandena 1–5 och avslår motionerna 2009/10:Sf206 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf209, 2009/10:Sf331 och 2009/10:Sf393 yrkande 2.

Ställningstagande

Eftersom pensionssystemet fullt ut har trätt i kraft bör Pensionsgruppen frångå sin formella roll i beslutsprocessen kring pensionssystemet. Vidare bör riksdagens samtliga partier omgående ges full och löpande insyn i de politiska överläggningar som rör pensionssystemet.

När det gäller pensionssystemets utformning bör regeringen analysera pensionssystemets konsekvenser utifrån ett klass- och könsperspektiv. Exempelvis missgynnar livsinkomstprincipen kvinnor eftersom de i större utsträckning än män jobbar deltid, har lägre pensionsålder och har lägre inkomst vid föräldraledighet och sjukdom. I det nya pensionssystemet får kvinnor i genomsnitt 20 % lägre pension från det offentliga systemet än män.

Vidare bör en utredning tillsättas om ett reformerat ATP-system. När en undersökning visar att 59 % av svenskarna inte tror att pensionen kommer att räcka till när de blir gamla och endast 27 % tycker att det är bra att placera en del av pensionen på börserna måste systemet göras om från grunden. Ett nytt system måste vara förutsägbart och solidariskt finansierat via skatter och sociala avgifter. Det måste vara omfördelande över livscykeln, mellan könen och mellan klasserna samt ha en buffert. Ett nytt offentligt system måste byggas utan spekulationsinslag eller privata delar och vara nationalekonomiskt stabilt och hållbart för individen.

Eftersom avgifterna till fördelningssystemet är för låga bör regeringen återkomma med förslag om en aktiv balansering där hela pensionsavgiften går in i fördelningssystemet. Avgifterna bör också tillfälligt höjas om det visar sig att systemet är underfinansierat men däremot inte ge pensionsrätt. Det ska finnas en fastlagd gräns för vilket underskott som ska hanteras med avgiftsökningar. Om denna gräns passeras, ska det tas politisk ställning till hur balans ska uppnås i systemet. Denna aktiva balansering bör gälla i stället för den s.k. bromsen som innebär att man kan sänka pensionerna om avgifterna och AP-fonderna inte räcker till.

Eftersom högskolestudier inte med automatik leder till hög lön finns det skäl att öka pensionsrätten vid studier. En översyn bör därför göras, som dock inte får resultera i en ökad pensionsrätt på bekostnad av andra förbättringar som är nödvändiga för studerande.

28. Pensionsfrågor i övrigt, punkt 27 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf331 och avslår motionerna 2009/10:Sf6 yrkande 3, 2009/10:Sf206 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf209, 2009/10:Sf325 yrkandena 1–5 och 2009/10:Sf393 yrkande 2.

Ställningstagande

Effekterna av konjunkturnedgången och aktiveringen av den s.k. bromsen visar att pensionssystemet måste utvärderas med avseende på om det är långsiktigt hållbart både socialt och ekonomiskt. Översynen bör även omfatta eventuella behov av förändringar samt hur kunskapen om systemet ska kunna ökas.

29. Mål för utgiftsområde 12, punkt 28 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf392 yrkande 1 och avslår motion 2009/10:Sf318 yrkandena 15 och 16.

Ställningstagande

Sedan 2008 gäller målet att den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till förbättrade förutsättningar för en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Regeringen har också beskrivit att det nya målet betonar förutsättningarna snarare än utfallet och en viss acceptans för att utfallet inte alltid blir detsamma för alla familjer. Vi motsätter oss en utveckling där klyftor medvetet tillåts öka mellan familjer med barn och övriga grupper i samhället. Riksdagen bör därför besluta om ett nytt mål för den ekonomiska familjepolitiken. Det nya målet bör vara att skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska inom ramen för den generella välfärden.

30. Mål för utgiftsområde 12, punkt 28 (v, mp)

av Kalle Larsson (v) och Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf318 yrkandena 15 och 16 samt avslår motion 2009/10:Sf392 yrkande 1.

Ställningstagande

Målet bör vara: ”Skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn ska minska och jämställdhet mellan könen ska uppmuntras inom ramen för den generella politiken.” Därmed framhålls det omfördelande syftet med trygghetssystemens utformning och att familjepolitiken ska vara utformad så att den bidrar till en utveckling mot ökad jämställdhet i samhället.

Vidare bör uttrycket ekonomisk familjepolitik ändras till ekonomisk barnpolitik för att betona att det är utifrån barnens behov av social och ekonomisk trygghet som den ekonomiska familjepolitiken ska formuleras samt att kärnfamiljen inte ska vara en norm.

31. Grundläggande riktlinjer för familjepolitiken, punkt 29 (s) av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf392 yrkande 2 och avslår motion 2009/10:Sf364.

Ställningstagande

Vi anser att en solidarisk omfördelning mellan dem som har och inte har barn är en viktig del i den generella välfärden. På motsvarande sätt är en solidarisk utjämning av risker och kostnader mellan generationer, mellan arbetande och arbetslösa samt mellan sjuka och friska viktiga inslag i tryggheten. Vi motsätter oss den borgerliga selektiva, behovsprövade politiken som i kombination med grundtrygghetsmodeller ökar klyftorna och skapar fattigdomsfällor.

32. Ekonomiskt stöd till familjer med utsatt situation, punkt 30 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf392 yrkande 9 och avslår motionerna 2009/10:Sf226, 2009/10:Sf229, 2009/10:Sf305, 2009/10:Sf318 yrkandena 9 och 14, 2009/10:Sf362, 2009/10:Sf384 och 2009/10:Sf400.

Ställningstagande

Fortfarande är skillnaderna mellan barn stora i Sverige, och de ökar med den borgerligt förda politiken. Vissa barn föds till knappa förhållanden där ensamstående föräldrar får vrida och vända på varenda krona för att få livet att gå ihop. Andra föds i familjer där resurser, kontakter, språksäkerhet och rika valmöjligheter är en självklarhet. Vissa barn kommer alltid att ha ett försprång. Det är allvarligt att andelen barnhushåll med låg ekonomisk standard ökar eftersom det innebär risk för både sociala och ekonomiska problem. Om inget görs för att vända utvecklingen nu, är det stor risk att inte bara barnfattigdomen totalt kommer att öka, utan också att klyftorna kommer att vidgas än mer.

33. Ekonomiskt stöd till familjer med utsatt situation, punkt 30 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf318 yrkandena 9 och 14 samt avslår motionerna 2009/10:Sf226, 2009/10:Sf229, 2009/10:Sf305, 2009/10:Sf362, 2009/10:Sf384, 2009/10:Sf392 yrkande 9 och 2009/10:Sf400.

Ställningstagande

I dag lever en fjärdedel av alla barn i Sverige med en ensamstående förälder. Ändå är det kärnfamiljen som är normbildande för lagstiftning och regelverk. Det leder bl.a. till att barnfamiljernas ekonomiska villkor är ojäm-

lika och orättvisa. Ensamstående föräldrars ekonomiska standard är sämre än sammanboende föräldrars. Det behövs en stärkt generell välfärd som gynnar ekonomiskt utsatta familjer, bl.a. genom rätt till heltidsarbete, sänkta boendekostnader, utökade välfärdstjänster och stärkt socialförsäkring. För att förbättra situationen på kort sikt bör regeringen återkomma med en handlingsplan som syftar till att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn.

Barnbidraget har förlorat i värde de senaste tio åren. Särskilt drabbade är de barn som lever i familjer som helt eller delvis är beroende av ekonomiskt bistånd. Trots detta faktum omfattas inte dessa barn av generella barnbidragshöjningar eller höjningar av underhållsstödet. Orsaken är att det ekonomiska biståndet reduceras med motsvarande summa som barnbidraget eller underhållsstödet höjs. Detta betyder att redan utsatta barn inte får del av den ökade välfärden på samma sätt som andra barn. För att inte välbehövliga satsningar på barnfamiljerna ska riskera att medverka till ökade klyftor bör regeringen skyndsamt återkomma med förslag till lösning för att ekonomiskt utsatta barn ska omfattas av generella höjningar av barnbidrag och underhållsstöd.

34. Barnfattigdom, punkt 31 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf341, 2009/10:Sf410 och 2009/10:Sf411 samt avslår motionerna 2009/10:Sf359 och 2009/10:Sf395.

Ställningstagande

För att bekämpa barnfattigdom krävs en kombination av åtgärder: jobb som ger föräldrarna möjlighet att integreras och utvecklas i arbetslivet, tillräckligt och genomtänkt inkomststöd och nödvändiga tjänster för barnen och deras familjer.

35. Delat barnbidrag, punkt 33 (s, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf230, 2009/10:Sf302, 2009/10:Sf311 och 2009/10:Sf392 yrkande 8 och avslår motion 2009/10:Sf318 yrkande 10.

Ställningstagande

Barnbidraget ska som huvudregel delas mellan föräldrarna. Lagar och regler ska vara könsneutrala och inte diskriminera någon på grund av kön. Ett delat barnbidrag skickar även en positiv signal om att båda föräldrarna är lika viktiga när det gäller ansvaret för barnet. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

36. Delat barnbidrag, punkt 33 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf318 yrkande 10 och avslår motionerna 2009/10:Sf230, 2009/10:Sf302, 2009/10:Sf311 och 2009/10:Sf392 yrkande 8.

Ställningstagande

Barnbidraget bör kunna delas vid växelvis boende när föräldrarna är överens om det. Emellertid bör det inte kunna ske en tvångsdelning, bl.a. eftersom ensamstående mödrar har haft en svag inkomstutveckling under 1990-talet. En orsak till detta kan vara att kvinnor ofta har huvudansvaret för barnens försörjning. En översyn bör göras av hur kostnaderna för barnets försörjning fördelar sig vid växelvis boende.

37. Övrigt om barnbidrag, punkt 34 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf392 yrkande 7 och avslår motionerna 2009/10:Sf283, 2009/10:Sf292 och 2009/10:Sf390.

Ställningstagande

Förträffligheten med barnbidraget är att det går till alla barn. Därigenom bidrar det till en positiv fördelning utan att skapa negativa marginaleffekter, eftersom barnbidraget inte påverkas av föräldrarnas inkomster från arbete eller deras utgifter. Ett viktigt syfte med barnbidraget är ekonomisk utjämning och ökad ekonomisk trygghet för barnfamiljer under den period då försörjningsbördan är som allra störst. Det är just detta den generella välfärdsmodellen bygger på, och barnbidraget har ett starkt fäste i den. Vi menar att det är viktigt att fortsätta att hävda barnbidragets värde.

38. Föräldrapenningförmåner samtidigt, punkt 36 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf318 yrkande 2 och 2009/10:Sf392 yrkande 4 och avslår motionerna 2009/10:Sf201, 2009/10:Sf363 yrkande 3 och 2009/10:Sf399 yrkande 2.

Ställningstagande

Båda föräldrarna bör kunna ta ut föräldrapenning samtidigt inom ramen för nuvarande antal dagar i föräldraförsäkringen under barnets första 30 dagar. Framför allt skulle männens tid med barnet härmed öka, vilket både skapar viktiga förutsättningar för en tidig och djup relation till barnet och tillgodoser barnets särskilt stora omsorgsbehov i livets början. Det skulle även innebära en betydande avlastning för mamman under denna tid. Det finns ett tydligt samband mellan pappans engagemang i barnet och dess utveckling.

39. Jämställdhet, punkt 38 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkran (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf256 och avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 24, 2009/10:Sf263 yrkande 1, 2009/10:Sf304 yrkande 3, 2009/10:Sf318 yrkandena 3 och 5 samt 2009/10:Sf399 yrkande 1.

Ställningstagande

För att öka jämställdheten och för att barn har rätt till båda föräldrarna behöver föräldrapenningen delas lika mellan föräldrarna. Som ett steg på vägen vill vi att föräldrapenningen delas i tre lika delar. En tredjedel för vardera vårdnadshavaren och en tredjedel som båda vårdnadshavarna har möjlighet att ta ut. Detta ska således ske genom att ytterligare månader knyts till respektive vårdnadshavare inom ramen för dagens försäkring. Självklart ska genomförandet ske med respekt för att enskilda familjer ska ha rimliga planeringsförutsättningar. Barn har således rätt till båda sina föräldrar, och kvinnor och män har samma rätt till nära relationer till sina barn. Jämställdheten i både hem och arbetsliv ska på så vis öka.

40. Jämställdhet, punkt 38 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf318 yrkandena 3 och 5 samt avslår motionerna 2009/10:Ju381 yrkande 24, 2009/10:Sf256, 2009/10:Sf263 yrkande 1, 2009/10:Sf304 yrkande 3 och 2009/10:Sf399 yrkande 1.

Ställningstagande

Jämställdhetsbonus ges i form av skatteåterbäring, vilket medför att föräldrarna inte får ersättningen när den bäst behövs. Det är en ineffektiv och dyr metod som befäster föreställningen om att föräldraskapet är obligato-

riskt för kvinnor, medan män ska lockas att ta sitt ansvar med ekonomisk stimulans. En helt individualiserad föräldraförsäkring skulle eliminera behovet av en jämställdhetsbonus. Jämställdhetsbonusen bör således avskaffas.

Möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldradagarna lika mellan sig vare sig de är sambo eller gifta bör utredas.

41. Jämställdhet, punkt 38 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju381 yrkande 24 och avslår motionerna 2009/10:Sf256, 2009/10:Sf263 yrkande 1, 2009/10:Sf304 yrkande 3, 2009/10:Sf318 yrkandena 3 och 5 samt 2009/10:Sf399 yrkande 1.

Ställningstagande

En tredelad föräldrapenning bör införas där en tredjedel disponeras av vardera föräldern och en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrar eller annan nära vuxen. Det ger verkliga förutsättningar för männen att ta ett jämställt helhetsansvar för ett liv med både hem, anhöriga och arbete.

42. Intyg för tillfällig föräldrapenning, punkt 39 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkran (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf318 yrkande 8 och 2009/10:Sf392 yrkande 6 och avslår motionerna 2009/10:Sf224 och 2009/10:Sf235.

Ställningstagande

Skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn bör tas bort. Kravet på intyg är en långtgående åtgärd som inte står i proportion till problemets omfattning. Det tar resurser från omsorgen om barnen och undervisningen, och personalen får en inte önskvärd kontrollfunktion.

43. Överlåtelse av föräldrapenningförmåner, punkt 40 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf318 yrkande 7 och avslår motionerna 2009/10:Sf252 och 2009/10:Sf315.

Ställningstagande

Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att en annan försäkrad än en ensamstående förälder i vissa fall ska kunna få tillfällig föräldrapenning för att vårda ett barn när föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet. Att de allvarliga brister i föräldraförsäkringen som rör den ekonomiska tryggheten för ensamstående föräldrar äntligen får sin lösning välkomnas. Däremot avvisas den tekniska konstruktion som valts, nämligen att den tillfälliga föräldrapenningen ska användas för denna reform. Föräldraförsäkringsutredningen (SOU 2005:73) föreslog att en särskild föräldrapenning skulle införas som under vissa förutsättningar skulle kunna utbetalas i dessa fall och att en ensamstående förälder skulle kunna få hjälp i samband med ett barns födelse genom att en annan försäkrad skulle kunna få rätt till tillfällig föräldrapenning under tio dagar. Föräldraförsäkringsutredningens bedömning var att särskild föräldrapenning bättre än den tillfälliga föräldrapenningen täcker alla barns behov av vård och omsorg under den första tiden och att denna konstruktion bättre jämför ensamma föräldrar med sammanboende. En huvudmotivering var att detta garanterar att den ersättningsnivå som utbetalas motsvarar ersättningsnivån i den ordinarie föräldrapenningen. Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen återkomma med förslag om överlåtelse av föräldrapenning vid sjukdom i enlighet med vad som anförts.

44. Övrigt om föräldrapenning, punkt 41 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf372 yrkandena 12 och 15 samt 2009/10:Ub349 yrkande 19 och avslår motionerna 2009/10:Sf204, 2009/10:Sf208, 2009/10:Sf228, 2009/10:Sf268, 2009/10:Sf273, 2009/10:Sf293, 2009/10:Sf296, 2009/10:Sf361, 2009/10:Sf363 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf368 och 2009/10:Sf399 yrkande 3.

Ställningstagande

En större satsning på barnfamiljerna bör göras fr.o.m. 2011. För att skapa möjligheter för fler föräldrar att gå ned i arbetstid bör en ny del i föräldraförsäkringen, barntid, införas. Reformen ger fler människor möjlighet att minska sin arbetstid utan att förlora kontakten med arbetsmarknaden. Förslaget ger också alla de kvinnor som redan i dag arbetar deltid en ekonomisk ersättning. Barntid innebär en individuell rätt att under två år för varje barn gå ned i arbetstid. Ett beskattat och pensionsgrundande bidrag på 2 500 kr per månad ska betalas ut vid arbete mellan 50 och 75 % av heltid. Om föräldern arbetar mer än 75 % minskas bidraget i motsvarande mån, medan mindre arbete än 50 % inte ger något ersättning alls. Barntid är, till skillnad från föräldraförsäkringen, en helt individuell ersättning, vilket gör att förutsättningarna för ett jämställt uttag förbättras.

För barn som växer upp med föräldrar som studerar innebär det ofta fattigdom med månatliga besök på socialen. Därför ska alla som studerat på högskolan eller motsvarande i minst ett år på heltid och klarat av minst 75 % av studierna ha möjlighet att fr.o.m. 2011 få en SGI som motsvarar 140 % av studiemedlet. Detta skulle ge en föräldrapenning på ca 7 700 kr per månad före skatt i stället för dagens 5 400 kr per månad. Med Miljöpartiets förslag om jobbskatteavdrag för föräldrapenning blir ersättningen ca 7 200 kr efter skatt. Om den studerande dessutom jobbat extra eller under lov blir ersättningen högre.

45. Underhållsstöd, punkt 42 (v)

av Kalle Larsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf318 yrkandena 11–13 och bifaller delvis motion 2009/10:Sf244.

Ställningstagande

Återbetalningsskyldigheten i underhållsstödet baseras för närvarande på inkomsten två år bakåt i tiden. Detta medför problem för dem som drabbas av stora inkomstförändringar. I stället bör den s.k. CSN-metoden användas där återbetalningsskyldighet beräknas utifrån dagsaktuell inkomst om inkomsten har ändrats med mer än 15 %. Regeringen bör återkomma med förslag till ändring av återbetalningsskyldigheten av underhållsstöd samt förslag till indexering av underhållsstödet.

Ekonomiskt stöd bör utgå för vårdnadshavare som inte har ekonomisk möjlighet att resa och träffa sina barn. Regeringen bör därför återkomma med förslag på förbättringar av villkoren för umgängesresor inom ramen för underhållsstödet.

46. Vårdbidrag, punkt 44 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Sf392 yrkande 12, bifaller delvis motion 2009/10:Sf310 och avslår motion 2009/10:Sf222.

Ställningstagande

När det gäller barn med behov av särskilt stöd och vårdbidrag måste föräldrar i vissa fall kämpa för sina rättigheter. Barn får inte det stöd de har rätt till, dels eftersom Försäkringskassans tillämpning skiftar, dels beroende på att försäkringen behöver moderniseras och utvecklas. Det finns därför behov av en översyn av stödet till föräldrar med svårt sjuka barn. Vidare bör vårdbidraget kunna delas mellan föräldrarna.

47. Bostadsbidrag, punkt 45 (s)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf231 och 2009/10:Sf392 yrkande 13 och avslår motionerna 2009/10:C390 yrkandena 52 i denna del, 53 och 54, 2009/10:Sf236, 2009/10:Sf275, 2009/10:Sf280, 2009/10:Sf372 yrkande 13, 2009/10:Kr308 yrkande 11 och 2009/10:Ub349 yrkande 14.

Ställningstagande

Bostadsbidragen är ett viktigt familjepolitiskt instrument men också en viktig del i en god social bostadspolitik. En social bostadspolitik förbättrar förutsättningarna för barn att få goda uppväxtvillkor. Bostadsbidragen är dock även en av de mest träffsäkra stödformerna till hushåll med låga inkomster och förbättrar därmed förutsättningarna för att barn i ekonomiskt utsatta familjer ska kunna växa upp under goda boendeförhållanden. Mot bakgrund av de senaste årens förändringar i bostadsbidraget är det angeläget att en översyn av bostadsbidragen genomförs med utgångspunkt i såväl bostadsbidragens familjepolitiska betydelse som deras roll som bostadspolitiskt instrument.

48. Bostadsbidrag, punkt 45 (mp)

av Gunvor G Ericson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:C390 yrkandena 52 i denna del, 53 och 54, 2009/10:Sf372 yrkande 13, 2009/10:Kr308 yrkande 11 och 2009/10:Ub349 yrkande 14 och avslår motionerna 2009/10:Sf231, 2009/10:Sf236, 2009/10:Sf275, 2009/10:Sf280 och 2009/10:Sf392 yrkande 13.

Ställningstagande

Ensamstående föräldrar har ofta en ekonomiskt svårare situation än andra. Det gäller särskilt för dem som arbetar i yrken där löneläget är lägre, vilket gäller många kvinnor. För att förbättra deras situation ekonomiskt bör en höjning av det särskilda bidraget i bostadsbidraget göras med 300 kr per månad fr.o.m. 2011. En sådan höjning är ett träffsäkert sätt för att förbättra situationen för alla föräldrar med låga inkomster. Särskilt de ensamstående med låga inkomster berörs.

Det är inte rimligt att barn i Sverige 2009 ska behöva växa upp i trånga lägenheter där utrymme inte ges för barnen att växa upp och bli självständiga. Dessutom ska de behöva se sin förälder ständigt vända på kronor

och ören för att klara ekonomin. Kriterierna i bostadsbidraget behöver därför justeras för att bli rimliga för de sämst ställda. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på ny utformning av bostadsbidraget.

I dag delar separerade föräldrar på ansvaret för barnen i större utsträckning än tidigare, och det är inte ovanligt att barn bor lika mycket hos båda föräldrarna. Det är då rimligt att föräldrarna har samma rätt till bostadsbidrag, oavsett hos vem av föräldrarna som barnet är folkbokfört.

Bostadsbidraget beräknas i dag årsvis. I synnerhet många yngre som jobbar extra som timanställda har svårt att på förhand uppskatta inkomsten för det kommande året och riskerar därför att behöva betala tillbaka stora delar av bostadsbidraget. Detta skapar osäkerhet och innebär att många avstår från att söka bostadsbidrag. Bostadsbidraget bör i stället beräknas på halvårsbasis för att öka säkerheten för den sökande.

De professionellt utövande kulturarbetarna har ofta svårt att leva på sin lön. Statliga stipendier för konstnärer bör därför inte påverka bostadsbidraget. Regeringen bör utreda denna fråga.

49. Vårdnadsbidrag, punkt 46 (s, v, mp)

av Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Kalle Larsson (v), Matilda Ernkrans (s), Gunvor G Ericson (mp) och Björn Lind (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:Sf237, 2009/10:Sf318 yrkande 4 och 2009/10:Sf392 yrkande 3 och avslår motionerna 2009/10:Sf313, 2009/10:Sf338 yrkandena 1 och 2, 2009/10:Sf351 yrkandena 1 och 2 samt 2009/10:Sf365 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vårdnadsbidraget är ett tydligt avsteg från föräldraförsäkringens tvåförsörjarmodell. Den som stannar hemma med vårdnadsbidrag förutsätts bli försörjd av någon annan. Erfarenheterna visar att det är kvinnan som stannar hemma och således blir beroende av mannen för sin försörjning. Vårdnadsbidraget är därmed en kvinnofälla och risken för diskriminering av kvinnor som grupp i arbetslivet ökar. Dessutom stjäl vårdnadsbidraget resurser från den kommunala barnomsorgen. Vårdnadsbidraget bör därför avskaffas.

Särskilda yttranden

1. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (s)

Veronica Palm (s), Ronny Olander (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Kurt Kvarnström (s), Matilda Ernkrans (s) och Björn Lind (s) anför:

I Socialdemokraternas budgetmotion ”Jobben först” beskriver vi vårt alternativ till regeringens budgetproposition. Våra förslag har tagits fram för att tackla de utmaningar Sverige står inför: välfärdens bristande kvalitet, de växande klyftorna, underskotten i de offentliga finanserna, klimatkrisen och i synnerhet den stigande arbetslösheten. Vi socialdemokrater lägger förslag för att ta Sverige ur den ekonomiska krisen, men också för att rusta Sverige så att landet blir långsiktigt starkare. Det 21:a århundradets utmaningar måste mötas med investeringar i framtidens jobb. Våra förslag står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens förslag, vilka syftar till att göra Sverige till ett europeiskt genomsnittsland, med samma höga arbetslöshet, samma brister i välfärden, samma underskott i de offentliga finanserna och samma ekonomiska klyftor.

Majoriteten i riksdagen bestående av Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna har dock den 18 november 2009 fastställt andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten samt gjort en annan beräkning av statens inkomster avseende 2010 än vad som skulle bli fallet med våra förslag. Det innebär att riksdagen för detta år har låst såväl utgiftstaket som ramarna för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som ska träda i kraft nästa år. För budgetåret 2010 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 10 inte får överstiga 101 719 miljoner kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vidare gäller att de samlade utgifterna för utgiftsområde 12 inte får överstiga 69 913 miljoner kronor.

Socialdemokraternas förslag överstiger dessa nivåer och kan således formellt inte tas upp till behandling.

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att reservera oss. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområdena 10 och 12 borde ha utökats med 3 030 respektive 410 miljoner kronor på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motioner 2009/10:Sf392 och 2009/10:Sf394.

I våra budgetmotioner har vi föreslagit följande.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

En stabil och väl fungerande sjukförsäkring är en viktig del av välfärdens infrastruktur. Människor måste kunna lita på att det finns ett skyddsnät när olycka eller sjukdom slår till. Sjukförsäkringen ska således ge inkomsttrygghet till breda grupper. Därför vill vi höja taket i sjukförsäkringen. Höjningen ska ske stegvis upp till 10 prisbasbelopp (8 prisbasbelopp 2010, 8,5 prisbasbelopp 2011 och 9 prisbasbelopp 2012). De som drabbats av en långvarig sjukdom eller skada är nu särskilt utsatta eftersom sjukpenningen efter ett år sänks från 80 till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Vi anser inte detta vara rimligt utan vill att sjukpenningen ska ligga kvar på ersättningsnivån 80 % under hela sjukperioden. Vidare bör den borte tidsgränsen för rätt till sjukpenning avskaffas. För detta avsätter vi 3 030 miljoner kronor.

Regeringen har infört en s.k. rehabiliteringskedja som inte handlar om rehabilitering utan om utsortering av människor. På arbetsgivarna läggs således inget ansvar för att medverka till rehabiliteringen, och inga resurser för rehabilitering tillförs. Vi vill i stället investera i rehabilitering. Hela ansvaret ska inte vila på den sjukskrivne om rehabiliteringen ska lyckas. Arbetsgivaren, den sjukskrivande läkaren, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården och kommunen har också ett stort ansvar. Vi avsätter därför 1 miljard kronor till arbetslivsinriktad rehabilitering för att få sjukskrivna och personer med aktivitets- och sjukersättning tillbaka i arbete under 2010–2012. Den enskilde måste redan från början få tillgång till de rehabiliteringsinsatser som krävs och ett individuellt anpassat stöd. Huvudinriktningen på denna satsning ska vara arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser nära individen. Två tredjedelar av dessa resurser ska avsättas till Försäkringskassan för rehabilitering av sjukskrivna. En tredjedel ska gå till Arbetsförmedlingen för rehabilitering av dem som tidigare haft tidsbegränsad aktivitets- och sjukersättning. Vidare bör erfarenheterna från den finansiella samordningen tas till vara och utvecklas, och det finns behov av att utveckla fler individuellt anpassade vägar till arbetslivet för personer med komplexa behov av insatser.

Sammantaget innebär Socialdemokraternas förslag ökade utgifter för 2010 inom utgiftsområde 10 med 3 030 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Den socialdemokratiska familjepolitiken grundas på barnets bästa, generell välfärd och jämställdhet mellan män och kvinnor. Det är en familjepolitik som ger generellt goda uppväxtvillkor för barnen och ett samhälle där föräldrar inte behöver välja mellan föräldraskap och förvärvsarbete. Vidare är det en politik som med solidarisk omfördelning bidrar till både social och ekonomisk utjämning och som kombinerar ekonomisk tillväxt med trygghet och omsorg om barnen.

Barnfamiljer är väldigt olika, nu mer än någonsin. Mer än vart femte barn växer upp i en annan familjekonstellation än den med sina biologiska föräldrar. Det kräver att en del regler ses över och moderniseras. Även om barnfamiljer är olika vill de allra flesta försörja sig genom att båda föräldrarna har inkomster från arbete. Grunden för den svenska välfärdsmodellen har under en lång tid varit arbetslinjen. Med den som grund ska systemen underlätta för den enskilda individen att klara sin egen försörjning. I ett samhälle med höga välfärdsambitioner är arbete en förutsättning. Vi socialdemokrater tänker inte överge arbetslinjen som en grundläggande princip. Den är nödvändig för att klara välfärden och för mäns och kvinnors lika möjligheter till ekonomisk självständighet.

Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla den familjepolitiska modell som vi har i Sverige. Vi avvisar regeringens förslag som innebär att tidigare besparingar i de familjepolitiska stöden ligger kvar, vilka cementerar gamla könsroller och försvårar delat ansvar för barnen. För barnens skull behövs en familjepolitik som stöder barnfamiljer generellt men också en familjepolitik med kompensatoriska inslag som tar hänsyn till familjer i särskilt utsatta situationer. Därför vill vi stegvis höja inkomsttak i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen. För ändamålet avsätter vi 100 miljoner kronor för 2010. Vi föreslår också att underhållsstödet höjs med 125 kr per barn och månad. För ändamålet avsätter vi 310 miljoner kronor för 2010.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter under 2010 inom utgiftsområde 12 med 410 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

2. Anslag under utgiftsområdena 10–12 (v)

Kalle Larsson (v) anför:

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

De genomgripande åtstramningar och kraftiga nedskärningar som regeringen har verkställt i sjukförsäkringen är ett kraftigt besparingspaket. Härigenom hotas socialförsäkringssystemets grundvalar och därmed individens rätt till ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Vi avvisar de fasta tidsgränser som fr.o.m. den 1 juli 2008 har införts i sjukpenningen. Vidare bör taket i sjukförsäkringen höjas från 7,5 till 10 prisbasbelopp. För att upprätta inkomstbortfallsprincipen vill vi även återställa sjukpenningens ersättningsnivå från 77,6 till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) genom att slopa den särskilda beräkningsgrunden att SGI ska multipliceras med 0,97 vid beräkning av dagersättningar.

Vi avvisar alla försämringar som beslutats med anledning av proposition 2007/08:136 En reformerad sjukskrivningsprocess för ökad återgång i arbete. Således avvisar vi de tidsgränser som införts i och med utsorteringskedjan. Vi avvisar också att sjukpenningens ersättningsnivå ska sänkas

efter tolv månader från 80 till 75 % av SGI. I enlighet med vårt förslag om att taket i arbetslöshetsförsäkringen bör höjas ska även taket för sjukpenning för arbetslösa höjas.

Vidare anser vi att företag med upp till tio anställda bör undantas från sjuklönesystemet och att särskilda regler bör införas för sjukpenning under de första 14 dagarna för anställda i sådana företag. Dessutom bör sjuklöneansvaret trappas av för företag med 10–15 anställda.

Därmed satsar vi 5 250 miljoner kronor mer än regeringen till anslag 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

I och med utsorteringskedjan har regeringen försämrat villkoren avsevärt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Från och med den 1 juli 2008 kan tidsbegränsad sjukersättning inte längre nybeviljas. De som är berättigade till ersättningen sedan tidigare har dock rätt att behålla den en viss tid. Vi anser att den tidsbegränsade sjukersättningen ska återinföras.

Dessutom bör ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen stegvis höjas till 67 % år 2012. Bostadstillägget bör höjas till 95 % av bostadskostnaden 2010.

För detta satsar vi 840 miljoner kronor till anslag 1:2 Aktivitets- och sjukersättning.

Medel bör inte anvisas till anslag 1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård. Vi anser att det är behov som ska styra sjukvårdens arbete, inte ett system som håller de sjuka borta från sjukvården och försvårar människors möjligheter att återhämta sig och tillfriskna. Resurser ska gå till kommuner och landsting så att de inte behöver varsla anställda utan i stället kan anställa mer personal där behoven är som störst.

Försäkringskassan bör få ytterligare 250 miljoner kronor i syfte att värna rättssäkerheten och kvaliteten på handläggningen. Medlen bör främst gå till ökad personaltäthet och kontakt med försäkrade.

Vi avvisar införandet av den nya myndigheten Inspektionen för socialförsäkringen och anser att anslaget bör halveras. Det innebär att vi avvisar 24 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit till anslag 2:2. Det stora behovet av ökad rättssäkerhet och granskning av Försäkringskassans myndighetsutövning kan tillgodoses på andra sätt, t.ex. genom en annan politik för sjukförsäkringen. Med det nuvarande sjukförsäkringssystemet ökar rättssäkerheten avsevärt men det finns redan myndigheter, som exempelvis Riksrevisionen, som kan granska Försäkringskassan på eget initiativ.

Sammantaget innebär Vänsterpartiets förslag ökade utgifter för 2010 inom utgiftsområde 10 med 5 316 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Den ekonomiska situationen för många äldre är problematisk. Vänsterpartiet föreslår därför att garantipensionen höjs med 150 kr i månaden fr.o.m. 2010. För många pensionärer utgör bostadstillägget en stor del av den dis-

ponibla inkomsten. För att förbättra villkoren för de sämst ställda pensionärerna bör därför ersättningsnivån i bostadstillägget stegvis höjas till 95 % av bostadskostnaden. Den första höjningen till 94 % genomförs 2010. Sammantaget innebär förslagen ökade utgifter för 2010 med 1 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Hur kvinnor och män ska förmås fördela ansvaret för hem och barn lika är en av de mest centrala jämställdhetsfrågorna i vår tid. I dag subventionerar kvinnor mäns lönearbete genom sitt eget obetalda arbete. Frågan om lönediskriminering, otrygga anställningar, ofrivillig deltid och lägre pension hör oundvikligen ihop med vem som tar det huvudsakliga ansvaret för omsorgen om barn och familj. Eftersom kvinnor ses som bärare av detta ansvar har kvinnor också en sämre utgångspunkt på arbetsmarknaden. Dessutom motverkar den barnens rätt till nära relationer till sina fäder.

För att komma till rätta med denna ordning krävs en rad övergripande samhällsförändringar. Vänsterpartiet driver frågan om rätt till heltid och förkortad arbetstid. Vi vill höja kvinnors löner, och vi arbetar för en stark och kvalitativ välfärd. Det är också av avgörande betydelse att man kommer tillrätta med fördelningen av det betalda och det obetalda arbetet mellan kvinnor och män för att man ska lyckas uppnå ett jämställt arbetsliv. Och för att få till stånd ett jämställt arbetsliv krävs också ett jämställt privatliv.

För Vänsterpartiet är det alltså självklart att använda de politiska verktyg som finns inom ramen för den generella politiken för att skapa de nödvändiga förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män. Inom den ekonomiska familjepolitiken finns kraftfulla verktyg, framför allt i kravet på att individualisera föräldraförsäkringen. Vänsterpartiet anser att en föräldrapenning som är helt individualiserad är nödvändig för att bryta diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden. För detta anslår vi 1 200 miljoner kronor.

De försämringar i föräldraförsäkringen som regeringen tidigare har genomfört genom sänkt tak och ändrad beräkningsgrund för SGI har medfört en kraftig ökning av antalet personer som inte omfattas av inkomstbortfallsprincipen. Vi vill åtgärda detta och förbättra situationen för småbarnsföräldrar. Därför avsätter vi 1 300 miljoner kronor för att återställa ersättningen till 80 % av SGI i hela föräldraförsäkringen samt för att höja inkomsttaket i den tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen till 10 prisbasbelopp.

Underhållsstödets värde har kraftigt urholkats. Därför vill vi höja detta bidrag med 200 kr per månad. För en framtida värdesäkring ska stödet dessutom knytas till basbeloppet. För ändamålet anslår vi 400 miljoner kronor.

Vi anser att den åldersgräns som i dag hindrar ensamstående personer som fyllt 29 år utan barn att söka bostadsbidrag ska tas bort fr.o.m. den 1 juli 2010. Detta är speciellt viktigt för studerande och hemlösa. Vi avsätter 100 miljoner kronor för ändamålet.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2010 inom utgiftsområde 12 med 3 000 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

3. Anslag under utgiftsområdena 10 och 12 (mp)

Gunvor G Ericson (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotion 2009/10:Fi262 och därtill hörande kommittémotioner.

I budgetmotionen konstaterar vi att världen och Sverige befinner sig i en djup konjunktursvacka och en global klimat- och miljökris. Miljöpartiet menar att regeringen har misslyckats med att dämpa konjunkturedgången. Den irrationella ekonomiska politik som regeringen fört det senaste året har skadat svensk ekonomi och gjort att fallet i sysselsättningen blivit onödigt hårt. Regeringens politik, som inneburit att de kraftfullt argumenterat mot en mer expansiv finanspolitik samtidigt som de beskyllt oppositionen för ansvarslöshet, har sänt tydliga signaler ut i det svenska samhället. Finansministerns och statsministerns uppmaningar om att spara sig ur krisen har uppfattats av såväl hushåll och myndigheter som kommunsektorn och medfört att fallet i produktionen och sysselsättningen blivit onödigt stort.

Nu väntar en lång och besvärlig väg tillbaka. Arbetslösheten måste bekämpas och underskotten i de offentliga finanserna på sikt minskas. Samtidigt står Sverige liksom resten av världen inför enorma klimat- och miljöutmaningar. Vägen tillbaka till en positiv ekonomisk utveckling måste följa en annorlunda bana med lägre utsläpp och mindre utarmning av våra gemensamma resurser. Miljöpartiet menar att regeringen agerar oansvarigt när den inte utnyttjar finanspolitiken till att aktivt ställa om det svenska samhället i hållbar riktning.

För att möta de stora utmaningar som Sverige och hela världen står inför föreslår Miljöpartiet till skillnad från regeringen omfattande investeringar i jobb, utbildning, välfärd, klimat och miljö. Samtidigt avvisar vi med kraft ofinansierade skattesänkningar som långsiktigt undergräver de offentliga finanserna. Miljöpartiets politik innebär ett stort mått av ansvar för den ekonomiska politiken och de offentliga finanserna. Ordning och reda i den offentliga ekonomin är en förutsättning för en aktiv krispolitik i en konjunkturedgång som den vi just nu befinner oss i.

Vi väljer, till skillnad från regeringen, att satsa på det som kan växa och utvecklas. Investeringar i klimatsmart infrastruktur minskar klimatutsläppen samtidigt som framkomligheten och bekvämligheten ökar. Breda energieffektiviseringsprogram gör att energianvändningen minskar, samtidigt som energikostnaderna för den offentliga sektorn, företagen och hushållen sjunker. Satsningar på forskning och utveckling av ny teknik skapar både nya jobb och nya affärsmöjligheter.

I Miljöpartiets budget föreslår vi en politik för mänskligare trygghetssystem som gör att färre människor utförsäkras. Den ekonomiska krisen visar med tydlighet effekterna av regeringens förändringar av socialförsäkringssystemen. Allt fler människor hamnar nu utanför trygghetssystemen samtidigt som kostnaderna för socialbidrag skjuter i höjden.

Konjunkturfallet gör att många företag och jobb slås ut. En politik för entreprenörskap och nya företag har sällan varit mer nödvändig än i dag. Vi föreslår bl.a. kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för de små företagen och större möjligheter för människor att starta företag och utveckla nya idéer.

För Miljöpartiet är det viktigt att den ekonomiska krisen inte ska drabba barn och unga. Vi menar att kvaliteten i välfärden måste förbättras. Kommunerna måste ges rimliga planeringsförutsättningar och konjunkturstödet till kommunerna förlängas. Miljöpartiets budgetförslag innebär att 23 miljarder kronor, utöver vad regeringen föreslagit, tillförs kommunsektorn under budgetperioden. Bland annat föreslår vi satsningar på kvalitet i skola och utbildning samt på bättre folkhälsa, kultur och sjukvård. Arbete med jämställdhet, mångfald, antidiskriminering och lika rätt är prioriterat för Miljöpartiet. Vi föreslår satsningar inom alla dessa områden som sammantaget leder till ett mer rättvist samhälle där alla människor har frihet att utvecklas och växa.

Den ekonomiska nedgången är global och drabbar många fattiga länder hårt. Miljöpartiets budgetförslag innebär större satsningar på bistånd och fattigdomsbekämpning, en mer öppen migrationspolitik och större satsningar på klimatåtgärder internationellt jämfört med regeringens förslag.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Därigenom har man också avlagt Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar vi inte del i beslutet om anslag. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdena 10 och 12 som förordas i vår anslagsmotion 2009/10: Sf372.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

I regeringens åtstrammingsiver har en gräns införts som innebär att en person efter ett år får sjukpenningen sänkt från 80 till 75 % av SGI. Den nivån gäller under 550 dagar, och därefter betalas ingen mer sjukpenning ut eftersom den borte gränsen för rätten till sjukpenning då är nådd. En ny prövningsregel för rätten till sjukpenning har också införts som innebär att försäkringskassan ska pröva en persons arbetsförmåga mot hela arbetsmarknaden efter det att han eller hon har varit sjuk i 180 dagar. Vi vill ta bort dessa begränsningar. Vi tror i stället att rehabilitering och personligt utformat stöd hjälper människor tillbaka i arbetslivet på ett bättre sätt. De

som är sjuka ska vara berättigade till en sjukpenning som ligger på 80 % av SGI under hela sjukperioden. Vidare anser vi att det ska vara möjligt att uppbära tre fjärdedels närståendepenning.

För detta satsar vi på anslag 1:1 ytterligare 2 503 miljoner kronor.

Sammantaget innebär Miljöpartiets förslag ökade utgifter för 2010 inom utgiftsområde 10 med 2 503 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljöpartiet är fortsatt starkt kritiskt till de kraftiga förändringar som regeringen gjort i dagens socialförsäkringssystem. En hårdför arbetslinje ska råda, och den grundar sig i en tro på att människor gärna slår sig till ro med ersättning från samhället och inte jobbar om de inte behöver.

Inom utgiftsområdet föreslås för 2010 ett pilotprojekt som ska ge ensamstående föräldrar rätt till hemstöd motsvarande hemtjänsten för äldre. För detta avsätts 20 miljoner kronor. Vår övriga anslagsdrivande reformförslag inom utgiftsområdet – barntid, föräldraförsäkring för studerande och höjt särskilt bidrag i bostadsbidraget – föreslår vi ska genomföras 2011. Vi hänvisar till våra reservationer.

Sammantaget innebär våra förslag ökade utgifter för 2010 inom utgiftsområde 12 med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 10:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor efter 2010 (avsnitt 2.9.1).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2.1 Försäkringskassan ingå ekonomiska förpliktelser, som inklusive tidigare åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 8 900 000 kronor efter 2010 (avsnitt 2.9.7).
3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 11:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. (avsnitt 2.1 och 3.8 samt avsnitt 2.8.2 under utgiftsområde 10),
2. Riksdagen godkänner målet: Administration och förvaltning av ålderspensionssystemet ska bedrivas med låga kostnader och till nytta för pensionärer och pensionssparare. Informationsgivningen ska ge pensionsspararna goda möjligheter att bedöma sin samlade framtida pension och vad som påverkar den (avsnitt 3.3).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2010 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 9 000 000 000 kronor för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar (avsnitt 3.9.5).
4. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 11 enligt uppställning i propositionen.

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 12:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (avsnitt 2.1 och 3.9.1),
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd (avsnitt 2.2 och 3.9.2),

3. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning i propositionen.

Motion väckt med anledning av proposition 2009/10:44

2009/10:Sf6 av Kalle Larsson m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pensionsgruppen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Fi299 av Lars Ohly m.fl. (v):

13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram lagförslag enligt vad som anförs i motionen om särskilda regler för sjukpenning under de första 14 dagarna för anställda i företag med upp till tio anställda.

2009/10:Ju381 av Esabelle Dingizian m.fl. (mp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tredelad föräldraförsäkring.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör utreda vilka åtgärder som krävs för att åstadkomma mer jämställda ekonomiska förhållanden bland pensionärer.

2009/10:C375 av Lars Ohly m.fl. (v):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort den åldersgräns som i dag hindrar alla ensamstående över 28 år utan barn att söka bostadsbidrag.

2009/10:C390 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändigheten av en uppräknings av bostadsbidrag och bostadstillägg för att underlätta för de sämst ställda att klara sin bostadskostnad.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att båda föräldrarna ska ha samma möjligheter till bostadsbidrag när barnen bor lika mycket hos båda föräldrarna.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsbidraget ska beräknas halvårsvis.

2009/10:Sf201 av Rolf K Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta båda föräldrarna ha rätt och möjlighet att ta ut sin föräldraledighet samtidigt.

2009/10:Sf202 av Katarina Brännström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrade villkor för företagare i socialförsäkringssystemen.

2009/10:Sf203 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en steglös, flexibel ersättning från sjukförsäkringen.

2009/10:Sf204 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverket så att ekonomiska styrningar inte påverkar hur tätt familjer väljer att skaffa barn.

2009/10:Sf205 av Inger Davidson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast se över möjligheten att utöka rätten till kontaktdagar för föräldrar med barn som omfattas av LSS.

2009/10:Sf206 av Bodil Ceballos m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglera på vilket sätt återvändande flyktingar ska garanteras att få ta del av den pension de tjänat in under tiden i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydligt reglera vad som ska ske med de pensionsrätter som inte kan betalas ut.

2009/10:Sf208 av Emma Henriksson och Stefan Attefall (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att flytta ansvaret för att betala semesterlön till föräldralediga från arbetsgivaren till Försäkringskassan.

2009/10:Sf209 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av pensionsåldern.

2009/10:Sf210 av Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen för svenska pensionärens ekonomiska situation.

2009/10:Sf212 av Tina Acketoft (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda vårdnadshavares rätt till tillfällig föräldrapenning för kontakt dagar i grundskolan.

2009/10:Sf213 av Tina Acketoft (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av möjligheterna att rätten till sjukpenning ska avse tillfällig arbetsförmåga av sjukdomskaraktär efter medicinsk bedömning.

2009/10:Sf214 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en reformering av arbetsskadeförsäkringen.

2009/10:Sf215 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta även aktiva fåmansbolagsägare och aktiva ägare i ekonomiska föreningar registrera sig som företagare i sjuk- och föräldraförsäkringen samt a-kassan.

2009/10:Sf216 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet för företagare att använda tillfällig föräldrapenning för betalning av hushållsnära tjänster vid vård av sjukt barn.

2009/10:Sf218 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en utredning som tar sikte på att lägga fram förslag om ny reformerad sjukförsäkring och som bör pröva att helt slopa taket i socialförsäkringarna.

2009/10:Sf219 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över villkoren för adoptivföräldrar.

2009/10:Sf222 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bidragsregler för barn med diabetes.

2009/10:Sf223 av Ann-Christin Ahlberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra hanteringen vid utbetalningar av berättigade ersättningar från våra försäkringssystem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla kommunikationen och servicen till de berörda.

2009/10:Sf224 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för att förhindra överutnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen bör ligga hos Försäkringskassan.

2009/10:Sf226 av Jennie Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer.

2009/10:Sf227 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förutsättningarna för personer med sjukersättning att ta politiska uppdrag bör förbättras.

2009/10:Sf228 av Jennie Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mer kvalitetstid med barnen.

2009/10:Sf229 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsekvensbeskrivningar av hur lagförslag som berör trygghetssystemen påverkar barnen.

2009/10:Sf230 av Agneta Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnbidrag.

2009/10:Sf231 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglerna kring rätten till bostadsbidrag.

2009/10:Sf232 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexibla nivåer vid bedömning av sjukskrivningstid.

2009/10:Sf233 av Laila Bjurling (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vilka begrepp som ska användas i socialförsäkringssystemet.

2009/10:Sf235 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om intyg för sjuka barn.

2009/10:Sf236 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vid behov låta bostadsbidraget övertas av socialtjänsten.

2009/10:Sf237 av Caroline Helmersson-Olsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vårdnadsbidraget.

2009/10:Sf238 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de långtidssjukskrivna.

2009/10:Sf239 av Margareta Persson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukförsäkringen.

2009/10:Sf240 av Margareta Persson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reformering av socialförsäkringssystemet för att det åter ska ge trygghet i utsatta situationer.

2009/10:Sf241 av Agneta Lundberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtroendeläkarnas roll och arbete.

2009/10:Sf243 av Susanne Eberstein och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hantering av återkrav på pensioner.

2009/10:Sf244 av Catharina Bråkenhielm och Birgitta Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten till ekonomiskt stöd för föräldrar som är underhållsskyldiga.

2009/10:Sf245 av Catharina Bråkenhielm och Birgitta Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av samverkan mellan myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen.

2009/10:Sf248 av Charline Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en generell graviditetspeng den sista månaden i graviditeten.

2009/10:Sf249 av Charline Pålsson Ahlgren (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sjukgymnaster bör få rätt att sjukskriva patienter.

2009/10:Sf251 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsättandet av en särskild försäkringskasseombudsman.

2009/10:Sf252 av Maria Kornevik Jakobsson och Gunnel Wallin (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge föräldrar möjlighet att överlåta delar av sin föräldrapenning på far- och morföräldrar eller någon annan för barnet viktig person som ingår i det nära familjenätverket.

2009/10:Sf255 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för att underlätta integrationen i de nordiska ländernas gränsregioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de höga arbetsgivaravgifterna för pendlare med bisyssla i Sverige.

2009/10:Sf256 av Anneli Särnblad och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämnare uttag av föräldraförsäkringen mellan föräldrarna.

2009/10:Sf258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Claes-Göran Brandin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna ett fortsatt förtroendemannainflytande i socialförsäkringarna.

2009/10:Sf259 av Lars U Granberg och Maria Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en framtida socialförsäkring.

2009/10:Sf260 av Lars U Granberg och Maria Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förtroendeläkarnas roll och arbete.

2009/10:Sf261 av Lars U Granberg och Maria Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar.

2009/10:Sf262 av Lars U Granberg och Maria Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukersättning för frivilligarbetare.

2009/10:Sf263 av Lars U Granberg och Fredrik Lundh (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring av beviljandet av havandeskapspenning.

2009/10:Sf265 av Hans Olsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Försäkringskassan i uppdrag att intensifiera insatserna för att informera pensionärerna om möjligheterna att söka bostadstillägg.

2009/10:Sf266 av Phia Andersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på samverkan mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i alla beslut som berör en enskild persons försörjning.

2009/10:Sf267 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om boendekostnader för ålderspensionärer.

2009/10:Sf268 av Mikael Oscarsson och Ingemar Vänerlöv (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av socialförsäkringssystemet så att det fungerar tillfredsställande för både gravida och föräldrar som ännu inte etablerat sig på arbetsmarknaden.

2009/10:Sf271 av Lars Tysklind (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta initiativ för att förenkla pensionsutbetalningar där intjäandet har skett i ett annat EU-land.

2009/10:Sf272 av Lars Tysklind (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagen om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn, vilken begränsar rätten till änkepension om äktenskapet ingåtts innan mannen fyllt 60 år.

2009/10:Sf273 av Betty Malmberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att helgdagar endast bör berättiga till sjukpenninggrundande föräldradagar för den som har helgdagar som normal arbetstid.

2009/10:Sf275 av Johan Löfstrand och Fredrik Lundh (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den övre gränsen på 29 år för att erhålla bostadsbidrag bör ses över.

2009/10:Sf279 av Kerstin Engle och Rose-Marie Carlsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över villkoren för adoptioner.

2009/10:Sf280 av Marina Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över om barns tillgångar verkligen ska påverka nivån på en familjs bostadsbidrag.

2009/10:Sf281 av Kerstin Lundgren och Per Lodenius (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att trygghetssystemet ytterligare ska vidareutvecklas så att företagaren får tillgång till de sociala trygghetssystemen i samma omfattning som den anställde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett företag från bildandet kontinuerligt betalar en ökande andel sociala avgifter och bolagsskatt för att vara fullt betalande under verksamhetsår fem.

2009/10:Sf283 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrad benämning på bidraget till gymnasiesärskolans elever.

2009/10:Sf291 av Gunnel Wallin och Birgitta Sellén (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att myndighetsbrev (t.ex. från Försäkringskassan) får en mer vänlig ton och har ett språk som inte ytterligare stressar medborgare som är sjuka och som kämpar för att komma igen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla Försäkringskassans hantering av sjukskrivningar i förhållande till läkarnas intyg.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en möjlighet att välja ett privat försäkringsbolag i stället för att vara försäkrad hos Försäkringskassan.

2009/10:Sf292 av Jörgen Johansson och Annika Qarlsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av barnbidraget i syfte att tilldelning i större utsträckning ska ske efter behov.

2009/10:Sf293 av Eva Johnsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten med utökad föräldrapenning till föräldrar med tonårsbarn.

2009/10:Sf295 av Jan R Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om adoptionsbidraget.

2009/10:Sf296 av Inge Garstedt och Magdalena Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldraförsäkringens nuvarande utformning.

2009/10:Sf299 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett förtydligande kring rätten till livränta för dem som drabbats av kränkande särbehandling.

2009/10:Sf300 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pensionärernas villkor.

2009/10:Sf301 av Margareta B Kjellin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av bostadstilläggsgrundande omvårdnadskontrakt inom äldreården.

2009/10:Sf302 av Hillevi Engström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av delat barnbidrag.

2009/10:Sf304 av Eva Johnsson och Désirée Pethrus Engström (båda kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassan ska behandla mammor och pappor lika.

2009/10:Sf305 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om ensamstående föräldrars ekonomiska förutsättningar.

2009/10:Sf309 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att införa kontaktdagar och kontakttimmar för föräldrar till barn i förskola och skola.

2009/10:Sf310 av Göran Persson i Simrishamn (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över Försäkringskassans regler för vårdbidrag och merkostnader.

2009/10:Sf311 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att barnbidraget delas lika mellan föräldrar som har gemensam vårdnad.

2009/10:Sf313 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förskolan.

2009/10:Sf314 av Phia Andersson och Sinikka Bohlin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av Försäkringskassans betalningstider.

2009/10:Sf315 av Inger Jarl Beck och Kerstin Engle (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för föräldrapenning.

2009/10:Sf317 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

2009/10:Sf318 av Kalle Larsson m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur en individualisering av föräldraförsäkringen bör genomföras.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgade möjligheter för vårdnadshavare att vara hemma samtidigt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om jämställdhetsbonus ska upphävas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om vårdnadsbidrag bör upphävas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för föräldrar av samma kön att dela föräldradagarna lika mellan sig.
6. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag om höjning av taket och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om överlåtelse av föräldrapenning vid sjukdom.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet på intyg från skola och förskola vid ansökan om tillfällig föräldrapenning ska upphävas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en handlingsplan som syftar till att förbättra den ekonomiska situationen för ensamstående föräldrar och deras barn.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur kostnaderna för barnets försörjning fördelar sig vid växelvis boende.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur en indexering av underhållsstödet bör utformas.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändrad beräkningsgrund för underhållsstödet enligt CSN-metoden.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättringar angående umgängesresor.

14. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på en lösning för att ekonomiskt utsatta barn ska omfattas av generella höjningar av barnbidrag och underhållsstöd i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändrad målformulering för politikområdet Ekonomisk familjepolitik.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändrad benämning av politikområdet Ekonomisk familjepolitik.

2009/10:Sf321 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:

2009/10:Sf322 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att skapa förbättringar inom socialförsäkringssystemet ska ta sin utgångspunkt i inkomstbortfallsprincipen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka ökade inslag av privatiseringar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens ansvar för de ekonomiska trygghetssystemen inte ska lämnas över till arbetsmarknadens parter.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av taket i sjukförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till en ändrad beräkningsgrund för SGI i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de fasta tidsgränserna i sjukförsäkringen måste avskaffas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersättningsnivån efter 12 månader med sjukpenning måste höjas till 80 %.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den diagnosbaserade sjukpenningen måste avskaffas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassan återigen måste få ta individuella hänsyn vid bedömning av arbetsförmågan.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den tidsbegränsade sjukersättningen bör återinföras.
14. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om höjning av bostadstillägget i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett eventuellt överskott i socialförsäkrings-systemet ska komma de försäkrade till del.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att systemet med försäkringsmedicinska rådgivare bör avskaffas.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även sjukgymnaster bör ha sjukskrivningsrätt.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till införande av garanti om beslut eller ersättning inom 30 dagar från Försäkringskassan.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialförsäkringsnämnderna bör återinföras.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör göra en översyn med syfte att ändra lagen om allmän försäkring så att personer med sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning kan engagera sig ideellt utan att det inkräktar på deras rätt till ersättning från sjukförsäkringen.
22. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön i enlighet med vad som anförs i motionen om högriskskydd för långtidssjukskrivna.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till ändring som innebär att karensdagen avskaffas.

2009/10:Sf324 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt uppställning:

2009/10:Sf325 av Kalle Larsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör analysera pensionssystemets konsekvenser utifrån klass- och könsperspektiv.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om ett reformerat ATP-system.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frånta Genomförandegruppen dess formella roll i beslutsprocesser kring pensionssystemet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge den studiesociala utredningen i uppdrag att göra en översyn av pensionsrätten vid studier.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till en aktiv balansering.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att garantipensionen bör höjas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersättningsnivån i bostadstillägget bör höjas.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tilläggspensionen för de ATP-pensionärer som gick i pension 1990 eller tidigare bör räknas upp.

2009/10:Sf327 av Marie Engström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om borttagande av sjuklönekostnader i mindre företag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagares sociala trygghet.

2009/10:Sf328 av Anne Marie Brodén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökad samverkan i fråga om patienter och om omsorgstagare.

2009/10:Sf329 av Andreas Norlén (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av finansieringen av kostnaderna för sjukskrivningsdagarna 2–14.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att karensdagen i sjukförsäkringen bör omvandlas till åtta karenstimmar.

2009/10:Sf330 av Gunvor G Ericson (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda orsakerna bakom den tydliga minskningen av antalet arbetsskadeanmälningar.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stickskador hos vårdpersonal.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om könsperspektiv och behov av utbildning av personal som arbetar med arbetsskadeärenden.

2009/10:Sf331 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av pensionsreformen.

2009/10:Sf336 av Olof Lavesson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivaravgifter i Sverige och Danmark.

2009/10:Sf338 av Eva Johnsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten till en fördubbling av vårdnadsbidraget från 3 000 till 6 000 kr/månad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att göra vårdnadsbidraget statligt.

2009/10:Sf341 av Birgitta Eriksson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2009/10:Sf343 av Berit Andnor m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att småföretagare i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av samma trygghet som anställda vid exempelvis sjukdom och föräldraskap.

2009/10:Sf344 av Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bilstöd till handikappade.

2009/10:Sf345 av Monica Green (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om en allmän olycks- och sjukförsäkring för barn och unga.

2009/10:Sf349 av Helena Bargholtz (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en enda myndighet bör ha ansvaret för synskadades rehabilitering, hjälpmedel och anpassning av arbetsplats.

2009/10:Sf351 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den lägre nivån för det kommunala vårdnadsbidraget på sikt bör höjas till 6 000 kr per månad och barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det inte ska finnas någon övre gräns för hur mycket en enskild kommun kan betala i vårdnadsbidrag.

2009/10:Sf353 av Marie Weibull Kornias (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av gränsproblematiken för pendlare i Öresundsregionen.

2009/10:Sf354 av Anti Avsan (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghetssystem för företagare.

2009/10:Sf356 av Lars U Granberg och Karin Åström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av tydligare samverkan mellan de myndigheter som hanterar socialförsäkringssystemen.

2009/10:Sf359 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett sammanhållet program för att motverka barnfattigdom i Sverige.

2009/10:Sf360 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar.

2009/10:Sf361 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över de försäkringsregler som gäller när ett barn har dött i samband med förlossning.

2009/10:Sf362 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar kan förbättras.

2009/10:Sf363 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva en höjning av golvet i föräldraförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten till bibehållen sjukpenninggrundande inkomst tills barnet är 36 månader.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva möjligheten att förlänga antalet ”pappadagar” från dagens 10 till 20.

2009/10:Sf364 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över familjeförmånerna ur ett helhetsperspektiv för att skapa största möjliga valfrihet, flexibilitet och rättvisa för dagens barnfamiljer.

2009/10:Sf365 av Inger Davidson och Chatrine Pålsson Ahlgren (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtliga kommuner ska ha en skyldighet att införa ett vårdnadsbidrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att höja vårdnadsbidraget så att fler kan utnyttja det.

2009/10:Sf368 av Patrik Forslund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föräldraförsäkringen bör ändras så att föräldrarna helt fritt får välja själva hur de vill använda sina 480 dagar.

2009/10:Sf369 av Patrik Forslund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över systemet kring sjukpenninggrundande inkomst, så att lagstiftningen ändras så att det blir möjligt att studera utan studiemedel och samtidigt behålla sin SGI från tidigare inkomster.

2009/10:Sf372 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om arbetslivstrygghet kan genomföras i Sverige.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar av reglerna för sjukpenning.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flexiblare regler kring deltidssjukskrivning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordning och samverkan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en möjlighet att vara anhörigvårdare på 75 % med närståendepenning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förslag till barntid.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsbidrag till ensamstående föräldrar.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att starta ett pilotprojekt och ge ensamstående föräldrar rätt till hemstöd.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjd föräldraförsäkring för studenter.
17. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp:
18. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom:
19. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn:

2009/10:Sf373 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om arbetslivstrygghet kan genomföras i Sverige.

2009/10:Sf374 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att öka möjligheterna att ta sig ur sjukskrivning med hjälp av studier.

2009/10:Sf376 av Ann Arleklo (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över problematiken kring olika regelverk och lagar för dem som är s.k. gränsgångare – bor på ena sidan gränsen och exempelvis arbetar på den andra.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över problematiken som uppstår då man flyttar tillbaka till sitt hemland med avseende på socialförsäkringsfrågor, exempelvis sjukkassa, föräldraledighet och pension.

2009/10:Sf381 av Bo Bernhardsson och Torbjörn Lövendahl (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återupprätta förtroendemannainflytandet i socialförsäkringssystemet.

2009/10:Sf383 av Inger Jarl Beck (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rehabiliteringsansvar.

2009/10:Sf384 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dyra levnadskostnader för ensamstående.

2009/10:Sf386 av Rose-Marie Carlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ansvaret för rehabilitering.

2009/10:Sf387 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bedömningskriterierna för arbetsförmåga vid graviditet.

2009/10:Sf388 av Hans Rothenberg och Maria Plass (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur människor som är egenanställda kan inkluderas i de olika försäkringssystemen.

2009/10:Sf390 av Christina Oskarsson och Renée Jeryd (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att övergången från barnbidrag till studiebidrag bör bli föremål för en översyn.

2009/10:Sf392 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen beslutar om ett nytt politiskt mål för politikområdet Ekonomisk familjepolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en solidarisk välfärd med tydliga principer för omfördelning.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten för båda föräldrarna att ta ut föräldrapenning samtidigt under barnets första månad.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stegvis höjt tak till 10 prisbasbelopp i tillfälliga föräldrapenningen och havandeskapspenningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort skyldigheten för förskole- och skolpersonal att administrera ett intyg som berättigar föräldern till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnbidrag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om delat barnbidrag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomiskt utsatta barn.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höjt underhållsstöd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn med behov av särskilt stöd och om vårdbidraget.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt och familjepolitiskt instrument.
14. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

2009/10:Sf393 av Veronica Palm m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om viktiga förutsättningar för hållbara pensioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt förstärkt information om rätten till bostadstillägg.

2009/10:Sf394 av Veronica Palm m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en generell sjukförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en arbetslinje värd namnet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riktiga rehabiliteringsåtgärder för återgång i arbete.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avstämningsmöten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivarens skyldighet att medverka vid avstämningsmöte.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta till vara och vidareutveckla de erfarenheter som finns om finansiell samordning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medel för köp av rehabiliteringstjänster.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rehabiliteringsmiljard.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnors ohälsa.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om 80 % hela sjukperioden och ingen stupstock.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stegvis höjt tak i sjukförsäkringen till 10 prisbasbelopp.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Försäkringskassans handläggning.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utvecklat medborgerligt inflytande.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om egenföretagarnas trygghet.
23. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom:

2009/10:Sf395 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska klyftorna bland barn.

2009/10:Sf396 av Eva Sonidsson och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över frågan om sjukpenning under studietiden.

2009/10:Sf398 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Försäkringskassans beslut om arbetsskador ska utvärderas utifrån likabehandling avseende bostadsort och kön.

2009/10:Sf399 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föräldrar ska kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska antalet år som föräldraledigheten kan tas ut.

2009/10:Sf400 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till ensamstående.

2009/10:Sf402 av Mikael Oscarsson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om minskat sjuklöneansvar för de tio först anställda i ett företag.

2009/10:Sf406 av Rosita Runegrund (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att för anhöriga till en sjuk äldre införa ett begränsat antal lediga dagar med ersättning.

2009/10:Sf408 av Alf Eriksson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av eventuella margineffekter som kan uppstå för förtidspensionärer som provar på att arbeta och samtidigt uppbär bostads-tillägg eller bostadsbidrag.

2009/10:Sf409 av Jennie Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av reglerna för kontaktdagar för kontakt mellan skola och vårdnadshavare.

2009/10:Sf410 av Birgitta Eriksson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2009/10:Sf411 av Monica Green m.fl. (s, v, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnfattigdom.

2009/10:Sf412 av Rosita Runegrund och Chatrine Pålsson Ahlgren (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra kontaktdagar för föräldrar och vårdnadshavare till barn i grundskolan.

2009/10:Kr308 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förslaget till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetarens situation.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda frågan om att statliga stipendier för konstnärer inte ska påverka bostadsbidraget.

2009/10:Ub349 av Lage Rahm m.fl. (mp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bostadsbidraget bör beräknas halvårsvis.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är studier som ska vara SGI-skyddade, inte studiemedelstagande.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre ekonomiska förutsättningar för studerande som får barn under studietiden.

2009/10:A307 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning för att utreda på vilket sätt och med vilken tidsplan förslaget om arbetslivstrygghet kan genomföras.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag

Anslagsförslag för 2010 under utgiftsområde 10
Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag			
	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	21 601 948	+3 030 000	+5 250 000	+2 503 000
1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	65 962 029		+840 000	
1:3 Handikappersättningar	1 236 000			
1:4 Arbetsskadeersättningar m.m.	4 638 000			
1:5 Ersättning för kroppsskador	48 900			
1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000 000		-1 000 000	
2:1 Försäkringskassan	7 180 610		+250 000	
2:2 Inspektionen för socialförsäkringen	51 886		-24 000	
Summa	101 719 373	+3 030 000	+5 316 000	+2 503 000

Anslagsförslag för 2010 under utgiftsområde 11
Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag			
	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1 Garantipension till ålderspension	18 147 000		+1 800 000	
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	15 066 000			
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	7 304 000		-300 000	
1:4 Äldreförsörjningsstöd	524 000			
2:1 Pensionsmyndigheten	462 000			
Summa	41 503 000		+1 500 000	

Anslagsförslag för 2010 under utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Regeringens förslag	Avvikelser i förhållande till regeringens förslag		
		s	v	mp
1:1 Allmänna barnbidrag	23 311 000			
1:2 Föräldraförsäkring	32 217 735	+100 000	+2 500 000	
1:3 Underhållsstöd	1 968 000	+310 000	+400 000	+20 000
1:4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	35 784			
1:5 Barnpension och efterlevandestöd till barn	951 000			
1:6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 798 500			
1:7 Pensionsrätt för barnår	5 279 000			
1:8 Bostadsbidrag	3 352 000		+100 000	
Summa	69 913 019	+410 000	+3 000 000	+20 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2010 under
utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och
handikapp

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädarna för s, v och mp har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttrandena 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)		Utskottets förslag
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	21 601 948
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	65 962 029
1:3	Handikappersättningar	1 236 000
1:4	Arbetsskadeersättningar m.m.	4 638 000
1:5	Ersättning för kroppsskador	48 900
1.6	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000 000
2:1	Försäkringskassan	7 180 610
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	51 886
Summa för utgiftsområdet		101 719 373

Förslag till beslut om anslag för 2010 under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädaarna för s, v och mp har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttrandena 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
1:1	Garantipension till ålderspension	18 147 000
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	15 066 000
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	7 304 000
1:4	Äldreförsörjningsstöd	524 000
2:1	Pensionsmyndigheten	462 000
	Summa för utgiftsområdet	41 503 000

Förslag till beslut om anslag för 2010 under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Företrädaarna för s, v och mp har avstått från att ta ställning i beslutet om anslag (se särskilda yttrandena 1–3).

Belopp i 1 000-tal kronor

	Anslag (om inget annat anges avses ramanslag)	Utskottets förslag
1:1	Allmänna barnbidrag	23 311 000
1:2	Föräldraförsäkring	32 217 735
1:3	Underhållsstöd	1 968 000
1:4	Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	35 784
1:5	Barnpension och efterlevandestöd till barn	951 000
1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	2 798 500
1:7	Pensionsrätt för barnår	5 279 000
1:8	Bostadsbidrag	3 352 000
	Summa för utgiftsområdet	69 913 019

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Utgiftsområde 11

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Härigenom föreskrivs att 9, 14 och 20 §§ lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Bostadstillägg utges från och med den månad en bidragsberättigad fyller 65 år, med 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. För övriga bidragsberättigade utges bostadstillägg med 91 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 4 500 kronor för den som är ogift och 2 250 kronor för den som är gift. För var och en av makar skall bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

Bostadstillägg utges med 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. För var och en av makar ska bostadskostnaden beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad.

---

¹ Senaste lydelse 2006:1541.

Vid beräkningen av bostadskostnaden enligt första stycket, för makar den gemensamma, *skall* även hemmavarande barns andel av bostadskostnaden medräknas under förutsättning att barnet inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Detsamma *skall* gälla så länge barnet får förlängt barnbidrag enligt lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag eller studehjälp enligt 2 kap. studie-stödslagen (1999:1395).

Bostadstillägg utges inte för bostadskostnad till den del den överstiger 2 250 kronor per månad för var och en av de boende vid boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform.

Bostadstillägg utges inte för bostadskostnad till den del bostadskostnaden motsvaras av preliminärt bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Vid beräkningen av bostadskostnaden enligt första stycket, för makar den gemensamma, *ska* även hemmavarande barns andel av bostadskostnaden medräknas under förutsättning att barnet inte har fyllt 20 år och inte är självförsörjande. Detsamma *ska* gälla så länge barnet får förlängt barnbidrag enligt lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag eller studehjälp enligt 2 kap. studie-stödslagen (1999:1395).

14 §²

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital beräknat enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229) *skall* ökas respektive minskas med gjorda avdrag i inkomstslaget med undantag för

- avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,
- avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad, och
- avdrag för negativ räntefördelning enligt 33 kap. inkomstskattelagen.

Föreligger ett överskott enligt första stycket ska detta minskas med schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § inkomstskattelagen.

20 §³

Särskilt bostadstillägg ska utges med det belopp som den bidragsberättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket ska anses motsvara en tolfedel av 1,3546 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och en tolfedel av 1,1446 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor för den som är ogift och 3 100 kronor för den som är gift, ska *från och med den månad den bidragsberättigade fyller*

En bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor för den som är ogift och 3 100 kronor för den som är gift, ska anses som skälig bostadskostnad enligt första stycket.

² Senaste lydelse 2006:1526.

³ Senaste lydelse 2008:1427.

65 år anses som skälig bostadskostnad enligt första stycket. För övriga bidragsberättigade gäller beloppen 5 700 kronor respektive 2 850 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

Utgiftsområde 12

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 4 b § lagen (1993:737) om bostadsbidrag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 b §¹

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229) skall ökas med andra gjorda avdrag i inkomstslaget än

– avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,
– avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad, och

– avdrag för negativ räntefördelning enligt 33 kap. inkomstskattelagen.

Överskottet eller underskottet enligt första stycket skall minska med – statligt räntebidrag för den bostad för vilken bostadsbidrag söks, om bidraget tagits upp som intäkt.

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas respektive minskas med andra gjorda avdrag i inkomstslaget än

– avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,
– avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad, och

– avdrag för negativ räntefördelning enligt 33 kap. inkomstskattelagen.

Föreligger ett överskott enligt första stycket ska detta minskas med schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § inkomstskattelagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången vid bestämmande av slutligt bostadsbidrag för kalenderåret 2008.

¹ Senaste lydelse 2006:1524.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd

Häri genom föreskrivs att 25 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Den bidragsskyldiges inkomst enligt 24 § beräknas i enlighet med det taxeringsbeslut enligt 4 kap. 2 § taxeringslagen (1990:324) som fattats närmast före februari månad det år återbetalningsskyldighet avser och med utgångspunkt i

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),

2. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt andra stycket, och

3. överskott av en näringsverksamhet beräknad enligt tredje stycket.

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen *skall* ökas med andra gjorda avdrag i inkomstslaget än

1. avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,

2. avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad.

Föreligger ett överskott enligt andra stycket ska detta minska med schablonintäkt enligt 47 kap. 11 b § inkomstskattelagen.

Överskottet eller underskottet av en näringsverksamhet enligt 14 kap. 21 § inkomstskattelagen *skall* ökas med

a) avdrag för underskott för tidigare beskattningsår enligt 40 kap. inkomstskattelagen,

b) avdrag enligt 16 kap. 32 § inkomstskattelagen för utgift för egen pension intill ett halvt prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring,

c) avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. inkomstskattelagen, och

d) avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap. inkomstskattelagen,

minskas med

a) återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen *ska* ökas *respektive minskas* med andra gjorda avdrag i inkomstslaget än

1. avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,

2. avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad.

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital beräknat enligt andra stycket, och

3. överskott av en näringsverksamhet beräknad enligt fjärde stycket.

Överskottet eller underskottet i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 § inkomstskattelagen *ska* ökas *respektive minskas* med andra gjorda avdrag i inkomstslaget än

¹ Senaste lydelse 2006:1525.

b) återfört avdrag för avsättning till expansionsfond.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången i fråga om återbetalningsskyldighet som ska gälla från och med den 1 februari 2010.

BILAGA 5

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2009:1050) om
ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13 § lagen (1962:381) om allmän försäkring i stället för dess lydelse enligt lagen (2009:1050) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2009:1050

Föreslagen lydelse

4 kap.

13 §

För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket ska läkarutlåtande inges. I fall som avses i 10 b § ska barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande, om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

För att tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket 1 eller 2 ska betalas ut till en förälder eller annan försäkrad som avses i 11 a § ska föräldern med intyg enligt 20 kap. 9 b § eller på annat sätt styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, *det familjedaghem*, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Detta gäller dock inte för tid när barnet skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut.

För att tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket 1 eller 2 ska betalas ut till en förälder eller annan försäkrad som avses i 11 a § ska föräldern med intyg enligt 20 kap. 9 b § eller på annat sätt styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, *den pedagogiska omsorg*, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Detta gäller dock inte för tid när barnet skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut.

Försäkringskassan får när det finns skäl till det kräva att särskilt utlåtande inges för att styrka barnets eller den ordinarie vårdarens sjukdom, smitta eller funktionshinder som avses i 10 eller 10 a § eller en förälders sjukdom eller smitta enligt 10 c § eller 11 a § andra stycket.

Försäkringskassan får även kräva att en förälder styrker sin rätt till tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § tredje stycket andra meningen genom särskilt intyg av arbetsgivare eller annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena. Därjämte får krävas att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenningförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt eller funktionshindrat barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.